

Fakta om fødevareklyngen

November 2024

Fødevarerklngen producerer varer til hele verden

I Danmark spiller landbruget en betydelig rolle. Dette gælder både helt konkret i det danske landskab men også samfundsøkonomisk, politisk og kulturelt, hvor landbruget trækker dybe rødder. Den danske fødevarerklng producerer hver eneste dag produkter, der indgår direkte i værdikæden til at understøtte forsyningen af fødevarer – ikke alene i Danmark men også i udlandet. Fødevarerklngen, der går fra landbrugsbedrifter og forarbejdningsvirksomheder (eksempelvis mejerier og slagterier) til agroindustrien og fødevarerklngsaktiviteter, understøtter derigennem mange tusind arbejdspladser i Danmark.

I "Fakta om fødevarerklngen" samler vi hvert år en lang række nøgletal og analyser om den danske fødevarerklng, og i årets publikation kan du bl.a. læse om landbrugets betydning for dansk økonomi og beskæftigelse. Landbruget og de tæt knyttede forarbejdningsvirksomheder understøtter 119.000 arbejdspladser i Danmark og giver et årligt bidrag til BNP på 65 mia. kr. Størstedelen af arbejdspladserne er placeret i de danske yderområder, hvor også størstedelen af de beskæftigede i landbrugs-komplekset er bosat. Dette er med til at sikre sammenhængskraften i yderområderne.

I en ny analyse kan du blive klogere på økonomien i landbrugets sektorer. Branchen i sin helhed står robust rent driftsøkonomisk og har gjort det i en længere årrække på trods af, at der de seneste år har været udfordringer med bl.a. høje produktionspriser. Høje afregningspriser har nemlig medvirket til en forbedring af flere nøgletal.

Du kan også læse om den danske fødevarerklngs eksport til alle verdens hjørner. Med en eksport på hele 200 mia. kr. blev der slået rekord i 2023. Eksportværdien svarer til 22 pct. af den samlede danske vareeksport og understreger betydningen af fødevarerklngen.

Fremtidens fødevarerklngsproduktion skal understøtte fødevarerforsyningsikkerheden til en voksende global befolkning. De danske landmænd er allerede med til at sikre fødevarerforsyningen herhjemme på en lang række produkter, og samtidig bidrager de i lande, der ikke har forholdene til at producere nok til at imødekomme den indenlandske efterspørgsel. Du kan læse mere om selvforsyningsgraden af fødevarer i Danmark og i EU samt bidraget til fødevarerforsyningen i andre lande i en ny analyse.

Endelig er der en analyse, der dykker ned i danskernes madkultur og de forbrugertendenser, der aktuelt ses i landet. Når danskerne handler dagligvarer, prioriterer hver tredje, at produktet er danskproduceret. Derudover stiger populariteten af færdiglavede mad og udespisning, der nu i større grad fordeles på alle ugens dage frem for at være forbeholdt weekenden.

Til sidst i publikationen er der en række bilag med statistikker, hvor man bl.a. kan finde detaljerede tal om fødevarerklngs eksport, driftsøkonomiske nøgletal, udbredelsen af præcisionsteknologi og antal udlærte landbrugslever.

God læselyst!

Merete Juhl
Adm. direktør i Landbrug & Fødevarer
November 2024

Indhold

Landbruget og fødevareklyngens bidrag til beskæftigelse og indkomst.....5

Landbruget og de tæt knyttede forarbejdningsvirksomheder understøtter i dag knap 120.000 arbejdspladser i Danmark og giver et årligt bidrag til BNP på 65 mia. kr. Uden landbruget ville denne økonomiske aktivitet falde bort i Danmark.

Landbrugskomplekset medvirker til at sikre sammenhængskraften i de danske yderområder..... 13

68 pct. af de beskæftigede i landbrugskomplekset er bosat i de danske yderområder. Den geografiske placering af arbejdspladserne følger samme mønster. Den tætte sammenhæng mellem arbejdspladsernes placering og bosætning for beskæftigede i landbrugskomplekset viser, at virksomheder i landbrugskomplekset er medvirkende til at sikre sammenhængskraften i de danske yderområder.

Driftsresultater i landbrugets sektorer..... 21

Landbrugssektoren har i de seneste år opnået pæne økonomiske resultater. Dette har været på trods af høje produktionsomkostninger, da disse blev overgået af ligeledes høje afregningspriser – specielt i den animalske sektor.

Fødevareklyngen er et af Danmarks største eksporterhverv 31

I 2023 eksporterede den danske fødevareklynge for 199,8 mia. kr., svarende til 22 pct. af den samlede danske vareeksport, hvilket gør fødevareklyngen til et af Danmarks største eksporterhverv.

Fra korn til kød – en status på Danmark og EU's fødevareforsyning.....39

Danmark og EU er generelt selvforsynende med fødevarer, hvor især kød og mejeriprodukter har en stabil fødevareforsyning. EU er selvforsynende i 5 ud af 8 korntyper, mens Danmark er selvforsynende i 3 ud af 8 korntyper. For oliefrø som raps og soja er både Danmark og EU afhængig af import for at dække den indenlandske efterspørgsel.

Forbrugerindsigter og danskernes madkultur47

Forbrugerne kigger især efter smag, pris og kvalitet, når der handles ind. Hver tredje prioriterer, at det er danskproduceret og hver fjerde kigger efter, om varen er økologisk. Helt og delvist færdiglavet mad er populært blandt danskerne, og særligt i husstande med én person gøres der brug af færdigretter.

Tabeller og figurer..... 57

Landbruget og fødevareklyngens bidrag til beskæftigelse og indkomst

Landbruget har en væsentlig samfundsøkonomisk betydning for Danmark. Landbruget og de tæt knyttede forarbejdningsevirkninger understøtter i dag knap 120.000 arbejdspladser i Danmark og giver et årligt bidrag til BNP på 65 mia. kr. Uden landbruget ville denne økonomiske aktivitet falde bort i Danmark. Når landbrugets bidrag betragtes som andel af den samlede økonomi, kan betydningen forekomme lille, men dette er dog tilfældet for alle erhverv. For at illustrere den pointe, og vise at landbruget er en væsentlig bidragsyder til dansk økonomi, foretages en komparativ analyse af de største eksporterhverv i Danmark. Når eksporteffekten fra landbruget og de tæt knyttede forarbejdningserhverv betragtes samlet, har erhvervet det næsthøjeste eksportdrevne bidrag til BNP og den største beskæftigelseseffekt sammenlignet med andre erhverv. Betragtes landbrug, slagterier og mejerier isoleret, er alle tre sektorer blandt de største eksporterhverv i Danmark målt både ved BNP-bidrag og beskæftigelseseffekt.

Landbruget giver anledning til en samlet beskæftigelse for 119.400 personer i Danmark og en værditilvækst på 65 mia. kr. årligt, svarende til 2,3 pct. af BNP. Landbrugets bidrag til dansk økonomi sker gennem tre kanaler: (i) via landbruget og gartnerierne, (ii) via de tæt knyttede forarbejdningserhverv, og (iii) via afledt aktivitet i andre erhverv.

Landbruget og gartnerierne bidrager med 58.300 arbejdspladser og en værditilvækst på godt 25 mia. kr. i Danmark, jf. tabel 1.1. Det er her råvaregrundlaget for fødevareproduktionen skabes. Det er planteavl, dyrehold til mejeri- og kødprodukter samt produktionen af frugt og grønt.

Ca. halvdelen af de 119.400 arbejdspladser ligger i landbruget og gartnerierne, dvs. at hver arbejdsplads i landbruget og gartnerierne understøtter én arbejdsplads mere uden for landbrugserhvervet.

Når danske landmænd producerer afgrøder og animalske produkter, skabes der altså ikke alene arbejdspladser i landbruget. En række af landbrugets produkter bliver videreforarbejdet i fødevareindustrien med yderligere beskæftigelse til følge. I 2023 bidrog de tæt knyttede forarbejdningserhverv med 24.800 arbejdspladser i Danmark og en værditilvækst på 15 mia. kr. De tæt knyttede forarbejdningserhverv er afhængige af råvaregrundlag fra landbruget i en sådan grad, at deres produktion i store træk følger leverancerne af råvarer fra landbruget. Disse fødevareindustrier benævnes, sammen med landbruget, under ét for *landbrugskomplekset*. De fødevareindustrier, der medtages i beskæftigelsesopgørelsen, er slagterier, mejerier samt fremstilling af sukker og kartoffelmelsfabrikker. Dertil kommer engrosaktivitet knyttet til landbrugskompleksets eksport.

For at realisere produktionen i landbrugskomplekset kræves der leverancer af varer og serviceydelser fra den resterende del af dansk økonomi. På denne vis breder aktiviteten fra landbrugskomplekset sig som ringe i vandet og skaber arbejdspladser i andre erhverv. I 2023 var der 36.400 personer beskæftiget med produktion af varer og serviceydelser til brug i landbruget og fødevareindustrien. Det samlede bidrag herfra til værdiskabelse var på 25,3 mia. kr. i 2023. Arbejdspladserne dækker over en lang række jobtyper som fx beslagsmeden, bankmanden, medarbejderen i emballagevirksomheden og korn- og foderstofforretningerne.

Tabel 1.1

Landbrugskompleksets bidrag til beskæftigelse og værdiskabelse i Danmark

	2020	2021*	2022*	2023*	Andel af DK- beskæftigelse	2020	2021*	2022*	2023*	Andel af BNP 2023
	Beskæftigelse, 1.000 personer					Bruttoværditilvækst, mia. kr. løbende priser				
Landbrug og gartneri i alt	61,6	58,3	58,6	58,3	1,8%	27.099	28.937	26.491	25.156	0,9%
Salgsafgrøder	15,7	15,1	16,5	17,2	0,5%	9.245	9.406	9.322	9.521	0,3%
Grovfoder	6,0	5,7	5,7	5,3	0,2%	1.942	1.970	1.816	1.644	0,1%
Gartneri	6,8	6,5	5,7	5,4	0,2%	4.329	4.418	3.808	3.436	0,1%
Animalsk	33,1	30,9	30,7	30,4	1,0%	11.584	13.143	11.546	10.554	0,4%
Forarbejdning mv. i alt	26,4	27,1	26,7	24,8	0,8%	17.337	18.835	16.468	14.957	0,5%
Slagterier	13,5	14,1	13,8	11,6	0,4%	7.838	8.830	7.817	6.564	0,2%
Mejerier	6,7	6,5	6,8	6,9	0,2%	4.959	5.172	4.251	4.106	0,2%
Sukker og stivelsesfremstilling	2,8	3,1	2,8	3,2	0,1%	1.338	1.499	1.163	1.251	0,0%
Engroshandel	3,3	3,4	3,3	3,1	0,1%	3.202	3.334	3.237	3.035	0,1%
Landbrugskomplekset i alt	88,0	85,4	85,4	83,0	2,6%	44.436	47.772	42.959	40.112	1,4%
Forsyning og service	39,5	39,7	39,1	36,4	1,1%	28.385	28.464	26.749	25.348	0,9%
Landbrugskomplekset inkl. forsyning og service	127,4	125,1	124,5	119,4	3,7%	72.822	76.236	69.708	65.461	2,3%
Andel af DK-beskæftigelse eller BNP, pct.	4,3%	4,1%	3,9%	3,7%		3,1%	3,0%	2,5%	2,3%	

Anm.: På grund af afrunding stemmer totaler/subtotaler ikke nødvendigvis. *Der er alene medtaget engrosaktivitet i forbindelse med landbrugskomplekssets eksport. 2020 er baseret på endeligt nationalregnskab. 2021-23 er baseret på foreløbige opgørelser.

Kilde: Egne beregninger pba. L&F's input-output-model.

Faldet i landbrugets beskæftigelse fra 2020 til 2021 skyldes hovedsageligt minkafllivningen, der blev igangsat i slutningen af 2020. Faldet i slagteriernes beskæftigelse fra 2022 til 2023 skyldes et fald på godt 20 pct. i antal slagtede grise¹.

Der er også andre erhverv i Danmark inden for fødevareproduktion, men de er ikke på samme måde afhængige af den danske landbrugsproduktion. I begrebet fødevareklyngen omfavnes alle aktiviteter i Danmark, der er relateret til fødevareproduktion. Her inkluderes også de aktiviteter, der ikke er betinget af dansk landbrugsproduktion. Det er fx fiskeindustrien, ingrediensproducenter eller fødevarevirksomheder, der relativt nemt kan erstatte deres råvarer med importerede varer (fx udvalgte brødvarefabrikker og bryggerier). Se afsnittet om fødevareklyngen for en nærmere beskrivelse senere i dette kapitel.

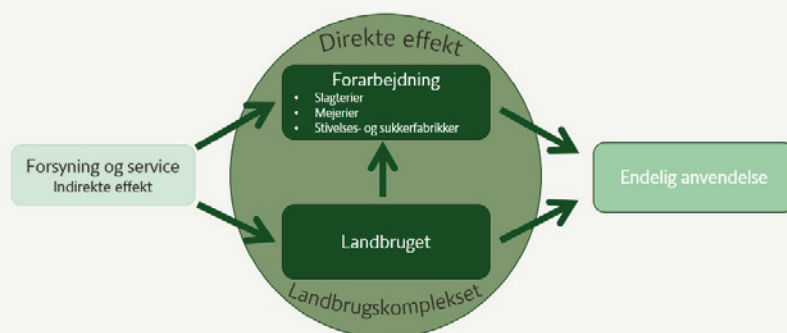
¹ Input-output metoden tilsiger, at beskæftigelsen tilpasser sig hurtigt til det nye produktionsniveau.

Det er for nærværende usikkert, om tilpasningen i slagteriernes beskæftigelse faktisk har fundet sted i dette tempo.

Boks 1.1 Input-output metoden

Beregning af beskæftigelse og indkomst tager udgangspunkt i input-output-modeller baseret på Landbrug & Fødevarers input-output-tabeller. Landbrug & Fødevarers input-output-tabeller er landbrugsspecifikke udvidelser af Danmarks Statistiks officielle tabeller. I de landbrugsspecifikke input-output tabeller udvides nationalregnskabets ene landbrugssektor til et større antal driftsgrene (aktuelt 16). Arbejdet med de landbrugsspecifikke input-output tabeller kan føres tilbage til midten af 1980'erne, hvor Dubgaard & Gravgaard (1984) udviklede disse på det daværende Statens Jordbrugsøkonomiske Institut¹.

Når vi beregner landbrugets betydning for dansk økonomi, inddrager vi mere aktivitet end den, der finder sted i landbruget. Dette skyldes, at aktiviteten i en række forarbejdningssektorer, ofte organiseret som andelselskaber, er snævert knyttet til det produktionsgrundlag, der skabes i landbruget. Det betyder, at aktiviteten i disse forarbejdnings erhverv i stor grad følger leverancerne af råvarer fra landbruget. Disse følgeindustrier benævner vi, sammen med landbruget, under ét for **landbrugskomplekset**. De følgeindustrier, vi medtager i beskæftigelses- og indkomstopgørelsen, er slagterier, mejerier samt fremstilling af sukker og kartoffelmelsfabrikker. Dertil kommer engrosaktivitet knyttet til **landbrugskompleksets** eksport.

I en nationalregnskabssammenhæng leveres produktion i sidste ende til endelig anvendelse. Endelig anvendelse defineres i nationalregnskabet som leverancer til det private forbrug, det offentlige forbrug, eksport, investeringsgoder samt lagerændringer. Når **landbrugskomplekset** leverer til fx eksportmarkederne, skabes ikke kun **direkte** produktion i de erhverv, der tilhører landbrugskomplekset, der skabes tillige **indirekte** produktion i den øvrige økonomi, idet **landbrugskompleksets** erhverv har brug for leverancer fra andre erhverv i form af forsynings- og serviceydelser for at realisere produktionen. Den indirekte produktion, der leveres til **landbrugskomplekset**, vil igen kræve varer og serviceydelser fra andre sektorer. Dermed breder de indirekte effekter sig som ringe i vandet.

Beregningerne i dette kapitel tager udgangspunkt i den senest publicerede input-output-tabel, som aktuelt er 2020-versionen, som er det seneste endeligt opgjorte nationalregnskab. Opgørelse af beskæftigelse og indkomst for 2021-23 er baseret på fremskrivninger med en række mængde- og prisindeks samt foreløbigt opgjorte nationalregnskabsdata. Derfor er fremskrivningen fra 2021 til 2023 behæftet med usikkerhed, og denne usikkerhed øges frem mod de beregnede tal for 2023.

¹Alex Dubgaard og Ole Gravgaard Pedersen (1984). En input-outputmodel for det danske fødevarer-system. Statens Jordbrugsøkonomiske Institut, Rapport nr. 19.

Mange arbejdspladser fra eksporten og bidrag til BNP

Landbrugskomplekset er et eksporttungt erhverv, hvor mere end 3/4 af produktionen sendes ud på de internationale markeder. I 2023 var 83.800 arbejdspladser understøttet af landbrugskompleksets eksport på i alt knap 97 mia. kr.

Landbrugskompleksets eksport skaber aktivitet i økonomien, som også skaber indkomst i de eksporterende erhverv og alle de øvrige erhverv, der leverer varer og serviceydelser til landbrugskomplekset. Som nævnt ovenfor kunne den samlede eksport fra landbrugskomplekset opgøres til knap 97 mia. kr. i 2023. Denne eksport ender i sidste ende med en indkomstskabelse på i alt knap 48 mia. kr. i alle de virksomheder, som direkte eller indirekte skaber eksporten.

For de eksportafledte arbejdspladser er det de nære markeder, der er vigtigst, hvor Tyskland med en eksportværdi på 20 mia. kr. og en beskæftigelse på 17.500 er det vigtigste marked for landbrugskomplekset. Udbruddet af afrikansk svinepest i Kina i slutningen af 2018 førte til fald i den kinesiske svineproduktion og et stigende importbehov. Danmark var som følge af en meget stor frysekapacitet i stand til at omdirigere eksporten til det kinesiske marked. Derfor blev Kina i det efterfølgende år fødevarerklængens næst vigtigste marked. Kina har i dag fået genoprettet meget af produktionen og er derfor reduceret til en sjettedeplads.

Tabel 1.2

Eksportdrevne arbejdspladser og BNP-bidrag som følge af landbrugskompleksets eksport, top-10 eksportlande (rangordnet efter beskæftigelse i 2023)

	2020	2021*	2022*	2023*	Vareeksport	Bruttoværditilvækst
	Beskæftigelse, 1.000 personer				2023, mia. kr.	
Tyskland	15,6	15,3	17,0	17,5	20,1	10,4
Polen	5,8	5,3	6,3	8,3	8,9	5,0
UK	7,5	6,5	6,7	7,4	8,4	4,3
Sverige	5,3	5,5	5,9	5,5	6,9	3,3
Holland	3,5	4,1	4,3	4,5	5,5	2,7
Kina inkl. Hong Kong	13,6	11,8	8,4	4,4	4,8	2,5
Italien	3,0	3,6	3,9	3,8	4,1	2,0
Japan	3,8	4,1	4,2	2,8	2,9	1,7
Spanien	2,0	2,0	2,1	2,2	2,7	1,3
USA	1,9	2,5	2,5	1,8	2,0	1,1
Alle lande	88,9	87,3	86,8	83,8	97,0	47,9

Anm.: På grund af afrunding stemmer totaler ikke nødvendigvis. *2020 er baseret på endeligt nationalregnskab. 2021-2023 er baseret på foreløbige opgørelser.

Kilde: Egne beregninger pba. L&F's input-output-model, samt Statistikbanken, tabel KN8Y.

Landbrugskomplekset er blandt de erhverv, der hiver det største BNP-bidrag hjem til Danmark og genererer flest arbejdspladser som følge af eksporten

Her betragtes de største erhverv i forhold til eksportafledt bidrag til BNP og beskæftigelse. I forhold til den foregående analyse, der alene inddrog vareeksporten, tages der her udgangspunkt i seneste endelige nationalregnskab fra 2020, og der beregnes afledt bruttoværditilvækst (BNP-bidrag) og afledt beskæftigelse ud fra nationalregnskabets eksportopgørelse. Når der tages udgangspunkt i nationalregnskabets eksportopgørelse inddrages ud over eksport af varer også

tjenesteeksport samt eksport af varer, der ikke har krydset den danske grænse, også kaldet fabriksløs produktion. Dermed er resultatet for landbrugskomplekset ikke direkte sammenligneligt med ovenstående tal, men tæt på, da fabriksløs produktion og tjenesteeksport kun har minimal betydning for landbrugskomplekset. Læs mere om fabriksløs produktion i kapitel 4.

Slagterierne, mejerierne og landbruget er hhv. det 5., 8. og 12. vigtigste eksporterhverv i relation til dansk økonomi målt ved bruttonationalproduktet. I en klyngebetragtning er landbrugskomplekset kun overgået af medicinalindustrien, og landbrugskomplekset er dermed det næstmest indkomstbidragende erhverv.

Set i et beskæftigelsesperspektiv er slagterierne, landbruget og mejerierne det 2., 6. og 8. vigtigste erhverv, mens det i en klyngebetragtning er det vigtigste eksporterhverv i forhold til at skabe arbejdspladser. At landbrugskomplekset er det vigtigste erhverv i forhold til at skabe arbejdspladser skyldes, at produktionen i landbruget og forarbejdningsindustrier i meget høj grad er forankret i Danmark. Størstedelen af råvarerne, der bliver forarbejdet og forædlet inden de eksporteres, er nemlig skabt i herhjemme. En større eksport af oste vil fx medføre flere beskæftigede i tilknytning til kvæg- og mejerisektoren i Danmark, fordi råvaregrundlaget (mælk) er nationalt.

At arbejdspladser foranlediget af landbrugets produktion i højere grad er forankret i den danske økonomi og også bidrager til den geografiske sammenhængskraft uddybes i øvrigt i kapitel 2.

Figur 1.1 Største bidrag til eksportafledt bruttoværditilvækst i 2020

Mia. kr. samt i pct. af BNP

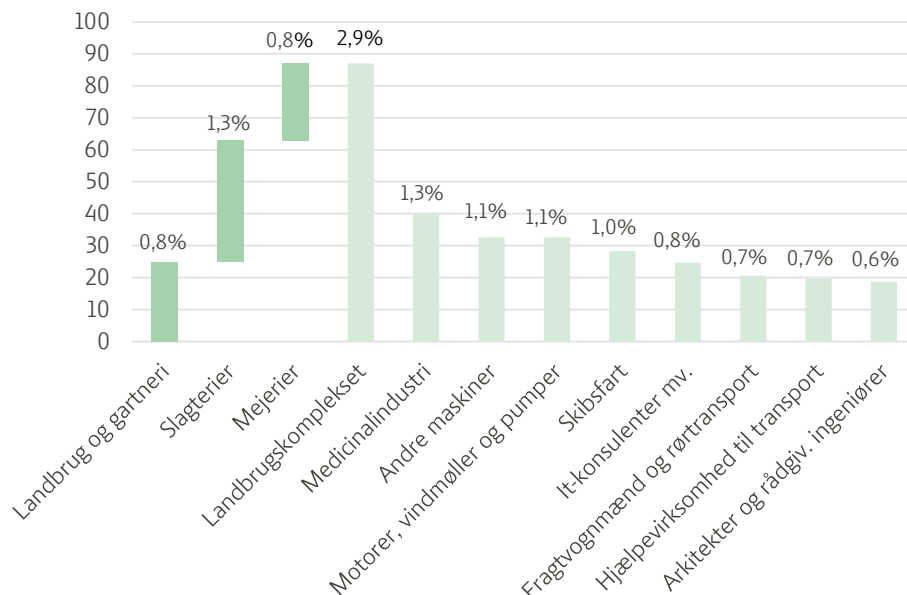

Anm.: Landbrugskomplekset er en summering af landbrug, slagterier og mejerier. Ofte ses i denne type beregninger stor effekt fra engros erhvervet. Det er her valgt at lade engrosaktiviteten følge de enkelte erhvervs eksport, så engrosaktiviteten opstår som følge af erhvervenes faktiske eksport.

Kilde: Danmarks Statistiks input-output-tabel for 2020.

Figur 1.2 Største bidrag til eksportafledt beskæftigelse i 2020

1.000 personer samt i pct. af BNP

Anm.: Landbrugskomplekset er en summering af landbrug, slagterier og mejerier. Ofte ses i denne type beregninger stor effekt fra engros erhvervet. Det er her valgt at lade engrosaktiviteten følge de enkelte erhvervs eksport, så engrosaktiviteten opstår som følge af erhvervenes faktiske eksport.

Kilde: Danmarks Statistiks input-output-tabel for 2020.

Landbrugskomplekset er her sammenlignet med andre erhverv ud fra deres definition i nationalregnskabet, og der er argumenteret for landbrugskompleksets samlede betydning ud fra, at de medtagne fødevarerindustriers produktion er så tæt forbundet med de råvarer og leverancer, som landbruget producerer, at landbrugskomplekset kan betragtes under et. Forfatterne bag denne analyse har ikke kendskab til, at andre erhverv på samme måde er så tæt forbundne, at dette vil ændre konklusionen vedrørende landbrugskompleksets betydning.

Hvad er fødevareklyngen?

Fødevareklyngen er en udvidet definition af landbrugskomplekset. Heri medtages den øvrige føde- og drikkevarerproduktion, fiskeriet samt agroindustrien. Som nævnt tidligere følger deres produktionsniveau ikke i samme grad produktionen i landbruget.

I 2023 blev 179.800 arbejdspladser understøttet af fødevareklyngen. 60.300 af disse arbejdspladser var i landbruget og fiskeriet, og 48.700 var i fødevarerindustrien og agroindustrien mv. Den afledte aktivitet i følgerhverv giver anledning til yderligere 70.800 arbejdspladser i den øvrige økonomi.

Ligesom det er gældende for landbrugskomplekset, er også fødevareklyngen et eksporttungt erhverv, hvor 3/4 af produktionen sendes ud på de internationale markeder. I 2023 var 129.500 arbejdspladser understøttet af fødevareklyngens vareeksport på i alt knap 200 mia. kr.

Direkte og indirekte blev der indtjent en bruttoværditilvækst (bidrag til BNP) på 106,6 mia. kr. svarende til 3,8 pct. af BNP i 2023. Aktivitetsskabelsen fra fødevareklyngens eksport gav anledning til en bruttoværditilvækst på i alt 83,7 mia. kr.

Tabel 1.3
Nøgletal for fødevareklyngens direkte og indirekte bidrag

	2020	2021*	2022*	2023*
Beskæftigelse		1.000 personer		
Landbrug og fiskeri	63,9	60,6	60,7	60,3
Forarbejdning	49,5	49,4	49,7	48,7
Engros fra eksport	9,0	8,4	8,8	8,7
Indirekte	74,5	74,3	74,9	70,8
I alt	188,0	184,3	185,3	179,8
Indkomst		Mia. kr.		
Bruttoværditilvækst	119,9	121,2	112,0	106,6
Andel af BNP, pct.	5,2%	4,7%	3,9%	3,8%
Eksport		Mia. kr.		
Vareeksport	163,9	173,6	195,4	199,8
Bruttoværditilvækst fra eksport	87,7	93,0	87,1	83,7
		1.000 personer		
Beskæftigelse fra eksporten	133,6	135,6	134,8	129,5

Anm.: 2020 er baseret på endeligt nationalregnskab. *2021-23 er baseret på foreløbige opgørelser.
 Kilde: Egne beregninger pba. L&F's input-output-model, samt Statistikbanken, tabel KN8Y.

Landbrugskomplekset medvirker til at sikre sammenhængskraften i de danske yderområder

Beskæftigede i landbrugskomplekset er i højere grad bosat i de danske yderområder. Således er 68 pct. af de beskæftigede i landbrugskomplekset bosat i disse områder, mens det for arbejdsstyrken i sin helhed er 32,5 pct. Den geografiske placering af arbejdspladserne følger samme mønster, hvor også 68 pct. af arbejdspladserne er placeret i yderområderne. Den tætte sammenhæng mellem arbejdspladsernes placering og bosætning for beskæftigede i landbrugskomplekset viser, at virksomheder i landbrugskomplekset er medvirkende til at sikre sammenhængskraften i de danske yderområder.

Landbrug & Fødevarer har tidligere kortlagt arbejdspladsernes geografiske placering og vist, at arbejdspladserne i høj grad ligger i de danske yderområder samt, at de her udgør en stor andel af den private beskæftigelse. Denne kortlægning gentages her med de nyeste registerdata for 2022.

Som noget nyt er der i denne analyse tilføjet en kortlægning af, hvor de beskæftigede i landbrugskomplekset er bosat. Bosætning giver et yderligere billede af landbrugskompleksets bidrag til sammenhængskraften i de danske yderområder idet, der udover egen bosætning, typisk også følger ægtefæller og børn med. Bosætningen er vist som andel af beskæftigede i landbrugskomplekset ud af den samlede arbejdsstyrke i yderområder og sogne. Ved at tilføje bopælsdimensionen opnås et mere komplet billede af, hvor meget landbrugskomplekset fylder i de danske yderområder.

I analysen består landbrugskomplekset af den primære landbrugsproduktion inkl. maskinstationer samt den tætknyttede aktivitet i forarbejdningserhvervene. Forarbejdningserhvervene er mejerier, slagterier, stivelses- og sukkerfabrikker og er de erhverv, hvis produktion i høj grad følger de leverancer som primærlandbruget leverer.

Udover den direkte beskæftigelse, som landbrugskomplekset skaber ud fra den primære produktion og forarbejdningsindustrien, er der også indirekte effekter på beskæftigelsen i andre brancher som følge af landbrugskompleksets aktivitet. Denne indirekte beskæftigelse er ikke medtaget i denne analyse, da der ikke findes information om hvilke arbejdspladser, der præcist leverer varer og serviceydelser til landbrugskomplekset. Effekten er dog kvantificeret for hele økonomien i kapitel 1.

De beskæftigede bor hovedsageligt i yderområderne

Beskæftigede i landbrugskomplekset er i højere grad bosat i de danske yderområder. Den samlede beskæftigelse i landbrugskomplekset var i 2022 på 85.400 personer, heraf er 58.100 bosat i de danske yderområder jf. tabel 2.1. Dette svarer til godt 2/3 af de beskæftigede i landbrugskomplekset, mens det for arbejdsstyrken som helhed er 32,5 pct., der er bosat i de danske yderområder. Omvendt er kun 15 pct. af beskæftigede i landbrugskomplekset bosat i bykommuner, hvor 52 pct. af arbejdsstyrken som helhed er bosat her.

Tabel 2.1
Bosætning for beskæftigede i landbrugskomplekset, 2022

	Arbejder i land- brugskomplekset	Arbejdsstyrken	Andel af arbejdsstyrken, pct.
Bykommuner	13.107	1.632.945	0,8
Mellemkommuner	14.178	498.856	2,8
Landkommuner	39.004	792.701	4,9
Yderkommuner	19.103	234.398	8,1
I alt	85.392	3.158.900	2,70
Heraf yderområder	58.107	1.027.099	5,7
Andel i yderområder, pct.	68,0	32,5	

Anm.: Yderområder er her defineret som land- og yderkommuner.
 Kilde: L&F pba. Danmarks Statistik.

Boks 2.1 Yderområder og kommunetyper

Forståelsen af yderområder dækker over flere forhold. Fællesnævneren er de områder af Danmark, der ligger langt fra større byer, og som er præget af ringere økonomisk aktivitet og færre beskæftigelsesmuligheder end resten af landet.

Udgangspunktet her er Naturstyrelsens (By- og Landskabsstyrelsens) opdeling i Landsplanredegørelsen. Denne opdeling anvendes også for EU's Landdistriktsprogram for fordeling af landdistriktsmidler. Opdelingen foretages ud fra 14 forskellige kriterier, herunder befolkningsmønstre, indkomst, beskæftigelse, landbrugets betydning mv. Der skelnes mellem følgende fire grupper:

- Yderkommuner (16)
- Landkommuner (30)
- Mellemkommuner (17)
- Bykommuner (35)

Tallene i parentes refererer til antallet af kommuner i den pågældende kategori.

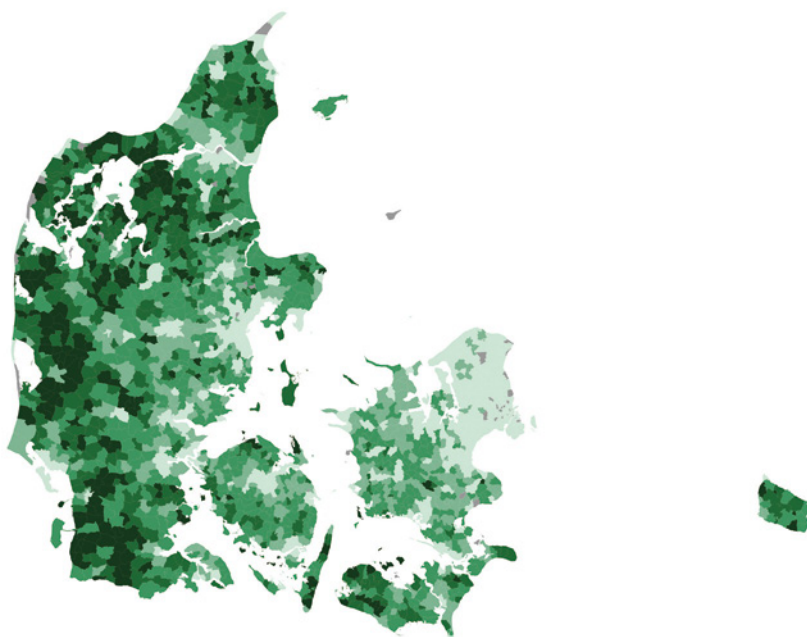
I denne fremstilling er 'yderområder' defineret som alle yder- og landkommunerne i Danmark.

Som det fremgår af kortet i figur 2.1, er det særligt i de vestjyske sogne, at beboere med beskæftigelse i landbrugskomplekset fylder godt i det lokale landskab. Ud af 1.285 sogne i de danske yderområder udgør landbrugskompleksets andel af beboere i arbejdsstyrken mere end 5 pct. i 961 af disse sogne. I 534 sogne udgør landbrugskompleksets beskæftigede mere end 10 pct. af den bosatte arbejdsstyrke.

Figur 2.1 Bopæl for beskæftigede i landbrugskomplekset som andel af beboere i arbejdsstyrken

2022

 <2,5% 2,5-5% 5-10% 10-15% >15% Diskretoneret

Anm.: Alle sogne med under 3 beboere med beskæftigelse i fødevarerkomplekset er diskretoneret.
Kilde: L&F pba. Danmarks Statistik.

Landbrugskomplekset beskæftiger yderområderne

I den følgende præsentation betragtes arbejdspladsernes placering, hvor der i første omgang vises alle arbejdspladser i landbrugskomplekset som andel af alle private arbejdspladser i de enkelte sogne. Efterfølgende betragtes hhv. plante-, kvæg- og grisesektorens arbejdspladser. Som det fremgår af tabel 2.2, er knap 57.700 af landbrugskompleksets arbejdspladser placeret i de danske yderområder svarende til 67,5 pct. af alle arbejdspladser i landbrugskomplekset. Fordelingen på kommunetyper svarer stort set til fordelingen af bosætning jf. tabel 2.1. Der synes dermed at være et sammenfald mellem arbejdspladser og bosætning for beskæftigede i landbrugskomplekset.

Figur 2.2 illustrerer, hvorledes landbrugskomplekset fylder andelsmæssigt i sognene på det private arbejdsmarked. Arbejdspladserne ligger uden for de store byer. 50 af sognene havde i 2022 over 70 pct. af deres private arbejdspladser liggende i landbrugskomplekset, mens 192 sogne havde mere en 50 pct. af de private arbejdspladser i landbrugskomplekset. Selve antallet af beskæftigede i landbrugskomplekset er mest koncentreret omkring Sønderjylland samt Vestjylland.

Tabel 2.2

Arbejdspladsernes placering for landbrugskomplekset, 2022

	Landbrugskomplekset	Private arbejdspladser	Andel af private arbejdspladser, pct.
Bykommuner	13.058	1.223.282	1,1
Mellem kommuner	14.679	302.546	4,9
Landkommuner	38.029	511.507	7,4
Yderkommuner	19.626	158.116	12,4
I alt	85.392	2.195.451	3,9
Heraf yderområder	57.655	669.623	8,6
Andel i yderområder, pct.	67,5	30,5	

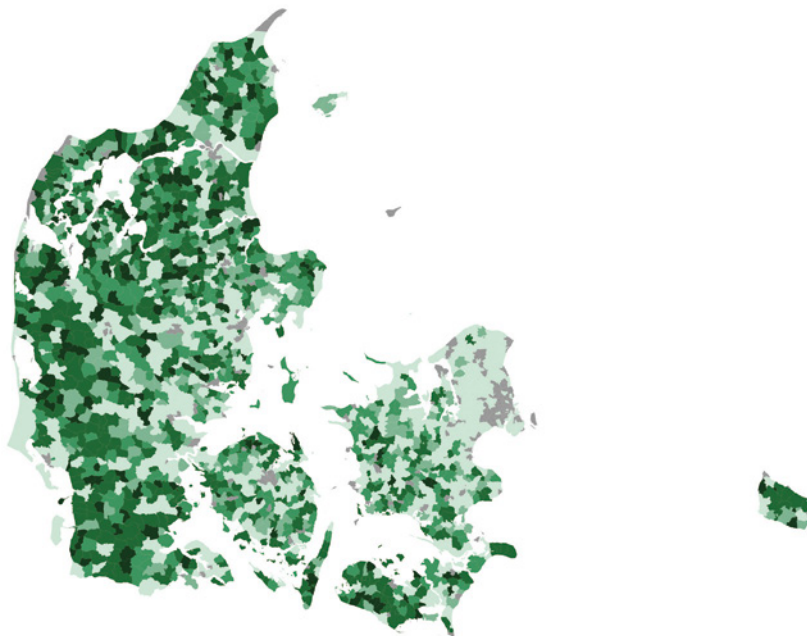
Anm.: Yderområder er her defineret som land- og yderkommuner.
 Kilde: L&F pba. Danmarks Statistik.

Figur 2.2

Landbrugskompleksets andel af private arbejdspladser

2022

<10%
 10-15%
 15-25%
 25-50%
 >50%
 Diskretioneret

Anm.: Alle sogne med under 3 beskæftigede i landbrugskomplekset er diskretioneret.
 Kilde: L&F pba. Danmarks Statistik.

Kvægproduktionen er vigtig for det private arbejdsmarked i Vestjylland

Primærproduktionen af kvæg består af malkekvæg og opdræt, og der var 12.293 private arbejdspladser i denne sektor i 2022. Selvom disse arbejdspladser er spredt ud over hele landet i 775 sogne, er deres betydning for det private erhvervsliv større i nogle dele af landet. Det gælder især i Sønderjylland og langs vestkysten. Dette fremgår i figur 2.3, som viser kvægproduktionens andel af de private arbejdspladser i hvert sogn.

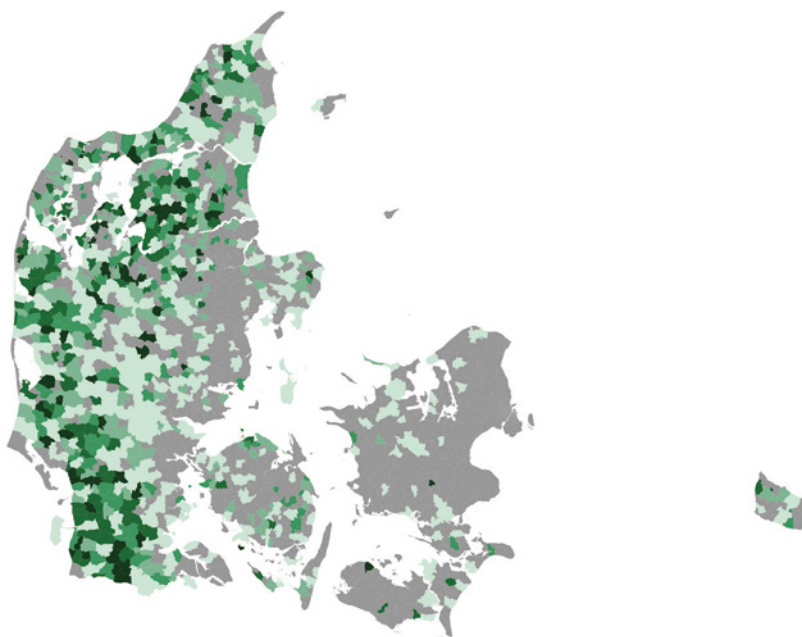
Der er kvægarbejdspladser i 638 sogne i de danske yderområder svarende til godt halvdelen af alle sogne i de danske yderområder. 87 pct. af arbejdspladserne ligger i disse yderområder.

I Vestdanmark er store dele af jorden græsmarker med et højt sandindhold. Dette gør jorden mindre produktiv ved dyrkning af afgrøder, hvorfor der har været tradition for at have husdyr i disse områder, såsom kvægproduktion.

Figur 2.3 Kvægproduktionens andel af private arbejdspladser

2022

<5% 5-10% 10-15% 15-25% >25% Diskretioneret

Anm.: Alle sogne med under 3 beskæftigede i kvægproduktionen er diskretioneret.

Kilde: L&F pba. Danmarks Statistik.

Den primære griseproduktions arbejdskraft er godt spredt

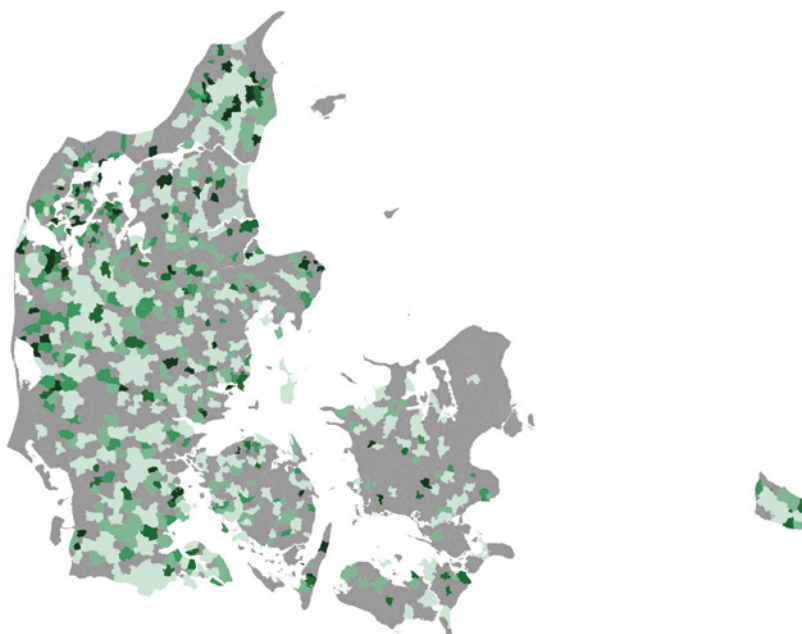
Figur 2.4 illustrerer i hvilken grad beskæftigede i den primære griseproduktion fylder i de private arbejdspladser i sognene. Den primære griseproduktion består af smågrise og slagtesvin, og i 2022 beskæftigede denne 9.430 personer i 663 sogne. I 8 sogne fylder griseproduktionen over 50 pct. af de private arbejdspladser. 2/3 af alle arbejdspladser ligger i sogne, hvor de fylder mere end 20 pct. af alle private arbejdspladser.

496 af de 663 sogne med griseproduktion ligger i de danske yderområder, hvor knap 77 pct. af alle arbejdspladser med primær griseproduktion ligger.

Figur 2.4 Griseproduktionens andel af private arbejdspladser

2022

<5% 5-10% 10-15% 15-25% >25% Diskretioneret

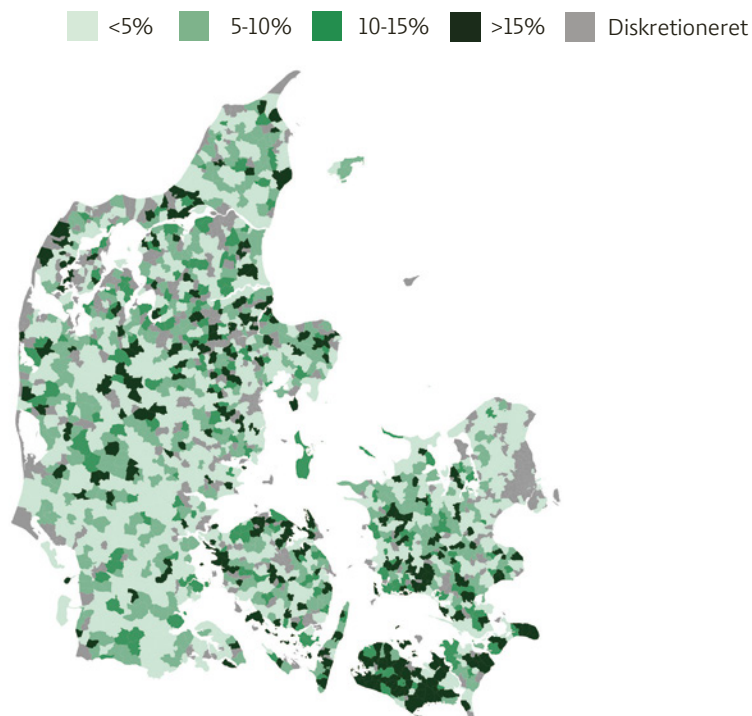
Anm.: Alle sogne med under 3 beskæftigede i griseproduktionen er diskretioneret.
Kilde: L&F pba. Danmarks Statistik.

Lolland byder på frodig jord og planteproduktion

Planteproduktionen fordeler sig over hele landet, og i 2022 var der 22.283 private arbejdspladser i 1.506 sogne. 985 af disse sogne ligger i de danske yderområder, hvor de står for 44 pct. af alle arbejdspladser i planteproduktionen. Koncentrationen er dog særlig stor på Lolland-Falster, hvor noget af den bedste landbrugsjord findes. Det giver høje høstudbytter og plads til højtærchiafgrøder, hvorfor den animalske produktion ikke i samme grad som i resten af landet har vundet indpas. Figur 2.5 illustrerer planteproduktionens andel af den private beskæftigelse i sognene.

Figur 2.5 Planteproduktions andel af private arbejdspladser

2022

Anm.: Alle sogne med under 3 beskæftigede i planteproduktionen er diskretioneret.

Kilde: L&F pba. Danmarks Statistik.

Boks 2.2 Anvendt metode

Gennem Danmarks Statistiks registerbaserede arbejdsstyrkestatistik, RAS, samt Danmarks adresseregister kan beskæftigede i landbrugskomplekset placeres geografisk efter bopæl og arbejdspladens placering.

Analysen tager udgangspunkt i sogne, som er den mindste administrative enhed i Danmark. Senest tilgængelige tal brugt i denne artikel er fra 2022. I den visuelle præsentation af data er der taget udgangspunkt i sogneinddelingen for 2024. Da en række sogne siden 2022 er lagt sammen, er data derfor aggregeret, så det svarer til sognekortet for 2024.

Analysens inkluderede er selvstændige, medarbejdende ægtefæller samt lønmodtagere. Afgrænsningen er lavet ud fra personernes primære tilknytning til arbejdsmarkedet.

Når der henvises til private arbejdspladser, betyder dette arbejdspladser uden for brancherne liggende i offentlig administration, undervisning, offentligt sundhedsvæsen, pleje, institutioner, biblioteker og museer. Alle arbejdspladser uden for de omtalte offentlige brancher er defineret som private arbejdspladser.

De brancher, som er med i opgørelsen af landbrugskomplekset, er landbrug inkl. maskinstationer, fremstilling af kartoffelstivelse og sukker samt mejerier og slagterier.

DB07-branchekoder for hver af de primære sektorer:

- Kvæg: (14100, 14200)
- Svin: (14610, 14620)
- Planter: (11100:13000)

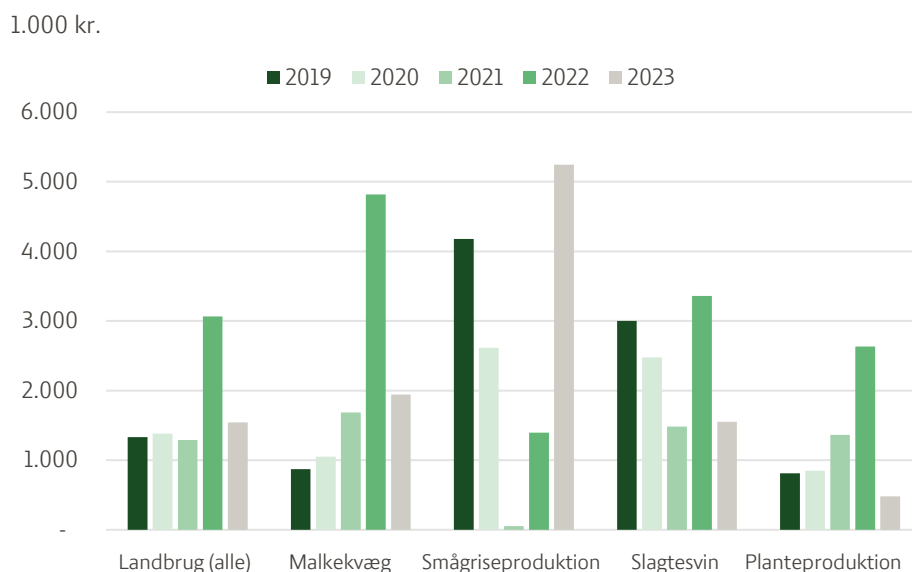
Driftsresultater i landbrugets sektorer

Landbrugssektoren har de seneste år opnået pæne økonomiske resultater, også selvom driftsresultatet i 2023 gennemsnitligt for heltidsbedrifterne gik tilbage sammenlignet med 2022. Driftsresultaterne blev opnået på trods af flere år med høje produktionsomkostninger, da omkostningerne blev overgået af ligeledes høje afregningspriser – specielt i den animalske sektor.

Som landbruger påvirkes ens produktion uundgåeligt af en række eksterne faktorer fra både ind- og udland. Disse faktorer kan i sidste ende også påvirke driftsresultatet², da de kan have indvirkning på indtægter og omkostninger, og spænder bredt lige fra vejrforhold til renteniveau samt usikkerhed på markederne og geopolitisk. Det er også blandt disse faktorer, at udviklingen i driftsresultaterne for de individuelle landbrugssektorer kan forklares gennem de seneste år. Ligeledes er faktorerne med til at skabe en kile mellem de forskellige driftsmæssige resultater på sektorniveau.

Efter et rekordår i 2022, hvor driftsresultatet for en gennemsnitlig heltidsbedrift lå på 3,1 mio. kr. ifølge Danmarks Statistik, så faldt det i 2023 til 1,5 mio. kr. – og blev dermed halveret. Driftsresultatet i 2023 var dog det næsthøjeste opgjort, og ikke siden 2019 har det ligget lavere end omtrent 1,3 mio. kr.

Figur 3.1
Gennemsnitligt driftsresultat for udvalgte heltidsbedrifter

Anm.: Driftsresultater er angivet før ejer aflønning.
Kilde: Danmarks Statistik, tabel JORD2.

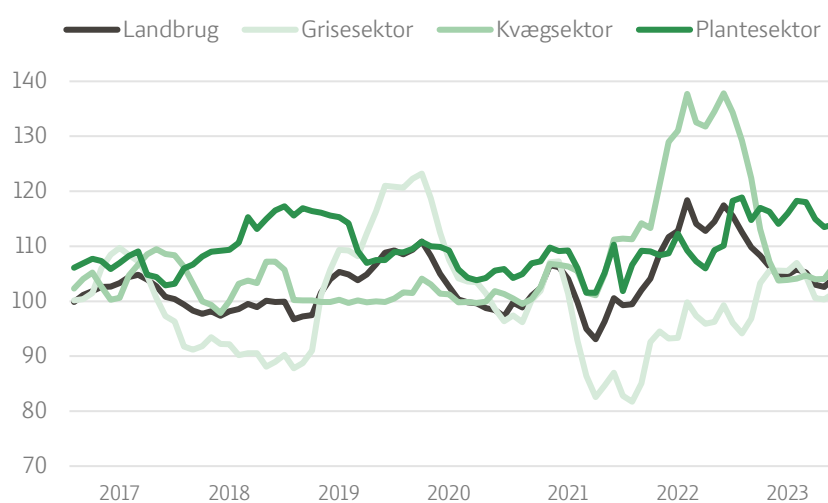
Kun med enkelte udsving³ har den positive tendens med stigende driftsøkonomiske resultater været siden 2015. Dette skyldes bl.a., at bruttofaktorindkomsten generelt i sektoren har været stigende grundet høje salgspriser, der har overgået de stigende

² Ved driftsresultatet henvises til driftsresultat før ejer aflønning.

³ Specielt 2018 skilte sig ud med særdeles hård tørke, der især påvirkede planteavl negativt.

omkostninger til produktionen. Dette forhold er også tydeligt, når man ser på udviklingen i bytteforholdet⁴ i landbrugssektoren. Bytteforholdet er en direkte indikator for resultatet i branchen, og dette lå på et særdeles højt niveau gennem 2022 men faldt tilbage i 2023 – det var dog stadig positivt. Det, der især har haft indflydelse på de seneste års udvikling i bytteforholdet gennem salgs- og produktionspriserne, er usikkerhed. Usikkerheden var bl.a. forårsaget af krigen i Ukraine, hvor det var tvivlsomt, om varer kunne eksporteres fra de ukrainske havne og bidrage til udbuddet på verdensmarkedet. Dette fik priserne på råvaremarkedet til at stige, og gjorde sig bl.a. gældende for input som foder, energi og gødning. Når inputtene stiger i pris, så trækker det bytteforholdet ned, mens de højere salgspriser, der bl.a. blev set for mejeriprodukter og korn, trækker bytteforholdet op.

Figur 3.2
Udvikling i bytteforholdet i landbrugets sektorer

Anm.: Bytteforholdet viser forholdet mellem salgspriser (afregningspriser) og købspriser (inputpriser). De bagvedliggende priser til bytteforholdsberegningen er indekseret til 2010-2012 = 100. Landbrug henviser til gennemsnit af alle sektorer.

Kilde: SEGES.

De høje driftsøkonomiske resultater tilbage fra 2019 har desuden medført, at der har kunnet afvikles gæld på bedrifterne. Foruden gældsafvikling har der de seneste år også været en høj grad af låneomlægninger, der har nedbragt gælden i landbruget betragteligt men også ledt til højere renteomkostninger; især i 2023. Ser man på året inden (i 2022), lå finansieringsomkostningerne på et historisk lavt niveau men vendte så rundt, og i 2023 lå de historisk højt. Det er for mange landmænd låneomlægninger, der har ført til dette skift, hvor den forventede økonomiske gevinst ved omlægning af realkreditlån, og derved nedbringelse af gæld, overgik de højere renteomkostninger.

Helt generelt har kombinationen af resultater og lavere gæld medvirket til en højere soliditetsgrad⁵ (der har været stigende siden 2018) og øget robustheden af bedrifterne. Dermed står landbruget nu stærkere, som det også fremgår af

⁴ Forholdet mellem salgs- og købspriser.

⁵ Soliditetsgraden beskriver, hvor sårbar bedriften er over for eventuelle tab (altså hvor stor en kapitalnedgang, der kan være uden, at det berører fremmedfinansieringen).

nøgletallene i tabel 3.1. Værd at bemærke er især de seneste to års historisk høje afkastnings- og overskudsgrader for landbruget samlet.

Tabel 3.1
Nøgletal for landbruget

	2010	2015	2020	2021	2022	2023
Overskudsgrad, pct.	15,5	9,9	20,3	17,8	25,3	20,3
Afkastningsgrad, pct.	2,0	1,6	3,8	3,3	5,8	4,4
Lønningsevne, kr. pr. time	24,3	18	184,7	156,1	356,8	255,8
Værditilvækst pr. fuldtidsekivalent, 1.000 kr.	599,3	539,5	827,6	798	1148,4	1.029,8
Forretningsprocent, pct.	1,7	1,0	3,9	3,2	6,9	4,7
Soliditetsgrad, pct.	39,9	34,3	36,3	37,1	41,7	42,7
Gældsprocent, pct.	60,1	65,7	63,7	62,9	58,3	57,3

Kilde: Danmarks Statistik, tabel JORD7.

Strukturudviklingsmæssigt er antallet af heltidsbedrifter i landbruget gennem de seneste 16 år faldet markant. Hvor antallet af heltidsbedrifter i 2008 var 13.803, var det i 2023 faldet til 6.294. Dette svarer til et fald på 54,4 pct. Selvom antallet af heltidsbedrifter er reduceret, så er det samlede dyrkede areal dog forblevet på omtrent samme niveau over hele perioden, hvilket betyder, at bedrifterne er blevet større og større med tiden. I tabel 3.2 belyses den driftsøkonomiske udvikling for dansk landbrug (gennemsnitligt og fordelt på produktionsgrene) i årene 2018 til 2023.

Udvikling i driftsøkonomien i sektoren for grise

I en længere årrække har både afregnings- og inputpriserne for griseproducenterne været noget vekslende, hvilket direkte påvirker driftsøkonomien. Prisudviklingerne har gjort det vanskeligt at opretholde et stabilt bytteforhold i sektoren, der dog har været positivt gennem 2023.

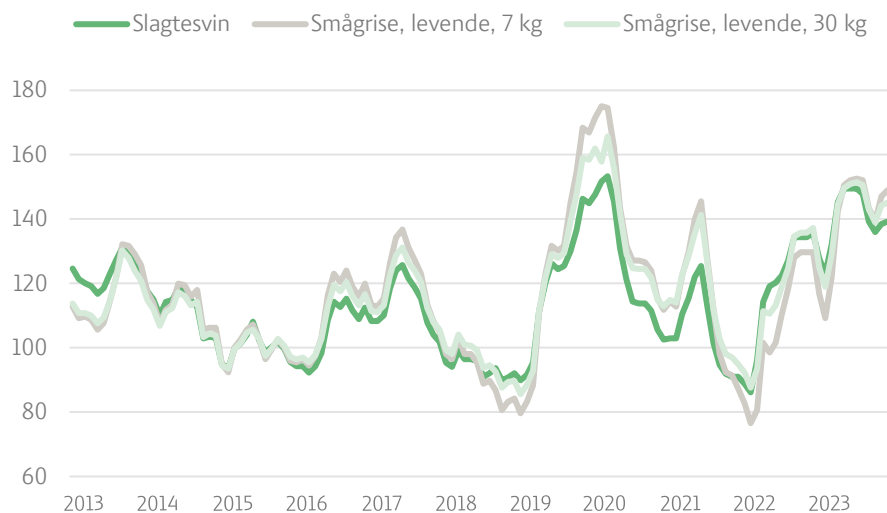
Umiddelbart har 2023 været præget af høje salgspriser i grisesektoren, hvorfor både smågrise- og slagtegrisproducenter oplevede pæn indtjening, der påvirkede driftsøkonomien positivt. Alligevel var der et stort spænd mellem de to driftsgrene, som også fremgår af tabel 3.2. Sammenlignes de danske afregningspriser med andre europæiske lande var noteringerne dog noget lavere, hvilket medvirkede til en øget eksport af smågrise ud af Danmark.

De høje afregningspriser i 2023 skyldtes bl.a. effekter tilbage fra 2022. Her steg foderpriserne markant, forårsaget af usikkerhed på udbudssiden, og derfor nedskalerede flere producenter driften, hvilket i 2023 førte til fald i griseproduktionen. Dette gav grobund for højere afregningspriser grundet markedsmekanismerne.

Derudover har udbrud af afrikansk svinepest internationalt påvirket afregningspriserne siden 2018. I perioden før udbruddet af afrikansk svinepest i 2018 faldt priserne globalt, da Kina øgede antallet af slagtninger. Da Kina efterfølgende blev ramt af afrikansk svinepest, blev afsætningsmulighederne til landet forøget, da den kinesiske efterspørgsel skulle dækkes af udenlandsk produceret svinekød, og af den grund steg afregningspriserne.

Figur 3.3 Udvikling i notering på slagtesvin og smågrise

Indeks, 2015=100

Kilde: Danmarks Statistik, tabel LPRIS10.

For grisesektoren samlet var bytteforholdet i 2023 positivt over året, men lå stadig på et lavt niveau, da afregningspriserne for produktionen kun knapt overgik de fortsat høje inputpriser. Dette forhold fremgår af figur 3.2. Forbedringen i bytteforholdet i 2023 kom dog fra lavere inputpriser, hvor priserne på bl.a. foder og energi faldt sammenlignet med priserne i 2022. Især foderpriserne har stor betydning for de danske slagtegrisproducenter, da de skal fodre grisene over en længere periode end de bedrifter, der beskæftiger sig med smågriseproduktion og eksporterer grisene ud over landets grænser.

Nøgletallene har også gennemgået en markant forbedring over en længere årrække. Gældsprocenten⁶ har været faldende gennem de seneste fem år og ligger for smågriseproducenter på det laveste niveau, siden nøgletallet først blev opgjort af Danmarks Statistik. Fra det højeste niveau målt i 2015 er gældsprocenten faldet fra 85,1 pct. til 59,2 pct. og fra 67,3 pct. til 55,7 pct. for hhv. smågriseproducenter og slagtesvinsproducenter i 2023. Når gældsprocenten falder, bliver griseproducenterne mere modstandsdygtige over for år med mindre gunstige forhold.

Udvikling i driftsøkonomien i sektoren for kvæg

Gennem de seneste år har kvægproducenterne haft rigtig gode vilkår, da afregningspriser både for mælk og slagtet kvæg har ramt historisk høje niveauer. Specielt var 2022 et år med meget høje afregningspriser. Selvom priserne faldt tilbage igen i 2023, lå de stadig højt sammenlignet med før 2022.

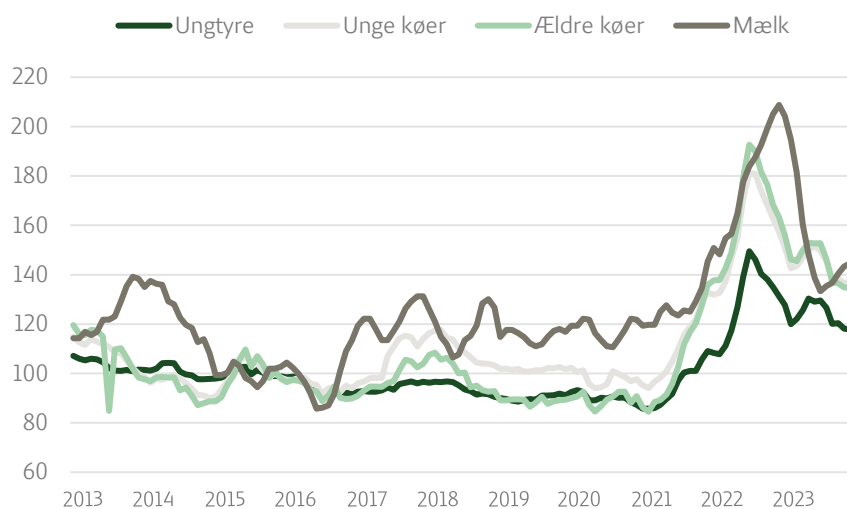
Både når det gælder slagtet kvæg og mejeriprodukter, har afregningspriserne ligget på et højt niveau siden starten af 2022. Prisniveauerne har bl.a. kunnet opretholdes, da efterspørgselssiden af markedet ikke har tilpasset forbruget efter de højere priser men bibeholdt en relativt konstant høj efterspørgsel. Afregningspriserens niveau ville alt andet lige have skabt en om respons fra sektoren i form af øget produktion, men

⁶ Gældsprocenten viser hvor stor en del af aktiverne, der er gæld.

dette har ikke været tilfældet – heller ikke globalt – hvilket bl.a. kan forklares af ligeledes højere inputpriser i perioden. Øget produktion ville desuden alt andet lige kunne have medført lavere afregningspriser.

Figur 3.4 Udvikling i afregningspris på kvæg og mælk

Indeks, 2015=100

Note: For kvæg er det slagtede dyr. Ungtyre refererer til O-kvalitet, 221-260 kg. Unge køer refererer til O-kvalitet, 261-340 kg. Ældre køer refererer til P+kvalitet, 221-240 kg. Mælk er med faktisk fedt- og proteinprocent.

Kilde: Danmarks Statistik, tabel LPRIS10.

Når man ser på bytteforholdet i figur 3.2 for kvægsektoren generelt, har det ligget på et noget lavere niveau i 2023 sammenlignet med 2022. Dog er det vigtigt at påpege, at bytteforholdet i 2022 var særdeles højt især trukket op af afregningspriserne, så på trods af faldet var bytteforholdet i 2023 stadig positivt.

Rent driftsøkonomisk har malkekvægsproducenter haft nogle særdeles gode år siden 2020, hvilket kan ses i tabel 3.2. I sektoren er det som nævnt priserne, der har været med til at drive udviklingen i kombination med, at driftsomkostningerne ikke er steget i samme grad mellem 2021 og 2023. Så selvom resultat af primær drift faldt i 2023 sammenlignet med 2022 (fra 4,8 mio. kr. til 1,9 mio. kr. for en gennemsnitlig heltidsbedrift med malkekvæg), var det for året stadig et højt resultat sammenlignet med tidligere år.

Som for andre sektorer var højere finansieringsomkostninger i 2023 med til at trække driftsresultatet ned. De højere finansieringsomkostninger skyldtes i høj grad konvertering af lån fra årene før, der netop resulterede i dette udfald.

De høje driftsøkonomiske resultater i 2022 og 2023 har desuden bidraget til en positiv udvikling i vigtige nøgletal. Betragtes gældsprocenten, så er den ikke set lavere siden 2008. Fra det højeste niveau i 2016 til 2023 er gældsprocenten faldet fra 81,9 pct. til 63,4 pct. – og alene siden 2021 er gældsprocenten faldet med 9,4 procentpoint. Når gældsprocenten falder, styrker det omvendt soliditetsgraden, som viser hvor stor en del af aktiverne, der er egenkapital. Dette giver også en indikation af robustheden og modstandsdygtigheden på bedriften. Den gennemsnitlige soliditetsgrad lå i 2023 på

36,6 pct. og er ikke set højere siden 2008. Når man ser på overskudsgrad, afkastningsgrad og forrentningsprocenten, har disse over den seneste årrække også udviklet sig positivt. Dog er disse meget konjunkturafhængige i forhold til priser og afsætningsvilkår.

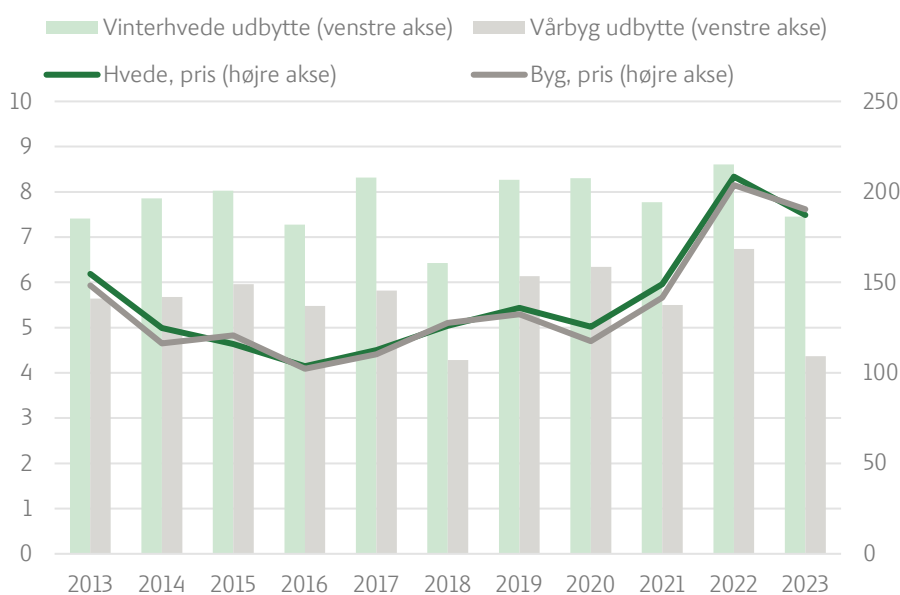
Udvikling i driftsøkonomien i sektoren for planteavl

Året 2023 var et år med modgang for planteavlerne driftsøkonomisk, og hvor resultatet gik tilbage sammenlignet med de seneste år. 2023 var præget af ugunstige vejræssige vilkår for afgrøderne i vækstsæsonen, og desuden var afregningspriserne faldet kraftigt fra det høje niveau i 2022. Ydermere lå inputpriserne stadig på et højt niveau.

Vejret i 2023 gjorde det ikke nemt at være planteavler. I store dele af vækstsæsonen var mange marker ramt af tørke, mens høstperioden var præget af voldsomme mængder regn, der endeligt resulterede i lavere udbytter fra afgrøderne. Selvom input, så som gødning, faldt i pris i 2023, så var det blandt mange landmænd indkøbt allerede i 2022, hvor priserne var på deres højeste. Dermed gjorde det rentabiliteten for afgrøderne endnu lavere. Kombinationen af disse faktorer medførte, at driftsresultatet for 2023 endte på det laveste niveau siden tørkeåret 2018, jf. tabel 3.2.

Figur 3.5 Udbytte og afregningspriser for hvede og byg

Udbytte målt i ton pr. ha og pris pr. 100 kg.

Kilde: Danmarks Statistik, tabel LPRIS10 og HST77.

Derudover virker faldet i driftsresultatet også betydeligt større, når der sammenlignes direkte med 2022, som var et år med et historisk godt resultat for den gennemsnitlige heltidsplanteavler. 2022 var nemlig modsat 2023 præget af gode vejrforhold til afgrøderne og høje afregningspriser. Især var det usikkerhed forbundet med korneksport fra Ukraine, der var medvirkende til, at verdensmarkedspriserne steg, da Ukraine er en af de største korneksportører i verden. I 2023 faldt prisen tilbage på et mere normalt niveau i takt med, at usikkerheden på verdensmarkedet faldt.

Når det kommer til bytteforholdet, fremgår det af figur 3.2, at til trods for, at året endte driftsøkonomisk lavt sammenlignet med de seneste fem år, så lå det på et relativt højt niveau – især sammenlignet med de animalske sektorer.

Selvom inputpriserne faldt og salgspriserne normaliserede sig, var konsekvensen af det lave udbytte fra høsten og de højere renteomkostninger med til at sætte præg på årets resultat. For den gennemsnitlige heltidsplanteavler endte driftsresultatet på 0,5 mio. kr., hvor det året forinden lå mere end 2,0 mio. kr. højere.

Finansieringsomkostningerne i 2023 har ikke været set højere i opgørelsen fra Danmarks Statistik, og det er især disse, der haft indflydelse på årets driftsresultat.

Dykker man ned i nøgletallene for sektoren, så er størstedelen af disse dog ikke i særlig grad påvirket af et år med dårligere udbytte. Dette viser noget om den modstandsdygtighed, der er ved bedrifterne, hvor de udbyttømæssigt gode år er med til at sikre robustheden. Gældsprocenten lå i 2023 på 52,5 pct. for en gennemsnitlig bedrift. Samtidig ligger soliditetsgraden på et relativt højt niveau og har ligget stabilt i en længere årrække på over og omtrent 45 pct. – i 2023 på 47,5 pct.

Landbruget som helhed

Overordnet set står landbruget som helhed stærkt rent økonomisk på trods af, at 2023 var et år med udfordringer, og hvor mange bedrifter gik tilbage i de driftsøkonomiske resultater. Tilbagegangen skal ses i lyset af, at 2022 var et rekordår med historisk høje afregningspriser og pæne udbytter, der mere end opvejede de ligeledes høje inputpriser i produktionsgrenene.

Når der ses på indtjeningen i erhvervet, er den drevet af fremgang i sektorerne på baggrund af optimering for hver driftsgren, når det har været muligt at tilpasse produktionsfaktorerne. Dette afspejles desuden i, at landbrugsstøtten svarer til en mindre og mindre andel af driftsresultatet. I perioden fra 2019-2023 er der i gennemsnit pr. heltidslandbrug givet 2,6 mio. kr. i driftstilskud, mens driftsresultatet for hele perioden i gennemsnit var 8,6 mio. kr. – dette svarer til 30 pct. af driftsresultatet. Sammenlignet med den tidligere femårsperiode fra 2014-2018, er dette et kraftigt fald, da driftstilskuddets andel af driftsresultatet her lå over 100 pct. Driftstilskuddet fordeler sig på hhv. hektarstøtte og landdistriktsmidler, der bl.a. indbefatter bio- og miljøordninger. Det store fald i landbrugsstøttens andel af driftsresultatet viser den større robusthed i sektoren overordnet set.

Den positive udvikling i nøgletallene vidner om, at langt størstedelen af landbrugene står i en robust position, hvor der i år, hvor økonomien har været god, er blevet lagt til side til de mindre gunstige år for dermed at være mere modstandsdygtige. Dette kan bl.a. ses på den gældsafvikling, som har fundet sted de seneste år, der for alle sektorer har medvirket til langt lavere gældsprocent og højere soliditet.

Flere af nøgletallene er dog foruden godt landmandskab påvirket af eksterne faktorer, som det bl.a. er set med renternes indflydelse på driftsresultaterne. Usikkerhed, både vedr. markedssituation, geopolitik, rammevilkår, klima mv., er derfor vigtigt at have i mente i relation til vurderingen af driftsøkonomien i landbruget, da afregnings- og inputpriser kan svinge meget fra år til år, hvilket også kan udfordre bedrifternes økonomi.

Tabel 3.2
Driftsresultater og udvikling i dansk landbrug

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Antal landbrugsbedrifter	33.040	32.555	32.122	30.419	29.672	28.550
- Heraf heltidsbedrifter	9.563	8.795	8.478	7.598	7.223	6.294
Samlet dyrket areal (1000 ha)	2.632	2.626	2.620	2.618	2.624	2.621
Landbrug						
Bruttoudbytte, 1.000 kr. pr. heltidslandbrug	6.804	8.413	8.864	9.720	12.828	13.315
Driftsomkostninger, 1.000 kr. pr. heltidslandbrug	6.232	6.636	7.050	8.022	9.650	10.673
Resultat af primær drift, 1.000 kr. pr. heltidsbrug	572	1.778	1.814	1.697	3.178	2.642
Finansieringsomkostninger, 1.000 kr. pr. heltidsbrug	878	927	910	939	671	1.669
Driftsresultat, 1.000 kr. pr. heltidsbrug	166	1.333	1.382	1.289	3.065	1.544
Soliditetsgrad, pct.	33,6	34,7	36,3	37,1	41,7	42,7
Gældsprocent	66,4	65,3	63,7	62,9	58,3	57,3
Svin (gennemsnitlig produktion)						
Bruttoudbytte, 1.000 kr. pr. heltidslandbrug	10.130	14.871	14.701	14.350	19.065	22.892
Driftsomkostninger, 1.000 kr. pr. heltidslandbrug	9.686	10.500	11.501	12.935	16.425	18.141
Resultat af primær drift, 1.000 kr. pr. heltidsbrug	444	4.371	3.200	1.415	2.641	4.751
Finansieringsomkostninger, 1.000 kr. pr. heltidsbrug	1.038	1.131	987	941	557	2.028
Driftsresultat, 1.000 kr. pr. heltidsbrug	-235	3.632	2.602	911	2.556	3.222
Soliditetsgrad, pct.	28,2	32,9	35,2	36,3	40,4	41,8
Gældsprocent	71,8	67,1	64,8	63,7	59,6	58,2
Smågriseproduktion						
Bruttoudbytte, 1.000 kr. pr. heltidslandbrug	11.591	16.538	16.433	15.823	20.441	26.810
Driftsomkostninger, 1.000 kr. pr. heltidslandbrug	11.003	11.470	13.068	15.073	18.707	19.981
Resultat af primær drift, 1.000 kr. pr. heltidsbrug	588	5.067	3.365	750	1.734	6.829
Finansieringsomkostninger, 1.000 kr. pr. heltidsbrug	1.153	1.190	1.081	1.085	747	2.006
Driftsresultat, 1.000 kr. pr. heltidsbrug	-291	4.179	2.614	51	1.397	5.244
Soliditetsgrad, pct.	20,1	28,4	31,3	34,3	34,3	40,8
Gældsprocent	79,9	71,6	68,7	65,7	65,7	59,2

Slagtegrise

Bruttoudbytte, 1.000 kr. pr. heltidslandbrug	8.571	12.814	12.803	12.598	17.395	18.481
Driftsomkostninger, 1.000 kr. pr. heltidslandbrug	8.167	9.202	9.843	10.731	14.229	15.611
Resultat af primær drift, 1.000 kr. pr. heltidsbrug	404	3.612	2.959	1.867	3.167	2.871
Finansieringsomkostninger, 1.000 kr. pr. heltidsbrug	889	1.002	876	803	244	1.736
Driftsresultat, 1.000 kr. pr. heltidsbrug	-104	3.001	2.475	1.482	3.362	1.553
Soliditetsgrad, pct.	34,3	35,7	38,1	38	44,8	44,3
Gældsprocent	65,7	64,3	61,9	62	55,2	55,7

Malkekvæg

Bruttoudbytte, 1.000 kr. pr. heltidslandbrug	8.261	8.693	9.408	10.808	15.426	14.760
Driftsomkostninger, 1.000 kr. pr. heltidslandbrug	7.211	7.428	7.925	8.755	10.591	11.828
Resultat af primær drift, 1.000 kr. pr. heltidsbrug	1.050	1.265	1.483	2.053	4.836	2.933
Finansieringsomkostninger, 1.000 kr. pr. heltidsbrug	937	878	874	840	516	1.434
Driftsresultat, 1.000 kr. pr. heltidsbrug	663	870	1.053	1.688	4.819	1.942
Soliditetsgrad, pct.	20,1	21,8	23	27,2	35,5	36,6
Gældsprocent	79,9	78,2	77	72,8	64,5	63,4

Planteproduktion

Bruttoudbytte, 1.000 kr. pr. heltidslandbrug	3.938	4.819	5.003	5.688	7.492	7.231
Driftsomkostninger, 1.000 kr. pr. heltidslandbrug	3.245	3.592	3.735	3.929	4.659	5.668
Resultat af primær drift, 1.000 kr. pr. heltidsbrug	693	1.227	1.269	1.759	2.832	1.563
Finansieringsomkostninger, 1.000 kr. pr. heltidsbrug	998	1.088	1.116	1.128	957	1.878
Driftsresultat, 1.000 kr. pr. heltidsbrug	318	814	850	1.363	2.632	480
Soliditetsgrad, pct.	43,5	42,8	43,6	45	47,8	47,5
Gældsprocent	56,5	57,2	56,4	55	52,2	52,5

Kilde: Danmarks Statistik, tabel BDF11, JORD2 og JORD7.

Fødevareklyngen er et af Danmarks største eksporterhverv

I 2023 eksporterede den danske fødevareklynge for 199,8 mia. kr., svarende til 22 pct. af den samlede danske vareeksport, hvilket gør fødevareklyngen til et af Danmarks største eksporterhverv.

2023 markerede tredje år med eksportrekorder for fødevareklyngen, og det skete med en eksportstigning på 2 pct. ift. rekordåret i 2022.

Fødevareklyngen eksporterer et bredt udsnit af fødevarer (fx fisk, kød- og mejeriprodukter), biobaserede produkter (fx foder og frø) og varer inden for agro-teknologi (fx maskiner til jordbrug og emballage) til mere end 200 forskellige lande.

Nogle af vores nærmeste naboer som Tyskland, Sverige og Polen er blandt vores største handelspartnere, både når det gælder eksport og import af fødevareklyngens produkter. Det understreger, at Danmark og fødevareklyngen har vigtige og gensidige handelsforbindelser med nærmarkederne. 72 pct. af fødevareklyngens eksport ender i et europæisk land. Samtidig kommer 84 pct. af Danmarks import af samme varegrupper fra lande i Europa.

Boks 4.1 Hvilke produkter indgår i opgørelsen af fødevareklyngens eksport og import?

Fødevareklyngen er en udvidet definition af landbrugskomplekset. Heri medtages den øvrige føde- og drikkevareproduktion, fiskeriet samt agroindustrien. Den danske udenrigshandel med varer er opgjort på cirka 9.300 forskellige varekoder. Landbrug & Fødevarer har ud fra disse varekoder defineret fødevareklyngens eksport, som består af tre grupperinger:

Fødevarer: Alle varer, der direkte eller indirekte er egnet som menneskeføde. Fødevarer dækker både madvarer og drikkevarer samt varer, der ikke umiddelbart kan spises, før der sker en forarbejdning heraf, fx korn og levende smågrise.

Biobaserede produkter: Vegetabiliske og animalske produkter, der ikke er egnet som menneskeføde, fx enzymer og frø.

Agro-teknologi: Varer, der anvendes i direkte tilknytning til fødevareklyngens produktion. Agro-teknologi inkluderer maskiner til jordbrugsproduktion samt til forarbejdning af produkter herfra i nærings- og nydelsesmiddelindustrien.

Fødevareklyngens eksport omfatter dermed mere end landbrugskompleksets eksport. Læs mere om forskellen mellem landbrugskomplekset og fødevareklyngen i kapitel 1.

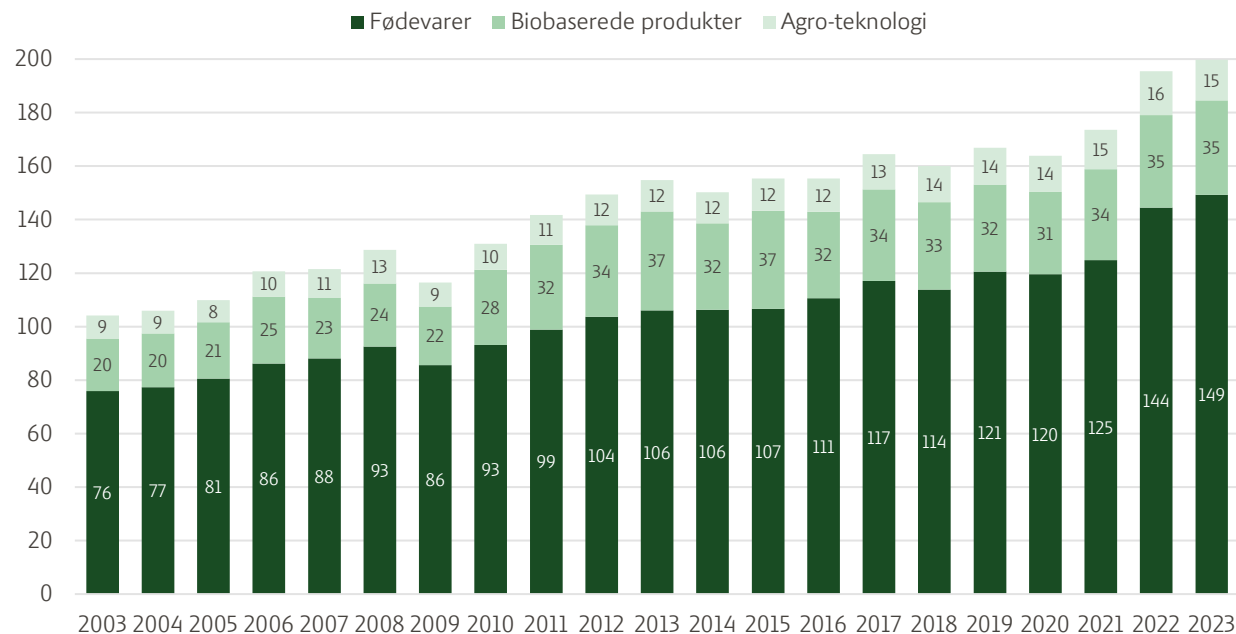
Opgørelsen af Danmarks import af fødevarer, biobaserede produkter og agro-teknologi følger samme grupperinger som ovenstående, selv om de danske importører ikke nødvendigvis er en del af den danske fødevareklynge (fx detailbutikker og øvrige industrivirksomheders import).

Fødevareklyngens eksportfremgang skyldes eksportstigninger i omkring halvdelen af klyngens varekategorier, hvilket bunder i en række forskellige årsager. En betydelig forklaringsfaktor er udviklingen i eksport af levende smågrise. Siden slutningen af 2022 har priserne på smågrise i Europa været høje. Dette, kombineret med et større antal eksporterede smågrise, har resulteret i en stigende eksportværdi.

Prisstigninger forklarer eksportfremgangen i flere af klyngens varekategorier (fx sukker og sukkervarer). Alle de varegrupper, som oplevede fremgang i 2023, med undtagelse af pelsskind, havde også fremgang i 2022.

Figur 4.1
Fødevareklyngens eksport

Mia. kr.

Kilde: L&F pba. Danmarks Statistik.

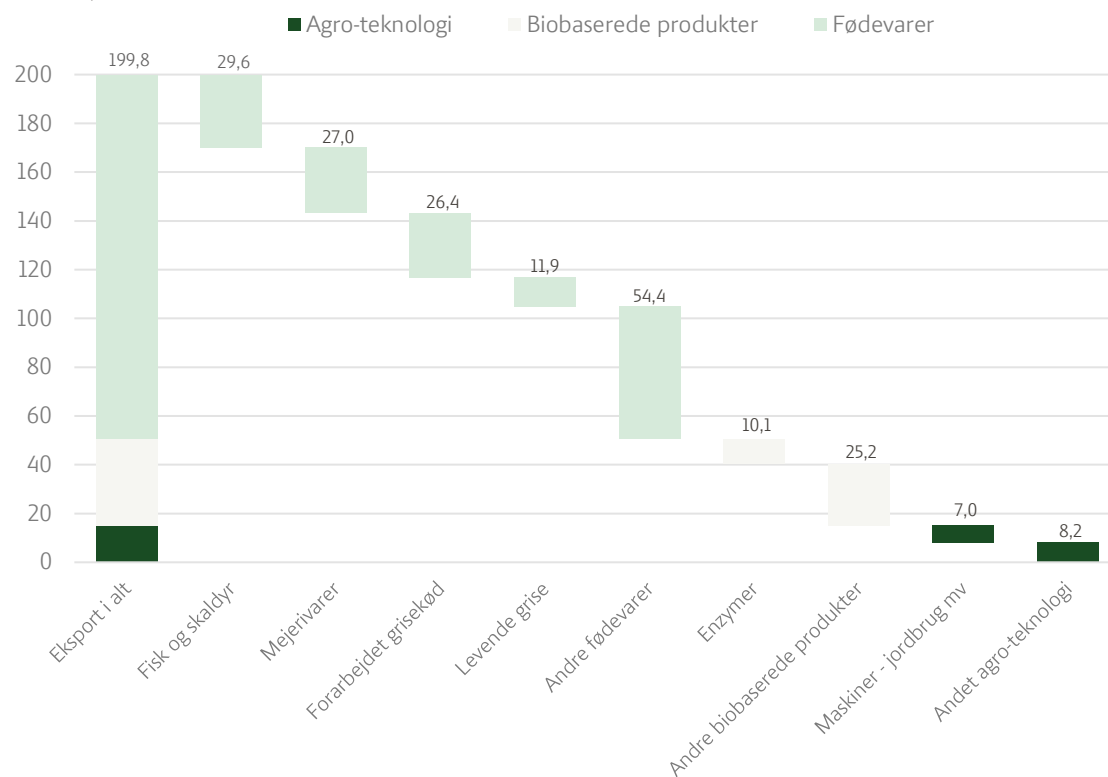
Fødevareklyngens eksport er drevet af mange varekategorier

En lang række forskellige kategorier er drivkraften bag fødevareklyngens eksportsucces i 2023. I figur 4.2 illustreres de største varekategorier inden for eksporten af fødevarer, biobaserede produkter og agro-teknologi. Den største fødevarerkategori i eksportstatistikken er fisk og skaldyr, hvor eksportværdien er 29,6 mia. kr. efterfulgt af mejeriprodukter med en værdi på 27,0 mia. kr. På tredje- og fjerdepladsen findes grisekød, opdelt på levende grise, der eksporteres til opfodning og slagtning i udlandet, samt forarbejdet grisekød. Tilsammen udgør disse 4 fødevarer kategorier 48 pct. af eksportværdien af fødevarer.

Af de biobaserede produkter er enzymer den største eksportkategori med en værdi på 11,9 mia. kr. Enzymer er organiske stoffer dannet af levende celler, som kan frembringe og regulere specielle kemiske reaktioner, fx maltzymer anvendt til ølbrygning. Udover enzymer omfatter eksporten af biobaserede produkter andre vigtige kategorier som foder og frø. Inden for agro-teknologi er det primært maskiner til jordbrug mv. samt maskiner til næringsmiddelindustrien, der dominerer eksporten. Dermed består fødevareklyngens eksport af en række store varekategorier, men også af de mange andre varekategorier, som tilsammen udgør en stor del af klyngen.

Figur 4.2
Fødevarerklyngens eksport opdelt på kategorier

Mia. kr., 2023

Kilde: L&F pba. Danmarks Statistik.

Danske fødevarer i hele verden

Fødevarerklyngen eksporterer varer til alle verdensdele. Fra Irland til Indonesien modtager forbrugere og virksomheder danske rejer, bacon, maskiner og meget mere. I tabel 4.1 vises eksporten fordelt på verdensdele. Her fremgår det, at 72 pct. af fødevarerklyngens eksport (målt i værdi) finder vej til europæiske lande. Denne andel har været relativt konstant de sidste to årtier. 15 pct. af fødevarerklyngens eksport går til Asien. Dermed er Asien også en betydelig eksportmodtager, hvilket især skyldes stærke og vedholdende handelsforbindelser. Nordamerika modtager 5 pct. af eksporten, mens de resterende 7 pct. går til resten af verden.

Tabel 4.2 illustrerer eksporten til fødevarerklyngens 10 største eksportmarkeder i EU og EØS samt de 5 største modtagere uden for det indre marked. Tyskland var fødevarerklyngens største eksportmodtager i 2023, med en eksport dertil for 33,5 mia. kr., efterfulgt af Sverige, hvor klyngen eksporterede for 17,0 mia. kr.

Siden 2010 er eksporten til Polen tredoblet. Således er Polen blevet et af de vigtigste nærmarkeder med en eksport på 13,2 mia. kr. Udviklingen skyldes primært, at eksporten af levende smågrise og udskæringer af grisekød er steget betydeligt de seneste to årtier.

Udover de vigtige nærmarkeder spiller fjernmarkeder som Kina og Japan også en væsentlig rolle for fødevarerklyngen – i 2023 afsatte fødevarerklyngen 7,1 pct. af eksporten i Japan og Kina.

Tabel 4.1
Fødevareklyngens eksport fordelt på verdensdele

Mia. kr., 2023

	Europa	Nordamerika	Asien	Andre verdensdele	I alt	Europas andel, pct.
Fisk og skaldyr	20,9	1,3	4,4	3,0	29,6	70,5
Mejerivarer	17,9	0,6	5,7	2,7	27,0	66,5
Forarbejdet grisekød	16,4	1,4	7,2	1,3	26,4	62,1
Levende grise	11,8	0,0	0,1	0,0	11,9	98,9
Enzymer	5,5	1,1	1,6	2,0	10,1	54,1
Øvrige varer	72,0	5,5	11,6	5,7	94,7	54,1
Fødevareklyngen i alt	144,5	10,0	30,6	14,7	199,8	72,3

Kilde: L&F pba. Danmarks Statistik.

Tabel 4.2
De største eksportmarkeder inden for EU og uden for EU i 2023

	2020	2021	2022	2023	2010	2023
	Eksport, mia. kr.				Andel af eksporten, pct.	
EU og EØS	93,5	100,8	118,5	126,4	58,4	63,3
Tyskland	25,4	25,7	31,8	33,5	18,6	16,8
Sverige	14,0	15,2	17,3	17,0	9,5	8,5
Polen	8,5	7,9	10,2	13,2	3,2	6,6
Holland	7,5	9,0	10,6	11,6	3,6	5,8
Norge	8,1	8,8	9,6	10,3	3,9	5,2
Italien	5,9	7,2	8,2	8,0	4,6	4,0
Frankrig	5,2	5,9	7,1	7,6	3,5	3,8
Spanien	3,9	4,3	5,0	5,2	2,4	2,6
Finland	2,8	3,0	3,2	3,3	2,0	1,6
Belgien	2,0	2,4	2,6	2,5	1,2	1,3
Andre lande	70,3	72,8	76,9	73,3	41,6	36,7
UK	11,1	9,6	11,5	13,1	9,5	6,6
Kina inkl. Hong Kong	15,7	14,5	13,4	10,3	7,5	5,1
USA	6,0	7,0	7,9	7,5	2,9	3,7
Japan	4,6	4,7	5,2	3,9	3,8	2,0
Australien	2,3	2,7	2,9	3,0	1,3	1,5
Alle lande	163,9	173,6	195,4	199,8	100,0	100,0

Anm.: EØS-aftalen betyder, at Norge, Island og Lichtenstein er med i EU's indre marked.

Kilde: L&F pba. Danmarks Statistik.

Fødevareklyngens eksport produceres hovedsageligt i Danmark

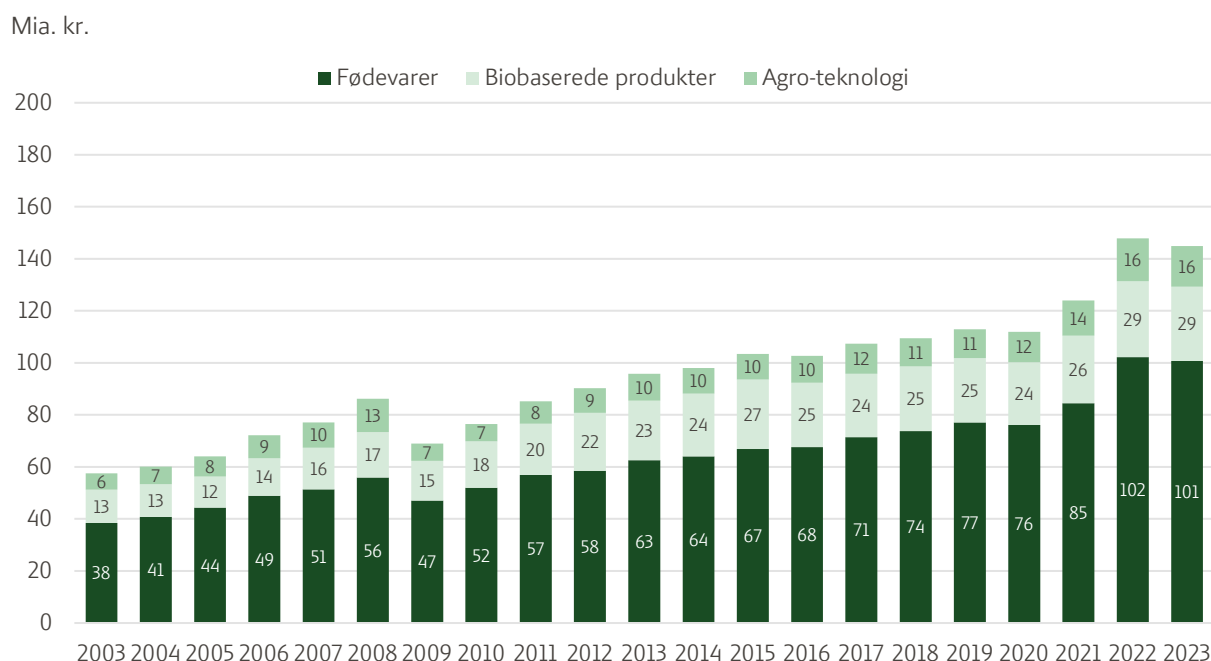
Fødevareklyngens eksport er tæt knyttet til den danske økonomi og beskæftigelse.

Der har været en stigende tendens til, at dansk produktion finder sted i udlandet. I 2023 svarede fabriksløs vareproduktion til 21 pct. af Danmarks vareeksport. Til sammenligning udgjorde fabriksløs produktion 5 pct. af vareeksporten i 2010, hvilket betyder, at eksporten i nationalregnskabet er blevet mindre koblet til den øvrige danske økonomi. Fabriksløs produktion er ikke udbredt i fødevareklyngen, hvor produkter primært er dyrket og forarbejdet i Danmark.

Varerne bevæger sig begge veje over grænsen

I 2023 importerede danske forbrugere og virksomheder udenlandske fødevarer, biobaserede produkter og agro-teknologi for 144,9 mia. kr. Importen af disse varegrupper ender både hos forbrugeren og som råvareinput hos virksomheder og producenter, herunder fødevareklyngen. Den mest importerede varegruppe er fødevarer, som udgjorde 101 mia. kr i 2023. Herefter følger biobaserede produkter (import på 29 mia. kr.) og agro-teknologi (import på 16 mia. kr.).

Figur 4.3
Samlet import af fødevarer, biobaserede produkter og agro-teknologi

Kilde: L&F pba. tal fra Danmarks Statistik.

Nærmarkederne er vigtige importmarkeder

Danmark importerer fødevarer mm. fra hele verden. Dog kommer 84 pct. af importen fra et europæisk land, jf. tabel 4.3, som viser import af fødevarer, biobaserede produkter og agro-teknologi fordelt på verdensdele. Herefter følger Nordamerika med 6 pct., Asien med 3 pct. og andre verdensdele med 6 pct.

De kategorier af varer, vi importerer mest, adskiller sig fra de varer, som fødevareklyngen eksporterer. Blandt de mest importerede varekategorier findes foder, maskiner til jordbrug mv. og drikkevarer. Dette viser, at den danske fødevareklynge er specialiseret inden for en bred vifte af produkter, såsom mejerivarer, mens andre lande har deres styrker på andre fødevareområder.

Tabel 4.3**Import af fødevarer, biobaserede produkter og agro-teknologi fordelt på verdensdele**

Mia. kr., 2023

	Europa	Nordamerika	Asien	Andre verdensdele	I alt	Europas andel, pct
Fisk og skaldyr	15,6	6,8	1,0	0,6	24,0	65,1
Foder	9,0	0,4	0,6	3,1	13,0	69,0
Drikkevarer	9,0	0,4	0,0	0,9	10,3	87,1
Maskiner - jordbrug mv	8,5	0,1	0,0	0,4	9,1	93,9
Øvrige varer	79,6	1,3	3,4	4,2	88,4	90,0
Fødevareklyngen i alt	121,7	9,1	5,0	9,1	144,9	84,0

Kilde: L&F pba. Danmarks Statistik.

Ser man på importmarkederne opdelt efter lande, jf. tabel 4.4, er nærmarkederne de største. Tyskland (import på 31,1 mia. kr.), Holland⁷ (import på 19,5 mia. kr.) og Sverige (import på 11,6 mia. kr.) er de tre største importmarkeder. Det understreger, at Danmark og fødevareklyngen har gensidige handelsforbindelser med nærmarkederne.

Tabel 4.4**De ti største importmarkeder for fødevarer, biobaserede produkter og agro-teknologi i 2023**

	2020	2021	2022	2023	2010	2023
	Import, mia. kr.				Andel af import, pct.	
Tyskland	24,7	26,6	32,1	31,4	23,7	21,7
Holland	14,6	16,8	19,5	19,5	12,1	13,2
Sverige	8,2	9,1	10,9	11,6	7,3	8,0
Norge	7,3	8,2	10,1	10,3	3,9	7,2
Polen	5,4	6,4	8,0	8,2	3,4	5,6
Italien	5,0	5,9	6,6	6,9	5,2	4,8
Frankrig	4,7	6,0	6,4	6,2	4,8	4,3
Grønland	4,5	4,5	5,3	5,6	2,7	3,9
Belgien	3,4	3,8	4,8	5,2	2,6	3,6
Spanien	3,7	4,3	4,9	4,6	2,9	3,1
Alle lande	112,0	123,9	147,8	144,9	100,0	100,0

Kilde: L&F pba. Danmarks Statistik.

⁷ En stor del af importen fra Holland stammer oprindeligt fra andre lande, idet Holland fungerer som transitland for handel med foder og fødevarer fra fx Sydamerika. Handelsstatistikkerne indeholder ikke oprindelseslandet i tilfælde af reeksport.

Danmarks eksport præges i højere og højere grad af fabriksløs produktion

En stigende andel af den samlede danske eksport består af varer, der aldrig har krydset den danske grænse. Disse varer omtales som fabriksløs produktion, fordi der er tale om danske varer fremstillet på fabrikker uden for Danmark. Produktionen finder sted i udlandet, men den indgår i det danske nationalregnskab og BNP, fordi en dansk virksomhed har økonomisk ejerskab af produktionen, og der sker en aflønning af virksomhedens immaterielle aktiver (patenter og varemærker mv.) i Danmark. Den fabriksløse produktion ligger typisk i lande med lavere lønninger sammenlignet med Danmark eller tæt på virksomhedens markeder.

I 2023 udgjorde værdien af fabriksløs produktion 21 pct. af vareeksporten. Til sammenligning udgjorde fabriksløs produktion 5 pct. af vareeksporten i 2010, hvilket betyder, at eksporten i nationalregnskabet er mindre koblet til den øvrige danske økonomi i dag.

Udviklingen i fabriksløs produktion skyldes især, at store videnstunge industrivirksomheder har oplevet en betydelig fremgang på internationale markeder, mens deres produktion og fabrikker i højere grad end tidligere er placeret uden for Danmarks grænser.

Fødevareklyngens eksportvarer produceres i Danmark

Fabriksløs produktion er ikke et udbredt fænomen i fødevareklyngen, hvor produkterne primært produceres, dyrkes og forarbejdes i Danmark. Dette betyder, at landbrugets eksport har en mere direkte kobling til danske arbejdspladser og økonomien som helhed sammenlignet med produktionen i udlandet – selv om denne eksport stadig indgår i det danske nationalregnskab.

Vareeksporten i denne publikation er opgjort ud fra generalhandelsprincippet og indeholder kun eksportvarer produceret inden for Danmarks grænser⁸.

⁸ Fabriksløs vareproduktion beregnes på baggrund af tal fra betalingsbalancen (statistikbanktabel BBUHV), hvor varer solgt i udlandet i forbindelse med forarbejdning i udlandet fratrækkes den absolutte værdi af øvrige korrektioner, varer der krydser grænsen i forbindelse med forarbejdning i udlandet, løbende udgifter.

Fra korn til kød – en status på Danmark og EU's fødevarerforsyning

Danmark og EU er generelt selvforsynende med fødevarer, hvor især kød og mejeriprodukter har en stabil fødevarerforsyning. Imidlertid varierer selvforsyningsgraden for markafgrøder som korn og oliefrø betydeligt. EU er selvforsynende i 5 ud af 8 korntyper, mens Danmark er selvforsynende i 3 ud af 8 korntyper. For oliefrø som raps og soja er både Danmark og EU afhængig af import for at dække den indenlandske efterspørgsel. Oliefrø er en vigtig del af foderblandingen til husdyr, hvilket betyder, at forsyningsusikkerhed kan påvirke den animalske fødevarerproduktion i Danmark og EU.

EU's landbrugssektor sikrer fødevarer til ca. 450 millioner EU-borgere og er en førende producent af fødevarer på verdensplan. For visse fødevarer overstiger Danmark og EU's selvforsyningsgrad 100 pct., hvilket gør det muligt for Danmark og EU at bidrage til fødevarer- og forsyningsikkerheden i lande, som ikke kan sikre egen fødevarerforsyning.

Den høje selvforsyning i Danmark og EU kan tilskrives flere faktorer, herunder gunstige betingelser for differentieret afgrødedyrkning. Samtidig afspejler det resultatet af reformer i EU's fælles landbrugspolitik, som har haft fokus på at fremme konkurrencedygtigheden på hjemme- og eksportmarkedet. Fødevarerforsyningen er dog i stigende grad påvirket af en øget hyppighed af ekstreme vejrhændelser og geopolitisk usikkerhed. Det skaber ikke fødevarerangel, men det medfører større udsving i de priser, som de danske forbrugere møder i supermarkedet.

Set i lyset af ovenstående udfordringer er det relevant at undersøge selvforsyningen af fødevarer i Danmark og EU. Denne artikel anvender begrebet selvforsyningsgrad til at måle selvforsyningen i Danmark og EU for udvalgte fødevarer. Selvforsyningsgrad angiver forholdet mellem indenlandsk fødevarerproduktion af en given fødevarer og den tilgængelige forsyning af fødevarer og kan udtrykkes som i boks 5.1. En værdi over 100 pct. udtrykker, at et land har produktionskapacitet til at nettoeksportere en given fødevarer.

Boks 5.1 Definition af selvforsyningsgrad

Selvforsyningsgraden beregnes ved formlen:

$$\text{Selvforsyningsgrad (pct.)} = \text{produktion} \times 100 / (\text{produktion} + \text{import} - \text{eksport})$$

Her dækker produktion over den indenlandske fødevarerproduktion af en given fødevarer målt i volumen (tons). En værdi over 100 pct. udtrykker, at et land har kapacitet til at nettoeksportere fødevarer. I nogle sammenhænge inkluderes lagerændringer samt tab i beregningen af selvforsyningsgraden:

$$\begin{aligned} \text{Selvforsyningsgrad (pct.)} \\ = \text{produktion} \times 100 / (\text{produktion} + \text{import} - \text{eksport} \\ + \text{lagerændringer} - \text{tab}) \end{aligned}$$

Men da Europa-Kommissionen ikke opgør lagerændringer samt tab for alle fødevarer, vi betragter i analysen, ser vi bort fra effekterne af lagerændringer og tab.

Stabil selvforsyning i Danmark og EU gennem årene

Selvforsyningsgraden for udvalgte fødevarekategorier i Danmark og EU fra 2005 til 2022 er vist i tabel 5.1. Data til artiklen er baseret på estimerede fødevarebalanceopgørelser fra Europa-Kommissionen. Se mere om datagrundlaget i boks 5.3.

Danmark og EU har generelt en høj selvforsyningsgrad inden for korn, kød og mejeriprodukter. Det betyder, alt andet lige, at Danmark og EU har tilstrækkelig produktion til at nettoeksportere disse fødevarekategorier. Både Danmark og EU har i perioden 2005 til 2022 været nettoimportører af oliefrø. Oliefrø dækker her over rapsfrø, solsikkefrø og sojabønner.

I Danmark er selvforsyningsgraden for kød faldet fra 303,4 pct. i 2005 til 230,3 pct. i 2022. Dette skyldes bl.a., at smågrise i højere grad sendes til slagtegrisestalde i udlandet, hvorfor antallet af slagtninger i Danmark er faldet. Selvforsyningen af mejeriprodukter har været stabil gennem årene og har bibeholdt et højt produktionsniveau for at imødekomme indenlandsk og udenlandsk efterspørgsel.

Kornproduktionen i Danmark har generelt dækket den indenlandske efterspørgsel på trods af årlige variationer. Imidlertid var selvforsyningsgraden 97,2 pct. i tørkeåret 2018/19, hvor høstudbyttet blev kraftigt reduceret. I EU har selvforsyningen af korn været stabil med selvforsyningsgrader over 100 pct. fra høståret 2018/19 til 2022/23. I det seneste høstår oplevede EU et fald på 6,7 pct.-point til 102,9 pct. Denne nedgang kan bl.a. tilskrives en stor importmængde af ukrainsk korn, grundet Ukraines begrænsede muligheder for at eksportere korn til andre internationale markeder under det første år af krigen.

Tabel 5.1
Selvforsyningsgrad for Danmark og EU fordelt på fødevarekategorier

Selvforsyningsgrad, pct.

	2005	2010	2018	2019	2020	2021	2022
Danmark							
Kød	303,4	404,2	259,4	220,2	239,1	231,9	230,3
Mejeriprodukter	147,6	177,0	149,6	147,4	139,7	143,9	145,2
Korn*	105,9	123,5	97,2	115,5	115,8	109,8	117,1
Oliefrø*	54,3	76,7	70,0	99,5	76,8	86,4	118,9
EU							
Kød	106,4	109,8	113,7	115,9	118,4	117,4	114,3
Mejeriprodukter	104,0	105,0	106,8	107,7	108,2	108,8	107,3
Korn*	105,1	107,1	102,2	111,0	108,4	109,6	102,9
Oliefrø*	60,7	64,3	62,9	57,8	57,9	59,7	60,1

Anm.: Se boks 5.1 for definition af begrebet selvforsyningsgrad og boks 5.3 for definition af kategorierne.

*Korn og oliefrø opgøres efter høstår, som strækker sig fra juli til juni, fx dækker 2022 perioden fra juli 2022 til juni 2023.

Kilde: Egne beregninger pba. DG AGRI – Europa-Kommissionen.

Tabel 5.1 viser, at Danmark i år 2022/23 har en selvforsyningsgrad på 118,9 pct. for oliefrø, hvilket er mere end en fordobling siden 2005/06. En forklaring på den høje selvforsyningsgrad for oliefrø i Danmark i 2022/23 er krigen i Ukraine. Krigen

reducerede tilgængeligheden af solsikkeolie i høståret 2021/22, hvilket førte til højere priser på substituttet rapsolie. En konsekvens af de højere priser på raps har været en øget areal dyrkning det efterfølgende høstår og dermed en større produktion af rapsfrø i Danmark for høståret 2022/23.

I de følgende afsnit belyses fødevarer, der indgår i kategorierne vist i tabel 5.1.

Høj selvforsyningsgrad inden for animalske produkter

Figur 5.1 viser selvforsyningsgraden for Danmark og EU inden for animalske produkter. Både Danmark og EU har en selvforsyningsgrad på over 100 pct. for de fleste typer af kød og mejeriprodukter, hvilket indikerer en robusthed over for eventuelle nedgange i produktionen af disse fødevarer.

Boks 5.2 Er en selvforsyningsgrad på over 100 pct. nødvendig?

Danmark og EU har en høj fødevarerforsyningsikkerhed i form af tilstrækkelig forsyning med fødevarer gennem indenlandsk produktion eller import. I analysen vises det, at Danmark og EU har en selvforsyningsgrad betydeligt over 100 pct. for en lang række fødevarer.

I en global kontekst kan det være fordelagtigt for lande og regioner at have en selvforsyningsgrad over 100 pct. Det er der mindst to årsager til. Nogle lande og regioner kan af naturgivne forhold ikke producere tilstrækkeligt med fødevarer til at dække egne behov. Derudover har nogle regioner komparative fordele i produktionen af visse fødevarer. Ved at udnytte disse komparative fordele kan verden som helhed producere det, der efterspørges, med færre input, mens handel sikrer, at disse fødevarer når derhen, hvor de efterspørges.

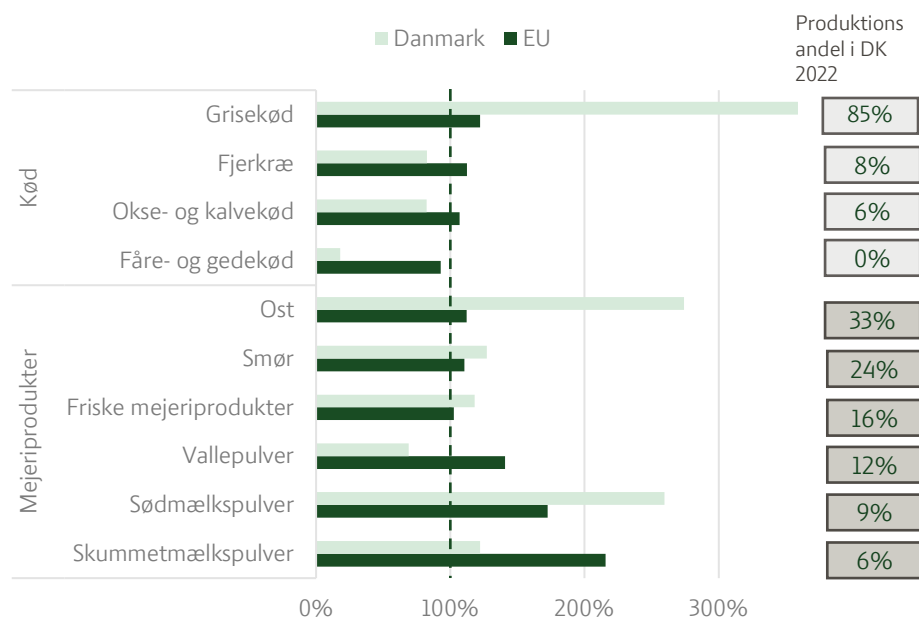
Målt i tons udgør grisekød 85 pct. af den samlede kødproduktion i Danmark i 2022. EU opgør selvforsyningsgraden til 358,9 pct. i Danmark, mens EU's egen selvforsyningsgrad for grisekød er 122,2 pct. De høje selvforsyningsgrader viser, at EU og især Danmark har kapacitet til at nettoeksportere griseudskæringer til de internationale markeder. For fjerkræ er selvforsyningsgraden i Danmark 82,7 pct., mens den i EU er 112,4 pct. Dette betyder, at den europæiske produktion af fjerkræ mere end dækker den europæiske efterspørgsel. Selvforsyningsgraden for kalve- og oksekød i Danmark er 82,4 pct., sammenlignet med 106,9 pct. for EU. Den danske oksekødsproduktion er tæt knyttet til landets mejeriproduktion, da størstedelen af dansk oksekød kommer fra malkekvæg.

EU's selvforsyningsgrad for mejeriprodukter ligger for alle produkter over 100 pct. I Danmark er ost og smør de største kategorier inden for mejeriprodukter målt i tons. Selvforsyningsgraden for ost er 274,2 pct., mens den for smør er 127,3 pct. En stor del af den danske mælk anvendes til produktion af højværdi eksportprodukter som ost og smør, hvilket resulterer i biprodukter som valle- og skummetmælkspulver. For vallepulver er selvforsyningsgraden 68,9 pct. i Danmark. Årsagen er, at der importeres store mængder vallepulver som input til produktion af andre produkter i Danmark, der efterfølgende kan eksporteres.

For friske mejeriprodukter, der dækker over mælk, syret mælk og fløde mv., er selvforsyningsgraden 118,2 pct. i Danmark og 102,5 pct. i EU. Traditionelt er den indenlandske produktion af mælk ikke eksporteret grundet begrænset holdbarhed.

Figur 5.1 Selvforsyningsgraden for udvalgte animalske produkter

Selvforsyningsgrad (gennemsnit 2018-2022), pct.

Anm.: Produktionsandelen angiver, hvor stor en andel af den samlede produktion inden for en fødevarerkategori i Danmark i 2022, som en given fødevarer udgør. For eksempel udgør fjerkræ 8 pct. af fødevarer kategorien kød.

Kilde: Egne beregninger pba. DG AGRI – Europa-Kommissionen.

Variierende selvforsyningsgrad af korn og lav selvforsyning af oliefrø

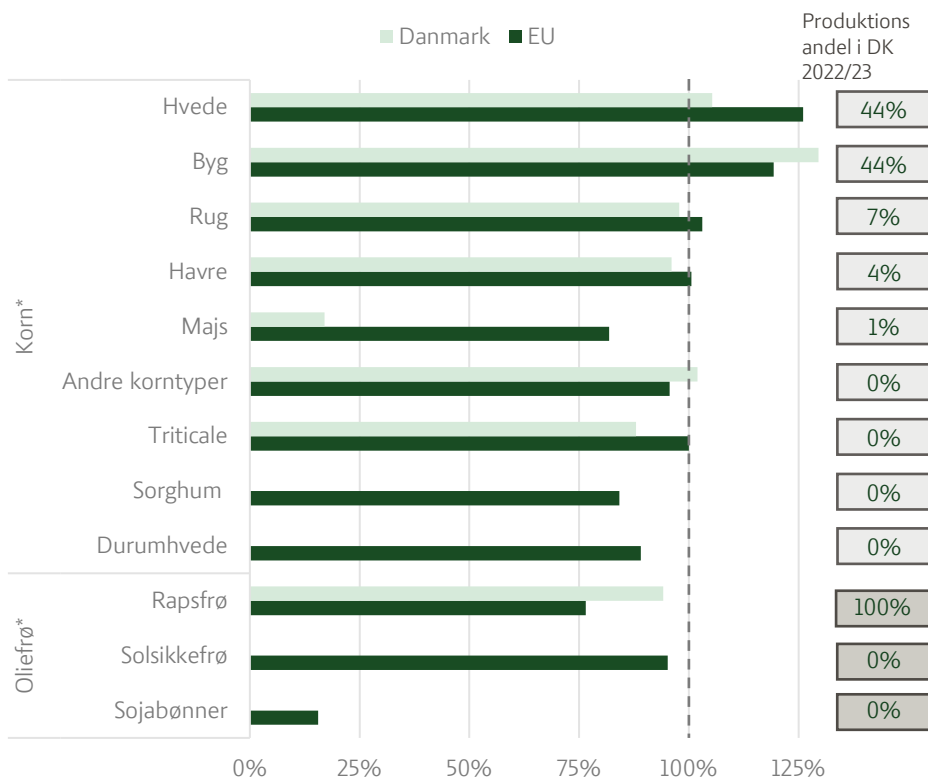
Selvforsyningsgraden for markafgrøder varierer betydeligt. For de store korntyper som hvede og byg har både Danmark og EU en selvforsyningsgrad, der muliggør nettoeksport. Danmark og EU har selvforsyningsgrad på hhv. 105,3 pct. og 126 pct. for hvede, mens selvforsyningsgraden for byg er 129,6 pct. i Danmark og 119,3 pct. i EU. Disse korntyper udgør også en væsentlig andel af den danske kornproduktion, hvor hvede og byg tilsammen udgjorde 88 pct. i 2022/23. Til gengæld er både Danmark og EU afhængige af import af visse andre korntyper som durumhvede, majs og sorghum for at dække den indenlandske efterspørgsel.

I Danmark ligger selvforsyningsgraden for rapsfrø på 94,1 pct. over en 5-årig periode. Raps forarbejdes samt presses hovedsageligt til tre typer af produkter: foder til husdyr (i form af rapskager), biodiesel og koldpresset madolie. Rapskager egner sig særligt godt til foder, da det er en vigtig proteinkilde i dyrefoder. I EU er selvforsyningsgraden for raps- og solsikkefrø henholdsvis 76,5 pct. og 95,2 pct., mens selvforsyningsgraden for sojabønner er 15,6 pct.

Som en del af en varieret og optimal fodersammensætning er det vigtigt, at husdyr får proteinholdigt foder. Den lave selvforsyningsgrad af proteinkilder som soja og raps i Danmark og EU medfører en afhængighed af import. Inden for EU er lande som Holland og Spanien særligt afhængige af import i deres foderforsyning til husdyrproduktionen.

Figur 5.2 Selvforsyningsgrad for korn og oliefrø

Selvforsyningsgrad (gennemsnit 2018/19-2022/23), pct.

Anm.: Danmark har en produktionsvolumen på 0 tons for sorghum og durumhvede. Produktionsandelen angiver, hvor stor en andel af den samlede produktion inden for en fødevarekategori i Danmark i 2022/23, som en given fødevarer udgør, fx udgør hvede 44 pct. af fødevarekategorien korn. *Korn og oliefrø opgøres efter høstår, som strækker sig fra juli til juni, fx dækker 2022 perioden fra juli 2022 til juni 2023.
Kilde: Egne beregninger pba. DG AGRI – Europa-Kommissionen.

Afslutningsvis undersøges selvforsyningen af frugt, hvor EU traditionelt er afhængig af import, især af eksotiske frugter som bananer. Bemærk at datagrundlaget er begrænset, da EU kun opgør selvforsyningen for få typer af frugt.

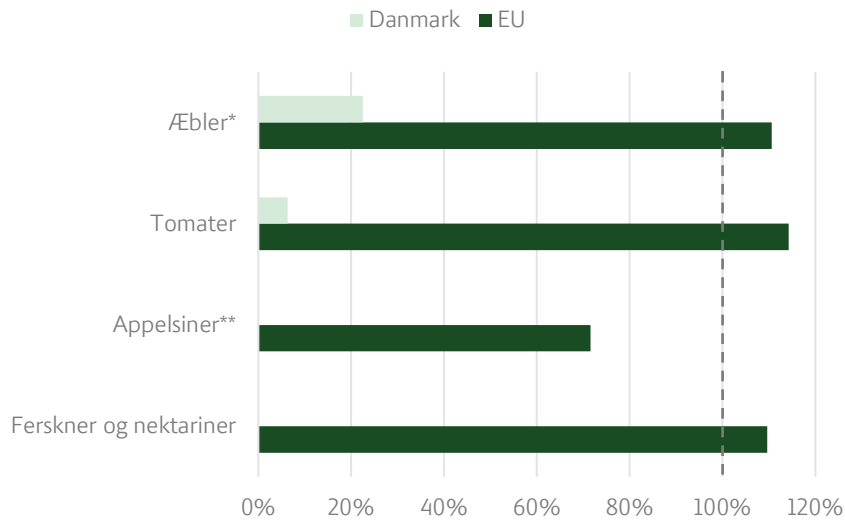
Høj selvforsyning af visse frugter

Det fremgår af figur 5.3, at EU har en selvforsyningsgrad på 110,6 pct. for æbler, 114,2 pct. for tomater og 109,6 pct. for ferskner og nektariner. Det vil sige, at EU's produktion af disse produkter normalt dækker unionens behov, medmindre der opstår en usædvanlig dårlig høst fx grundet ugunstige vejrforhold.

Imidlertid producerer EU kun 71,6 pct. af de appelsiner, der forbruges, hvilket medfører en afhængighed af import. For forarbejdede appelsiner er selvforsyningsgraden på 33,4 pct., mens selvforsyningsgraden er 91,6 pct. for friske appelsiner, delvist på grund af appelsinernes sæsonmæssighed og en øget efterspørgsel om sommeren på fx appelsinjuice.

Figur 5.3 Selvforsyningsgrad for udvalgte frugter

Selvforsyningsgrad (gennemsnit 2018-2022), pct.

Anm.: Danmark har en produktionsvolumen på 0 tons for appelsiner og ferskner og nektariner. *Æbler opgøres efter høstår, som strækker sig fra august til juli, fx dækker 2022 perioden fra august 2022 til juli 2023.

**Appelsiner opgøres efter høstår, som strækker sig fra oktober til september, fx dækker 2022 perioden fra oktober 2022 til september 2023.

Kilde: Egne beregninger pba. DG AGRI – Europa-Kommissionen.

Boks 5.3 Datagrundlag og definition af kategorier

I artiklen undersøges i hvor høj grad Danmark og EU er selvforsynende på fødevareområdet. Til at besvare det spørgsmål anvendes estimerede fødevarebalanceopgørelser fra Europa-Kommissionen til at beregne selvforsyningsgrad inden for udvalgte fødevarer og fødevarekategorier. De estimerede balanceopgørelser over fødevarer er baseret på handelsdata fra Eurostats COMEXT-database og DG AGRI's short-term outlook (STO)-database. DG AGRI's database anvender data fra Eurostat om produktionen af fødevarer og er baseret på medlemsstaternes indberetninger samt andre skøn baseret på oplysninger fra DG AGRI.

Det samlede datasæt med balanceopgørelser kan betragtes som et estimat for et medlemslands balance over fødevarer, men der skal tages forbehold for tallene. Især er der problemer med præcist at måle lagerbevægelser på landeniveau, da ikke alle importerede produkter forbruges i samme år. Vi har søgt at minimere denne problemstilling ved at benytte 5-års gennemsnitstal for selvforsyningsgraden. Desuden giver manglen på nøjagtige data om produkter, der handles på tværs af EU-lande, anledning til at være forsigtig ved tolkning af data.

Fødevarer der indgår i fødevarekategorier:

- Kød: fjerkræ, fåre- og gedekød, grisekød og okse- og kalvekød.
- Mejeriprodukter: friske mejeriprodukter (mælk, syrnede mælk og fløde mv.), ost, skummetmælkspulver, smør, sødmælkspulver og vallepulver.
- Korn: durumhvede, havre, hvede, byg, majs, rug, sorghum, triticale (krydsning mellem hvede og rug) og andre korntyper (hirse, boghvede, kanariefrø, blandede kornsorter mv.).
- Oliefrø: rapsfrø, sojabønner og solsikkefrø.
- Frugt (frisk og forarbejdet): appelsiner, ferskner og nektariner, æbler og tomater.

Bemærk at fødevarekategorier som fx grøntsager ikke er inkluderet i analysen, da Europa-Kommissionen ikke opgør data for denne kategori.

Forbrugerindsigter og danskernes madkultur

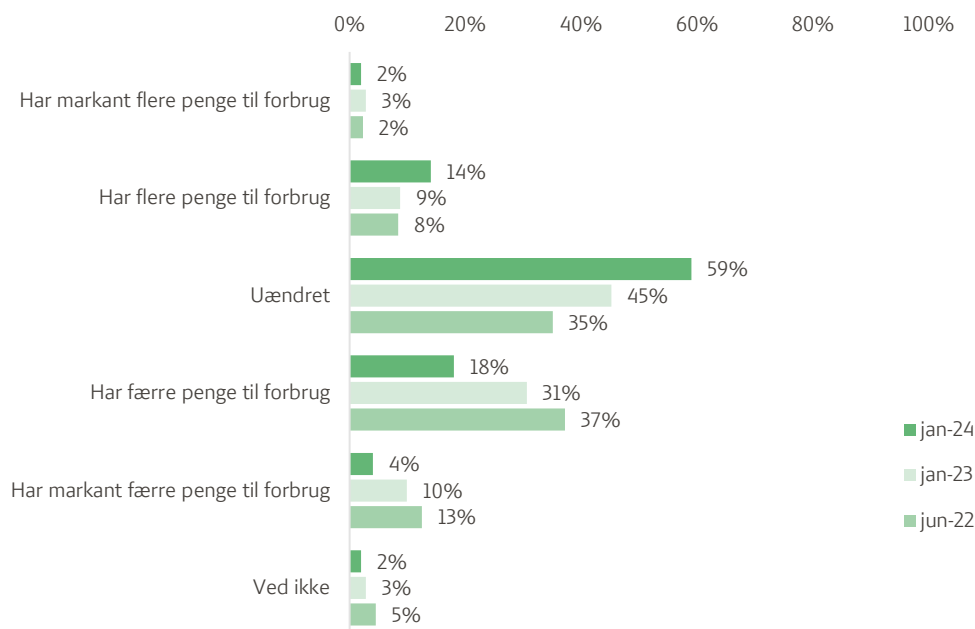
I dette afsnit er den nyeste viden om forbrugernes madkultur samlet. Når der købes ind ser forbrugerne især efter smag, pris og kvalitet. Hver tredje prioriterer, at det er danskproduceret og hver fjerde kigger efter, om varen er økologisk. Helt og delvist færdiglavede mad er populært blandt danskerne og særligt i husstande med én person gøres der brug af færdigretter. Der lå kød eller fisk på tallerkenen dagen før hos knap otte ud af ti forbrugere. Spiste man ude eller fik takeaway dagen før, var kød eller fisk oftere en del af måltidet.

Danskerne er mere optimistiske omkring deres privatøkonomi end tidligere

Prisstigninger på mad og energi pressede i 2022 og 2023 danskernes økonomiske råderum. Dette førte i denne periode til et større fokus på at gå efter tilbuddene og kigge kritisk på forbrug og spild. Særligt madspild kom i denne periode i fokus som noget, man gerne ville undgå – både af hensyn til miljøet, men især også for pengepungens skyld. Det seneste års tid er danskerne dog blevet mere fortrøstningsfulde omkring deres økonomi og ser lysere på fremtiden, end de har gjort tidligere. Flere end tidligere giver udtryk for, at de forventer en uændret privatøkonomi de næste 3-6 måneder, mens færre end tidligere forventer, at de vil have færre eller markant færre penge til forbrug.

Figur 6.1

Spg.: Hvordan forventer du, at din privatøkonomi vil være de næste 3-6 måneder?

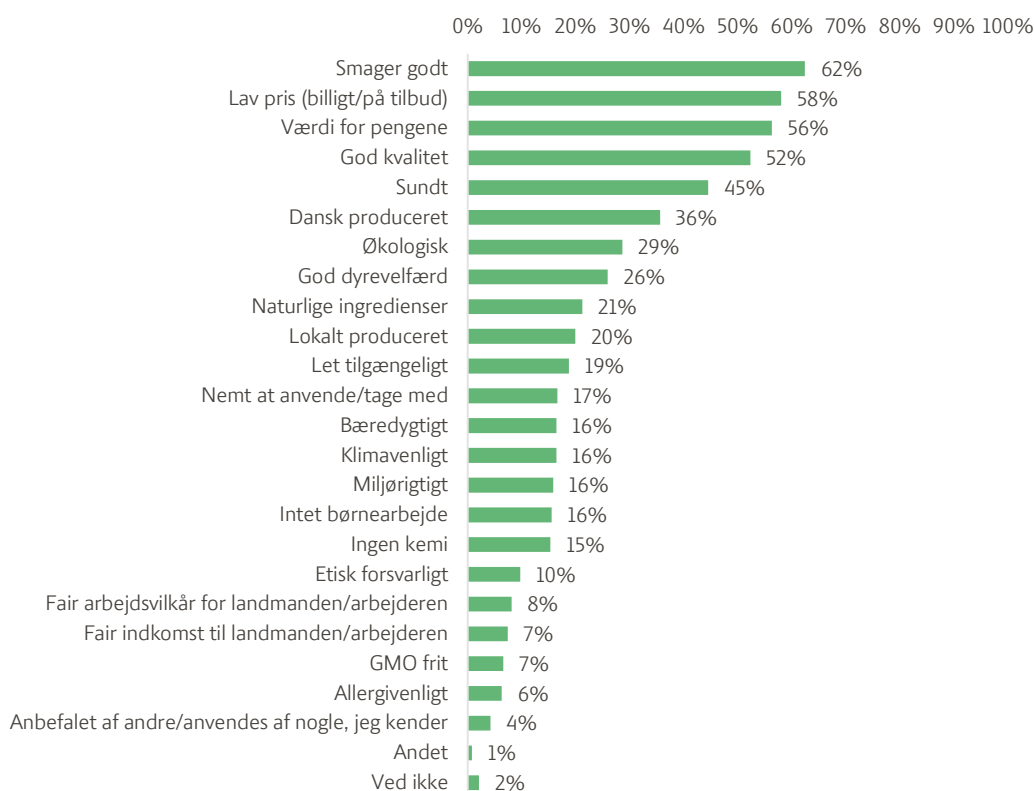
Kilde: Norstat for L&F juni 2022 n=1.050, januar 2023 n=1.002 og januar 2024 n=1.008. Undersøgelserne er nationalt repræsentative på køn, alder, region og uddannelse.

Smag er (stadig) på førstepladsen og det, som forbrugerne lægger vægt på, når de vælger dagligvarer

Når danskerne handler dagligvarer, er det især faktorer som god smag, lav pris, værdi for pengene og god kvalitet som danskerne lægger vægt på. Det er 62 pct., der har "smager godt" på deres liste over, hvad de kigger efter ved valg af dagligvarer, mens det er 58 pct., der kigger efter "lav pris" og 56 pct. kigger efter "værdi for pengene". Den gode smag er dermed fortsat det allervigtigste valgkriterie for mange danske forbrugere, og skal man som fødevarerproducent udvikle nye produkter til de danske forbrugere, er det vigtigt at sætte fokus på smagen og fortælle om de sensoriske oplevelser som smag og tekstur, så forbrugeren ved, hvad de kan forvente af den nye fødevarer på markedet. Et mere udførligt sprog omkring smagsbeskrivelser kan være med til at skabe tryghed om 'det nye' og potentielt være med til at inspirere til købelyst.

Figur 6.2

Spg.: Hvilke af disse emner lægger du vægt på, når du køber dagligvarer? Du må gerne angive flere svar

Kilde: Voxmeter for L&F maj 2024 n=1001 danskere ml. 18-80 år. Mulighed for flere svar med randomiseret rækkefølge på svarmuligheder (undtagen "Andet" og "Ved ikke").

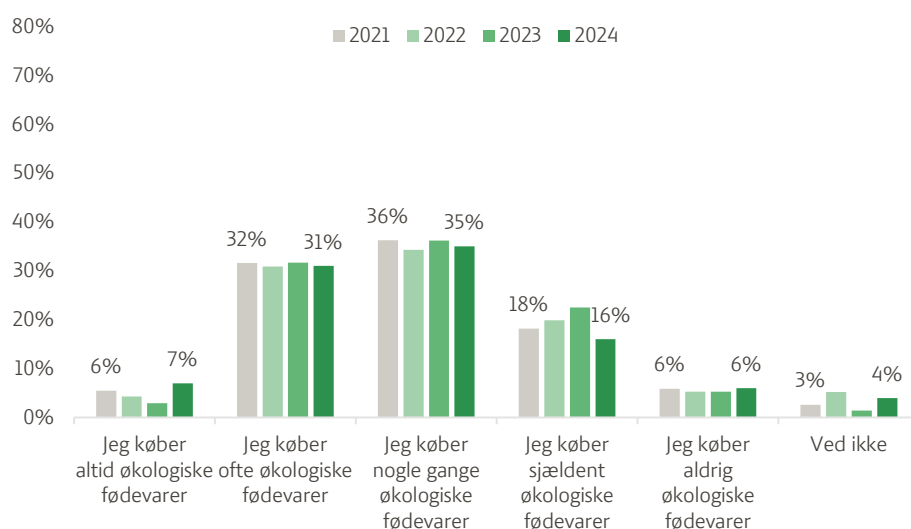
Andelen af 'økologi-forbrugere' har ligget stabilt de seneste fire år

Det er 29 pct., der lægger vægt på økologi, når de handler dagligvarer generelt. I perioden med stigende priser på fødevarer i 2022 og 2023 blev mange forbrugere imidlertid presset til at kigge mere på pris, end de har været vant til, og nogle kan derfor have fravalgt økologien i en periode af økonomiske hensyn. Ifølge Danmarks Statistik var detailsalget af økologiske fødevarer i 2023 på 15,5 mia. kr., hvilket er stort set uændret i forhold til 2022. De økologiske varers andel af det samlede salg af fødevarer i kr. estimeres til 11,8 pct. i 2023 - et lille fald fra 12,0 pct. i 2022.

Som tidligere år udgør frugt og grønt her den største økologiske varegruppe med hele 5,7 mia. kr. foran mælk, ost og æg (inkl. plantebaseret mejeri) på 4,1 mia. kr. Målt i mængder faldt salget dog med 4 pct. fra 2022 til 2023, så stabiliseringen af detailomsætningen af økologiske fødevarer sker ifølge Danmarks Statistik således primært på grund af en højere kilopris på økologiske varer i denne periode.

Landbrug & Fødevarer har i maj 2024 spurgt danskerne, hvor ofte de køber økologi, og hvad der skal til for, at de ville købe mere økologi i fremtiden. 38 pct. af forbrugerne svarer, at de ofte eller altid køber økologi, mens 35 pct. svarer, at de køber økologi 'nogle gange'. Dette er stabilt i forhold til samme målinger i 2021, 2022 og 2023. Dog fortæller denne stabilisering ikke noget om, hvor ofte eller hvor meget, der købes økologisk. Det er derfor mere en indikation af, at andelen af forbrugere, der har taget økologi til sig og kigger efter dette, når de handler, forbliver stabilt på trods af de seneste års pres på forbrugernes pengepung.

Figur 6.3
Spg.: Hvor ofte køber du økologiske fødevarer?

Kilde: Norstat for L&F maj 2021 n=1003, maj 2022 n=1005 og maj 2023 n=1001. Disse tre undersøgelser er nationalt repræsentative på køn, alder og region. Voxmeter for L&F 2024 n=1000, nationalt repræsentativt på køn, alder, region og uddannelse.

Som den hyppigst nævnte grund til at købe økologi nævner 45 pct. dét at undgå sprøjterester i frugt og grønt. Dernæst begrundes det med, at de gerne vil bakke op om økologien generelt. 23 pct. køber økologi, fordi de mener, at det er sundere, mens 22 pct. køber økologi, fordi det skåner miljø og drikkevand. 19 pct. køber økologi, fordi det bidrager til bedre dyrevelfærd.

Helt og delvist færdiglavet mad er populært blandt danskerne

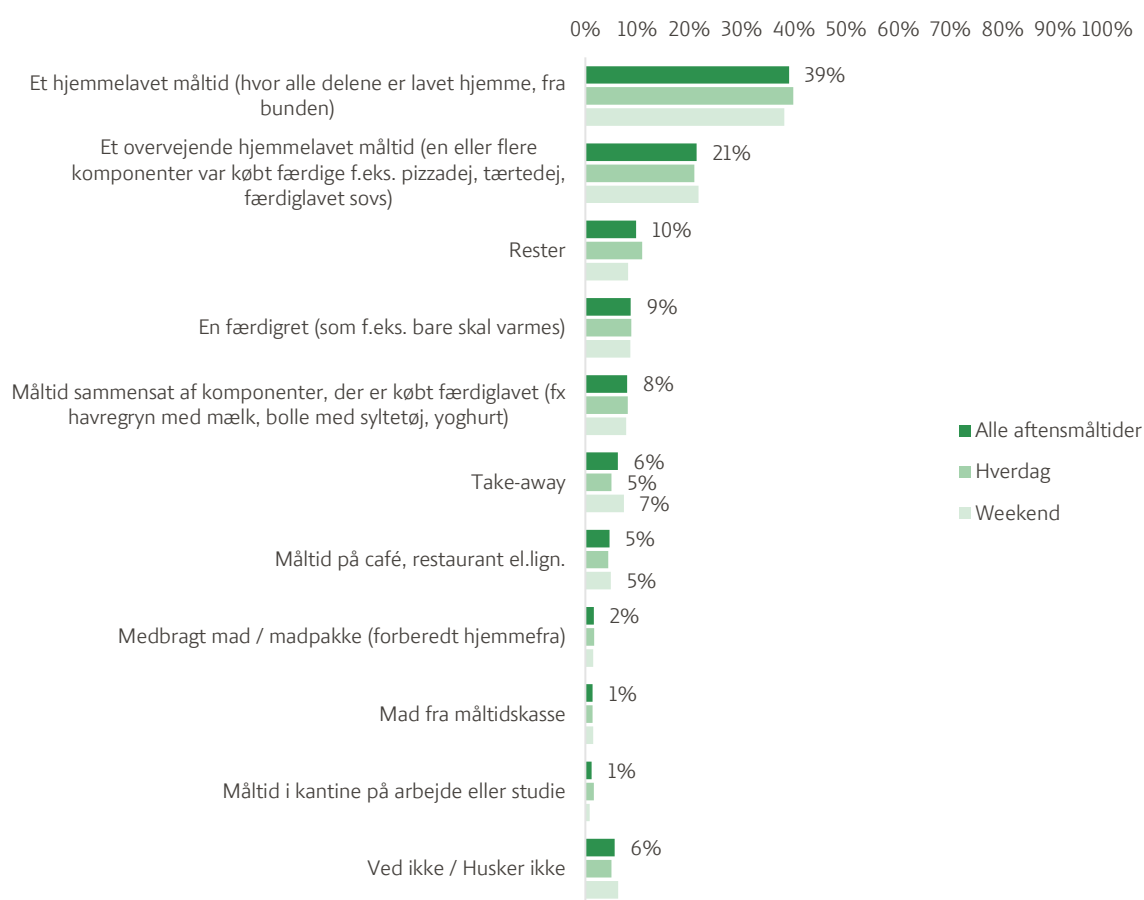
Data fra KAUZA's husstandspanel, baseret på 10.000 forbrugere, viser at salget af færdigretter de seneste fem år er vokset med 31 pct. i værdi. Både færdigretter med og uden kød har oplevet vækst. For færdigretter med kød er salget steget med 30 pct. i værdi, mens færdigretter uden kød er steget med 36 pct. siden 2019.

Ses nærmere på Landbrug & Fødevarers undersøgelser om danskernes aftensmad viser det også, at de hjælpne løsninger er blevet en integreret del af mange forbrugeres aftensmåltid. Mens 39 pct. beskriver deres aftensmåltid som

”hjemmelavet fra bunden”, havde en del danskere en grad af convenience i deres aftensmad som fx inkluderingen af forskellige færdiglavede komponenter, en færdigret eller takeaway. I alt drejer det sig om hele 44 pct. af måltider, der har indeholdt én eller flere former for convenience dagen før.

Der er her ikke meget forskel på weekend- og hverdagsaftener. Hvor vi før så, at flere danskere havde spist ude på en weekendaften fredag-søndag, ligger det nu stabilt på 5 pct., der dagen før har spist ude, uanset om det drejer sig om hverdag eller weekend. For takeaway gælder dog, at flere har fået takeaway en weekendaften sammenlignet med en hverdagsaften.

Figur 6.4
Spg.: Hvordan vil du beskrive din aftensmad i går? Du kan vælge flere svar.

Kilde: Voxmeter for Landbrug & Fødevarer, gennemsnit nov-23 til og med aug-24 n=3.778 (fik aftensmad dagen før), heraf en hverdagsaften man-tor n=2.033 og en weekend aften fredag-søndag n=1.745. Mulighed for flere svar. Afrundede procenttal.

Det er især børnefamilier, der beskriver deres aftensmad dagen før som et overvejende hjemmelavet måltid med én eller flere færdiglavede komponenter. I og med at det også oftere er børnefamilier, der giver udtryk for at være udfordrede på tid, kan de færdiglavede komponenter her være en håndsrækning i madlavningen. Så oplever man stadig, at man giver sine børn hjemmelavet mad, hvor man har sat sit eget præg på maden, selv om man har fået lidt hjælp undervejs.

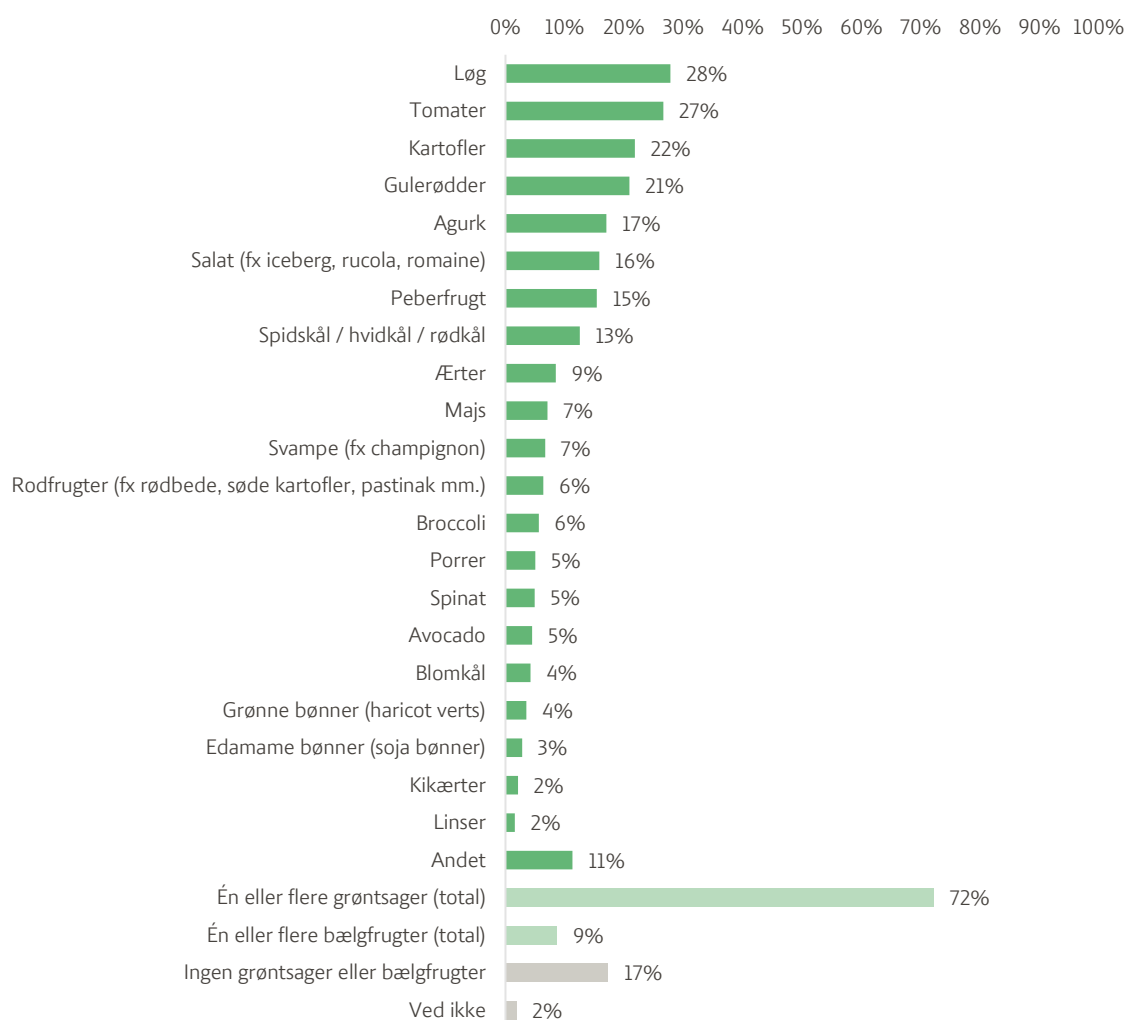
Færdigretter er derimod især populære blandt husstande med én person og ingen hjemmeboende børn. Faktisk har hele 14 pct. blandt husstande med én person fået en færdigret til aftensmad dagen før mod 9 pct. blandt danskere generelt. Den demografiske udvikling med en stigning i antallet af husstande med én person, som ifølge Danmarks Statistik i januar 2024 nåede 1,13 mio. husstande, har derfor formentlig haft indvirkning på det stigende salg af færdigretter, der ses i data fra KAUZA's husstandspanel.

Syv ud af ti danskere havde minimum én grøntsag på tallerkenen dagen før

Ses nærmere på, hvad aftensmaden bestod af, lå der minimum én grøntsag på tallerkenen i syv ud af ti måltider (uden at medregne kartofler), mens knap hver tiende fik minimum én form for bælgfrugt til aftensmad. Mest populært er løg og tomater, der indgik som ingrediens hos 28 og 27 pct. Gulerødder blev spist dagen før af 21 pct., mens agurk, salat og peberfrugt var en del af måltidet hos hhv. 15, 16 og 17 pct.

Figur 6.5

Spg.: Hvilke grøntsager og bælgfrugter indgik i din aftensmad i går?

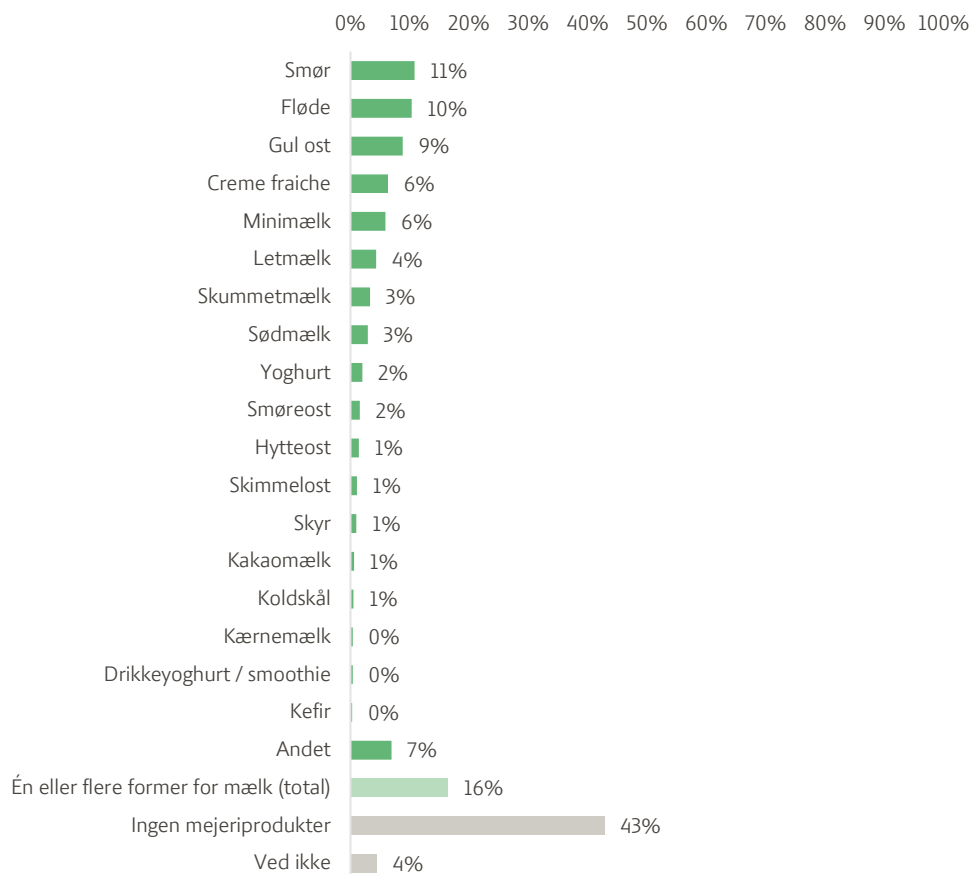

Kilde: Voxmeter for Landbrug & Fødevarer, gennemsnit nov-23 til og med aug-24 n=3.778 (fik aftensmad dagen før). Mulighed for flere svar. Afrundede procenttal. I total for grøntsager indgår kartofler ikke. Undersøgelsen er nationalt repræsentativ på køn, alder, region og uddannelse.

Vedrørende mejeriprodukterne er det lidt flere end halvdelen, der fik én eller flere mejeriprodukter som en del af deres aftensmad. Mest populært er mælken, der var en del af aftensmaden for 16 pct. (enten som drik ved middagsbordet eller en ingrediens i maden), mens 11 pct. fik smør, 10 pct. fik fløde og 9 pct. fik gul ost.

Figur 6.6

Spg.: Hvilke mejeriprodukter indgik i din aftensmad i går?

Kilde: Voxmeter for Landbrug & Fødevarer, gennemsnit nov-23 til og med aug-24 n=3.778 (fik aftensmad dagen før). Mulighed for flere svar. Afrundede procenttal. Undersøgelsen er nationalt repræsentativ på køn, alder, region og uddannelse.

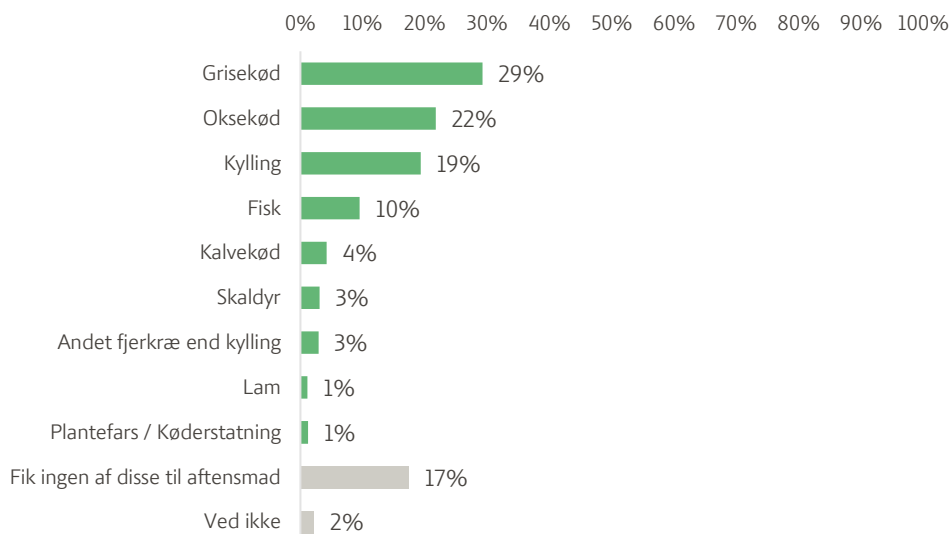
...mens der var kød og/eller fisk i knap otte ud af ti danske aftensmåltider

Dykes til sidst ned i om der var kød eller fisk med i aftensmaden dagen før, lå det på tallerkenen hos 79 pct. Mest populært er grisekødet, mens 22. pct. fik oksekød og 19 pct. fik kylling dagen før. Hver tiende måltid dagen før havde fisk på menuen.

Målingerne i løbet af året viser, at andelen ligger forholdsvis stabilt af dem, der har fået de forskellige former for kød, fisk eller plantefars til aftensmad.

Figur 6.7

Spg.: Indgik noget af nedenstående i din aftensmad i går?

Kilde: Voxmeter for Landbrug & Fødevarer, gennemsnit nov-23 til og med aug-24 n=3.778 (fik aftensmad dagen før). Mulighed for flere svar. Afrundede procenttal. Undersøgelsen er nationalt repræsentativ på køn, alder, region og uddannelse.

Kød eller fisk er oftere med i maden ved udespisning og takeaway

Den private del af foodservicemarkedet er et stort og attraktivt marked for fødevarerproducenter, som inkluderer både restauranter, cafeer og hoteller, street food, fast food, catering, takeaway samt kantiner i private virksomheder. Særligt restauranter har siden nedlukningen under covid-19 haft en rigtig flot vækst, som afspejler, at danskerne igen er begyndt at gå ud at spise, samtidig med at turismen også er vendt tilbage. Ifølge seneste tal fra Danmarks Statistik omsatte den private foodservicesektor samlet for 59,9 mia. kr. i 2023, hvoraf 34,5 mia. kr. af denne samlede omsætning er i restauranter alene.

Salget af føde- og drikkevarer til foodservicesektoren udgjorde samlet set 24,5 mia. kr. i 2023 i engrospriser, ekskl. moms. Heraf er kolonialvarer den største kategori med i alt 9,2 mia. kr., hvoraf drikkevarer har en stor andel. Konkret blev der nemlig solgt øl, vin og spiritus til foodservicesektoren for 2,9 mia. kr. i 2023, mens der blev solgt sodavand, saft og juice for 1,8 mia. kr.

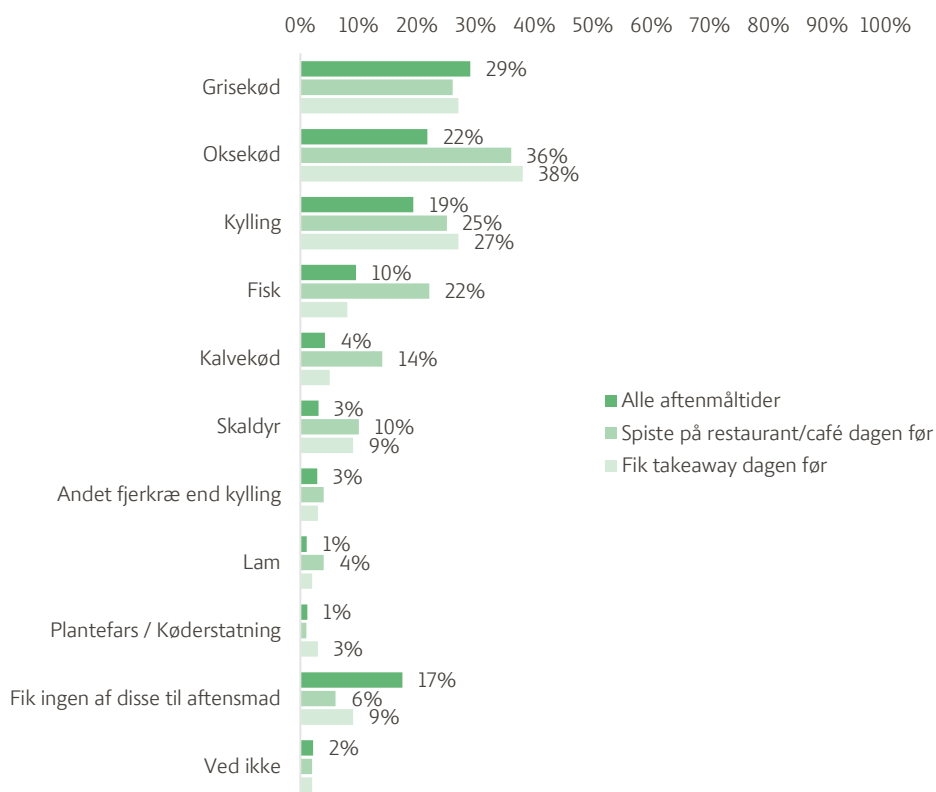
Betragtes de forskellige fødevarergrupper blev der solgt frugt og grønt samlet for 2,9 mia. kr., mens der blev solgt okse- og kalvekød til foodservicesektoren for 2,1 mia. kr., fisk og skaldyr for 1,5 mia. kr., fjerkræ for 1,3 mia. kr. og grisekød for 1,1 mia. kr. Tallene inkluderer her både fersk- og frostvarer.

Tages igen et kig på aftensmaden dagen før blandt danskerne, var der da også oftere kød eller fisk på menuen, når man spiste ude eller fik takeaway. Særligt oksekødet var populært og indgik i 36 pct. af alle måltider på restaurant dagen før og 38 pct. af alle takeaway-måltider. Fisk er en anden kategori, som tager et spring op ad listen i udespisningssituationer. Hele 22 pct. fik fisk til aftensmad, hvis de spiste ude dagen før, mens fisken var en del af hvert tiende måltid i gennemsnit.

Figur 6.8

Spg.: Indgik noget af nedenstående i din aftensmad i går?

Gennemsnit for alle aftensmåltider sammenlignet med dem, der spiste ude eller fik takeaway dagen før:

Kilde: Voxmeter for Landbrug & Fødevarer, nov-23 til og med aug-24, gennemsnit n=3.778 (fik aftensmad dagen før), heraf spiste ude på restaurant/café n=175, fik takeaway dagen før n=232. Undersøgelsen er nationalt repræsentativ på køn, alder, region og uddannelse.

Tabeller og figurer

Bæredygtig udvikling..... 61

Figur 1.1	Landbrugets CO ₂ e-udledning	61
Figur 1.2	Udvikling i produktion og miljøbelastning	61
Tabel 1.1	Dansk produktion af bioenergi fordelt på biomasse	62
Figur 1.3	Udvikling i pesticidbelastningsindikatoren	62
Tabel 1.2	Engrossalg af bekæmpelsesmidler	63
Figur 1.4	Pesticidfund i dansk og udenlandsk konventionel frugt	63
Figur 1.5	Pesticidfund i danske og udenlandske konventionelle grøntsager	64
Figur 1.6	Salg af antibiotika til husdyr i 31 europæiske lande	65
Figur 1.7	Årligt bruttoenergiforbrug	66
Tabel 1.3	Årligt bruttoenergiforbrug	66
Figur 1.8	Tørkeindeks	67
Figur 1.9	Nedbørsindeks	67
Tabel 1.4	Antal af madskoler, SPOR i Landskabet og Åbent Landbrug i Danmark	68

Hos fødevareklyngen69

Tabel 2.1	Fødevareklyngens beskæftigelse, direkte og indirekte effekter	69
Tabel 2.2	Landbrugskompleksets beskæftigelse, direkte og indirekte effekter	69
Tabel 2.3	Antal ansatte i landbrugskomplekset opdelt på kommuner	70
Figur 2.1	Fødevareklyngens andel af private arbejdspladser i de enkelte kommuner	73
Tabel 2.4	Fødevareklyngens bidrag til indkomstdannelsen, direkte og indirekte effekter	74
Tabel 2.5	Eksportens betydning for beskæftigelsen, direkte og indirekte effekter	74
Tabel 2.6	Eksportens bidrag til indkomstdannelsen	75
Figur 2.2	Fødevareklyngens andel af den samlede vareeksport	75
Tabel 2.7	Markedsfordeling af vareeksporten i 2023	76
Figur 2.3	Fødevareklyngens samlede eksport	76
Figur 2.4	Fødevareklyngens eksport opdelt på lande	77
Figur 2.5	Fødevareklyngens eksport opdelt på varer	77

Tabel 2.8	Største vækstmarkeder målt på eksport af fødevarer, 2019-2023	78
Tabel 2.9	Eksport af levende dyr	78
Figur 2.6	Fødevareklyngens eksport fordelt på verdensdele	79
Figur 2.7	Udenrigshandel med økologiske varer	80
Tabel 2.10	Optag på akademiske jordbrugs- og fødevareruddannelser	81
Figur 2.8	Udlærte elever på landbrugsskolerne	82

Hos landmanden83

Tabel 3.1	Nøgletal for udviklingen i dansk landbrug	83
Figur 3.1	Udvikling i antal landbrugsbedrifter	84
Tabel 3.2	Bedriftssammensætning	85
Tabel 3.3	Husdyrbestanden i maj/juni	86
Figur 3.2	Gennemsnitlig mælkeydelse pr. malkeko	86
Figur 3.3	Gennemsnitligt antal producerede grise pr. årsso	87
Tabel 3.4	Det dyrkede areal	88
Tabel 3.5	Høstudbytte i Danmark	89
Figur 3.4	Afgrødeudbytter	90
Figur 3.5	Udviklingen i råproteinkoncentrationen	90
Figur 3.6	Økologisk produktion i pct. af den samlede produktion	91
Figur 3.7	Udvikling i antal økologiske bedrifter og det økologiske areal	91
Tabel 3.6	Landbrugets produktionsværdi og bruttofaktorindkomst	92
Figur 3.8	Gennemsnitligt driftsresultat for heltidsbedrifter	93
Tabel 3.7	Landbrugets restgæld ultimo året	93
Tabel 3.8	Kontantværdi af landbrugets aktiver mv.	94
Figur 3.9	Prisindeks for ejendomssalg efter ejendomskategori	94
Tabel 3.9	Landbrugets samlede investeringer	95
Figur 3.10	Indeks for landbrugets prisudvikling	95
Figur 3.11	Landbrugsstøttens udvikling	96

Hos virksomhederne.....97

Tabel 4.1	Slagtninger på slagterierne	97
Tabel 4.2	Husdyrproduktionens størrelse	97
Figur 4.1	Svineslagtninger i EU-lande	98
Figur 4.2	Antal kvægslagtninger i EU-lande	98
Tabel 4.3	Indvejning af mælk opdelt på andels- og privatvirksomheder	99
Tabel 4.4	Mælkeanvendelsen i pct. af den samlede mængde mælk	99

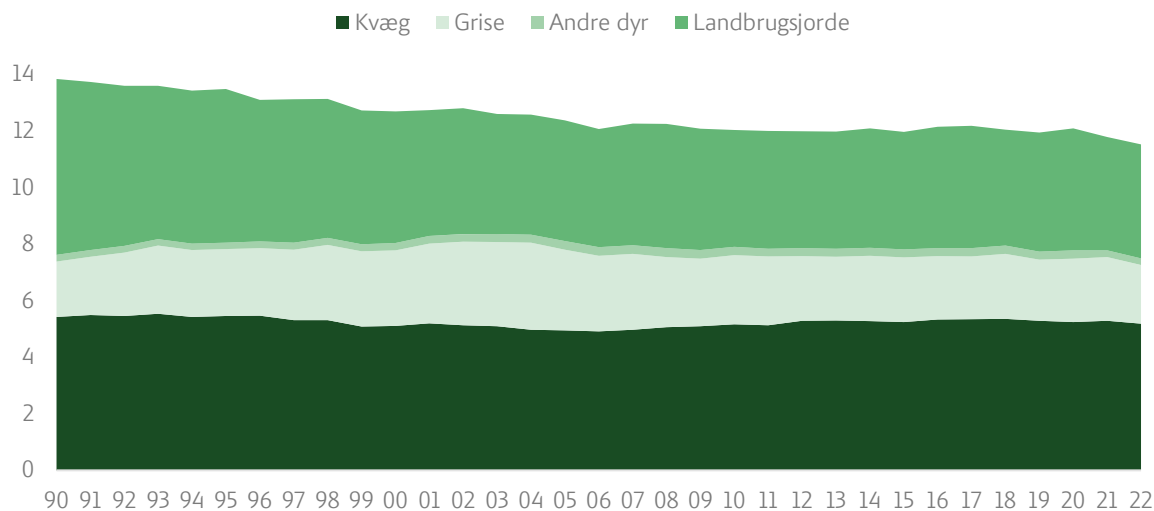
Tabel 4.5	Indvejning samt salg til detail og foodservice af æg	100
Figur 4.3	Præcisionsteknologi – udbredelse efter antal bedrifter og areal	100

Hos forbrugeren.....101

Figur 5.1	Fordeling af en husholdnings samlede privatforbrug	101
Figur 5.2	Varegruppernes andel af husstandens fødevarerforbrug	101

Figur 1.1 Landbrugets CO₂e-udledning

Mio. ton CO₂e, ekskl. LULUCF og landbrugsmaskiner

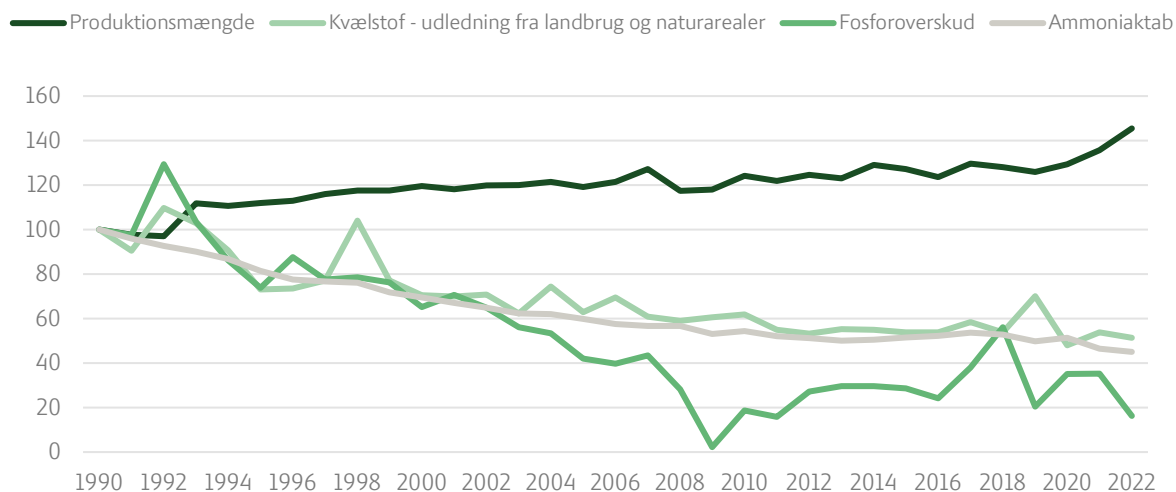

Anm.: Opgjort ved Global Warming Potential (GWP) faktorer jf. Assessment Report 5, dvs. at udledning af metan og lattergas multipliceres med hhv. 28 og 265 for at disse måles i CO₂-ækvivalenter.

Kilde: DCE Aarhus universitet, Denmark's national inventory report 2024.

Figur 1.2 Udvikling i produktion og miljøbelastning

Indeks, 1990=100

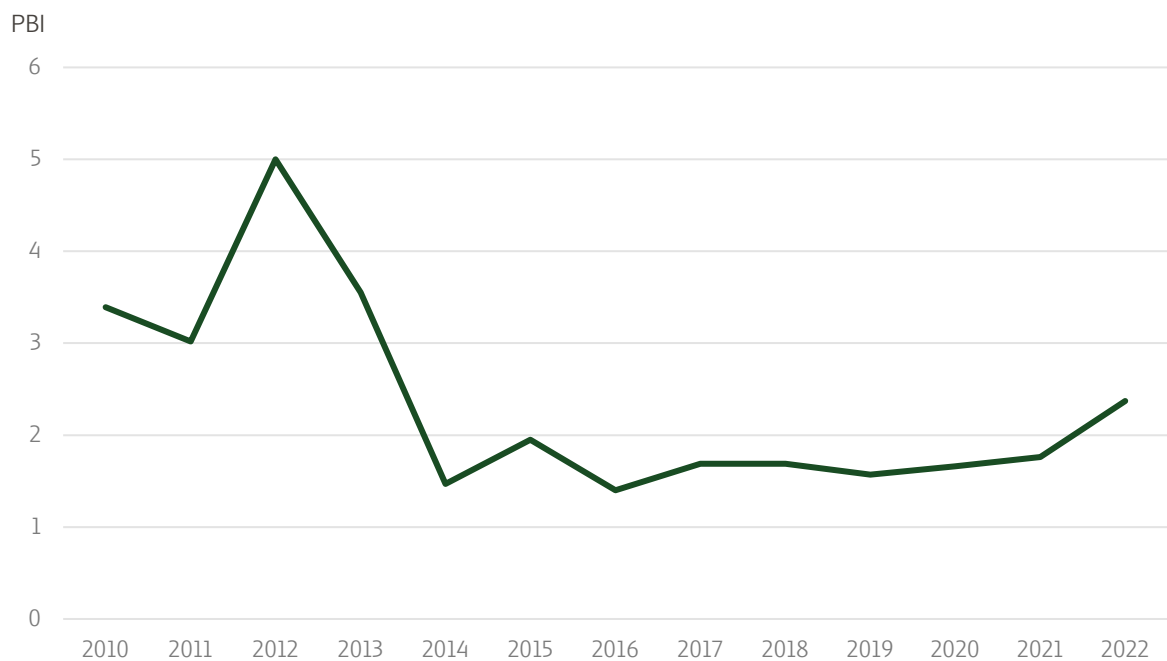
Kilde: DCE-rapport nr. 589 udgivet i 2024 (<http://envs.au.dk>), Danmark Statistik, EIONET. Central Data Repository: A. National emission inventories (CLRTAP).

Tabel 1.1
Dansk produktion af bioenergi fordelt på biomasse

PJ (petajoule)	1980	1990	2000	2005	2010	2015	2020	2021	2022
Halm	5	12	12	18	23	20	19	22	21
Skovflis	-	2	3	6	11	15	19	21	21
Brænde	8	9	12	18	24	22	14	13	13
Træpiller	-	2	3	3	2	3	2	2	3
Træaffald	4	6	7	6	9	8	7	7	8
Biogas	-	1	3	4	4	6	21	26	29
Bionedbrydeligt affald	6	9	17	21	21	19	20	19	19
Biobrændsler	-	1	-	3	5	2	2	3	6
Bioenergi - total	22	41	57	80	99	95	103	112	119

Anm.: PJ, petajoule, er 10^{15} joule. "-" angiver at tal ikke er tilgængelige.
 Kilde: Energistyrelsen, Energistatistik 2022.

Figur 1.3
Udvikling i pesticidbelastningsindikatoren

Anm.: Pesticidbelastningsindikatoren (PBI) er en indikator for plantebeskyttelsesmidlernes mulige sundheds- og miljømæssige belastning, og beregnes ud fra den samlede årlige pesticidbelastning ift. det samlede konventionelt dyrkede areal i 2007.
 Kilde: Miljøstyrelsen, Bekæmpelsesmiddelstatistikken 2022.

Tabel 1.2
Engrossalg af bekæmpelsesmidler

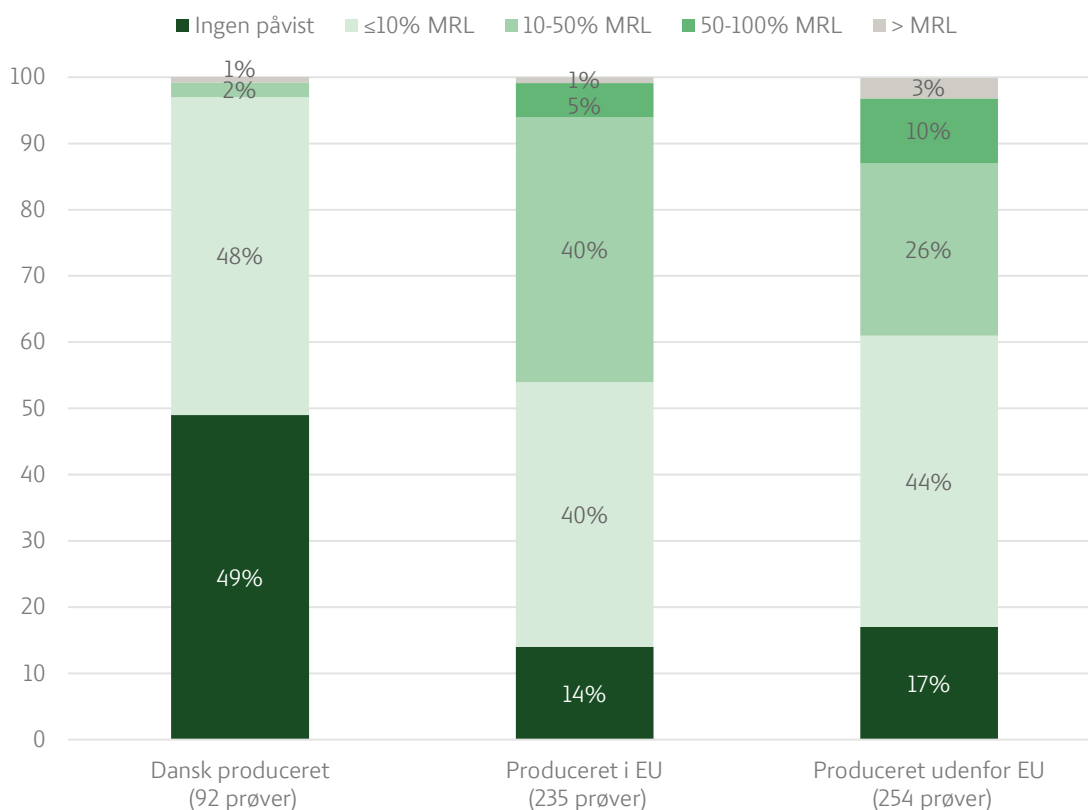
Ton aktivstof	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Herbicer	1.953	2.011	2.026	2.454	2.254	2.521
Vækstregulatorer	211	135	132	169	154	255
Fungicider*	480	437	436	503	499	525
Insekticider inkl. acaricider*	43	51	64	34	44	48
I alt	2.687	2.637	2.661	3.161	2.951	3.349

Anm.: *Bejdsemidler er ikke medtaget.

Kilde: Miljøstyrelsen, Bekæmpelsesmiddelstatistikken 2022.

Figur 1.4
Pesticidfund i dansk og udenlandsk konventionel frugt

Pct., 2022

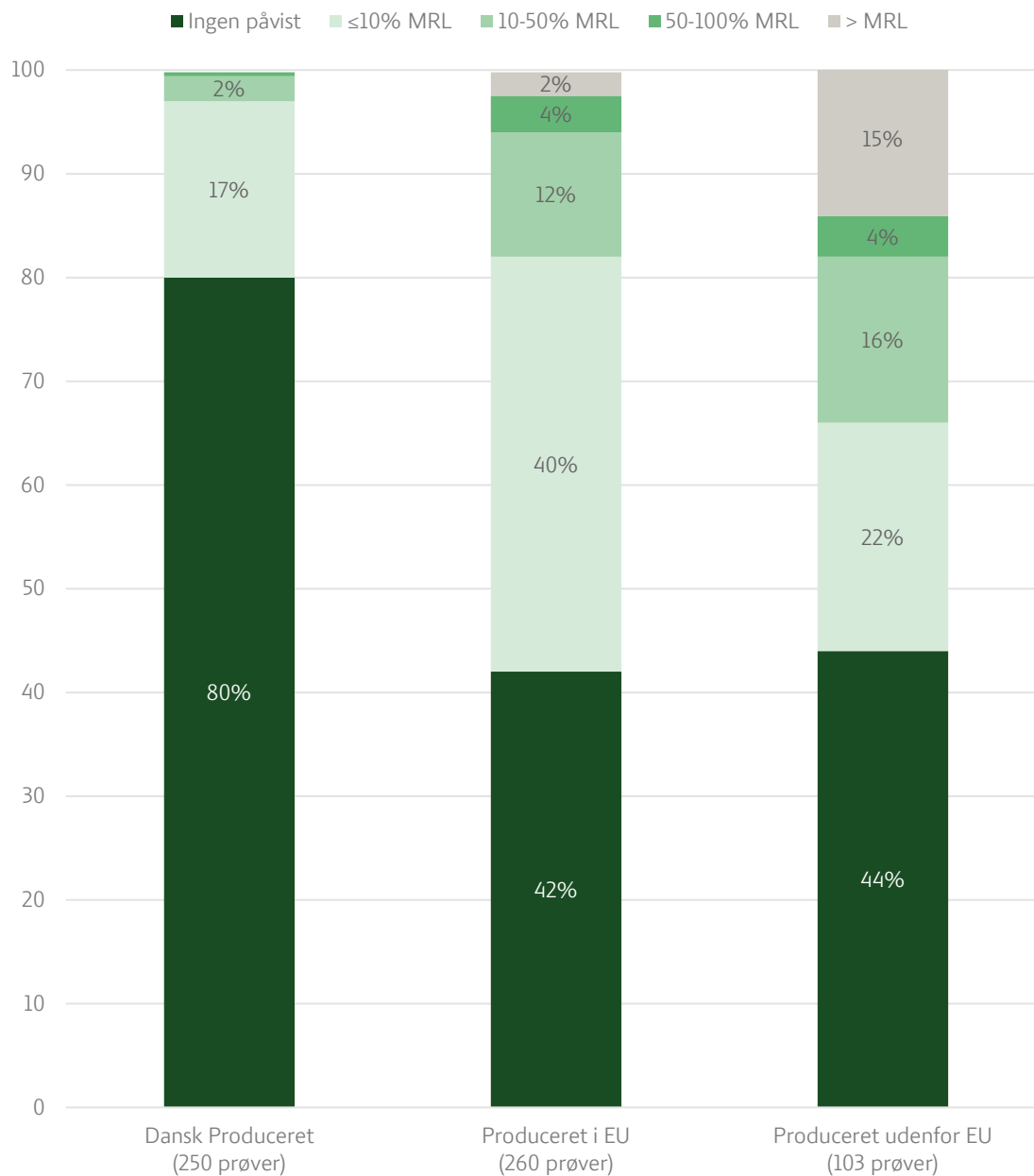

Anm.: Pesticidindhold i stikprøver af frugt udtaget i 2022. Figuren angiver i hvor stor en del af prøverne, der ikke blev påvist pesticidrester (ingen påvist), blev påvist pesticidrester i intervallerne under 10 % af maksimalgrænseværdierne (≤ 10 % af MRL), mellem 10 % og 50 % af maksimalgrænseværdierne (10-50 % af MRL), mellem 50 % og 100 % af maksimalgrænseværdierne (50-100 % af MRL) eller blev påvist pesticidrester i koncentrationer over maksimalgrænseværdierne (> MRL) i hhv. dansk frugt, frugt dyrket i EU og frugt dyrket i lande uden for EU.

Kilde: DTU Fødevareinstituttet, Fødevarestyrelsen, Miljø- og Fødevareministeriet.

Figur 1.5
Pesticidfund i danske og udenlandske konventionelle grøntsager

Pct., 2022

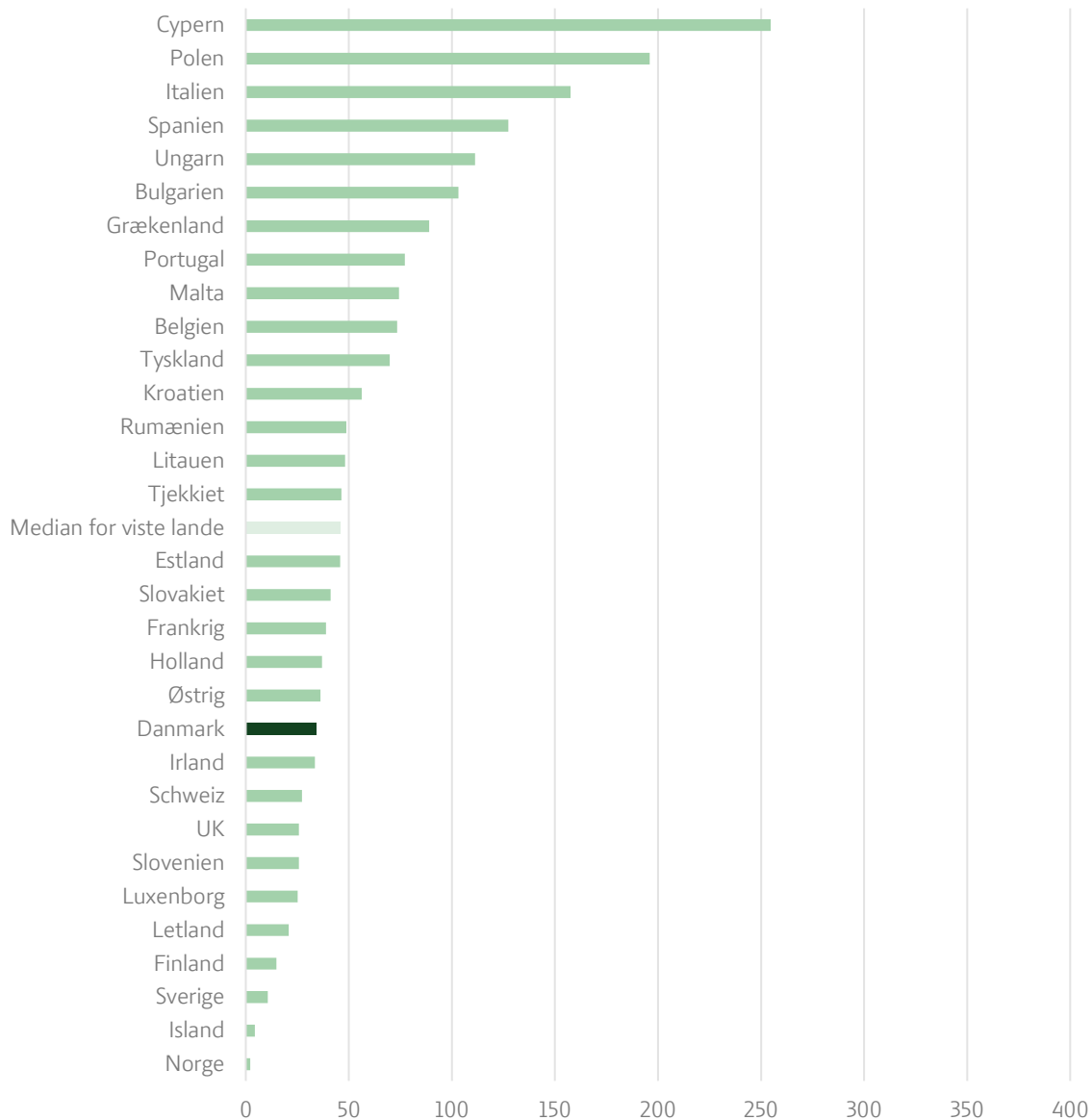

Anm.: Pesticidindhold i stikprøver af grøntsager udtaget i 2022. Figuren angiver i hvor stor en del af prøverne, der ikke blev påvist pesticidrester (ingen påvist), blev påvist pesticidrester i intervallerne under 10 % af maksimalgrænseværdierne ($\leq 10\%$ af MRL), mellem 10 % og 50 % af maksimalgrænseværdierne (10-50 % af MRL), mellem 50 % og 100 % af maksimalgrænseværdierne (50-100 % af MRL) eller blev påvist pesticidrester i koncentrationer over maksimalgrænseværdierne ($> MRL$) i hhv. danske grøntsager, grøntsager dyrket i EU og grøntsager dyrket i lande uden for EU.

Kilde: DTU Fødevareinstituttet, Fødevarerstyrelsen, Miljø- og Fødevareministeriet.

Figur 1.6
Salg af antibiotika til husdyr i 31 europæiske lande

mg/PCU, 2022

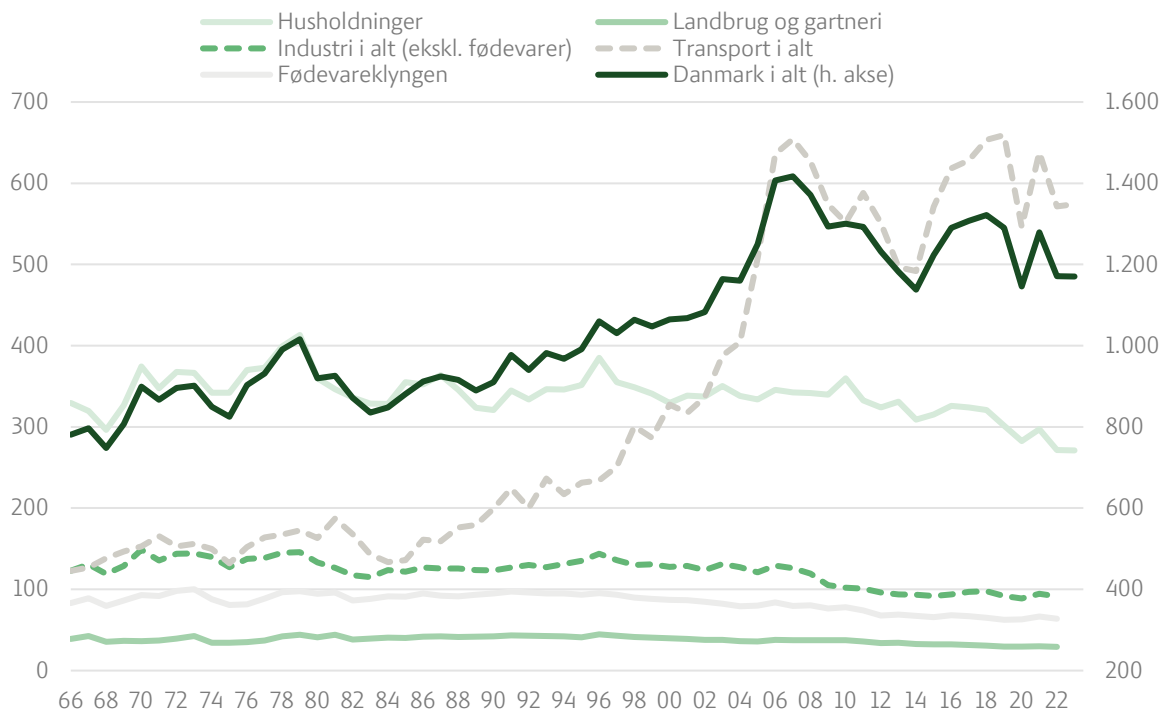

Anm.: Population Correction Units (PCU) er en standardiseret enhed, som svarer til at opføre de forskellige populationer af husdyr i biomasse (kg produceret dyr).

Kilde: European Medicines Agency, Sales of veterinary antimicrobial agents in 31 European countries in 2022.

Figur 1.7
Årligt bruttoenergiforbrug

1.000 Tj

Anm.: Data for fødevarerklyngen, landbrug og gartneri samt industri i alt er ikke tilgængelige i 2023.
Kilde: L&F pba. Danmarks Statistik.

Tabel 1.3
Årligt bruttoenergiforbrug

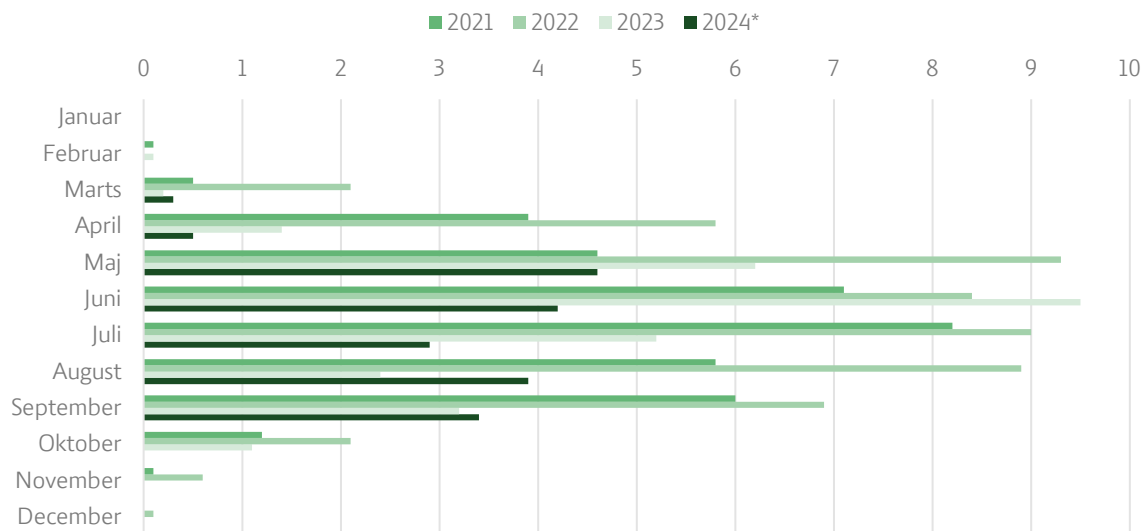
Indeks, 1966=100

	1966	1971	1981	1991	2001	2011	2021	2022	2023*
Transport i alt	100	135	153	183	258	479	520	465	468
Danmark i alt	100	111	119	125	137	165	164	150	150
Husholdninger	100	105	105	105	103	101	90	82	82
Landbrug og gartneri	100	95	114	112	100	92	77	75	-
Fødevarerklyngen	100	110	116	117	104	89	80	77	-
Industri i alt (ekskl. fødevarer)	100	110	103	103	105	82	77	74	-

Anm.: *Værdier for 2023 er foreløbige. "-" angiver at tal ikke er tilgængelige.
Kilde: L&F pba. Danmarks Statistik.

Figur 1.8
Tørkeindeks

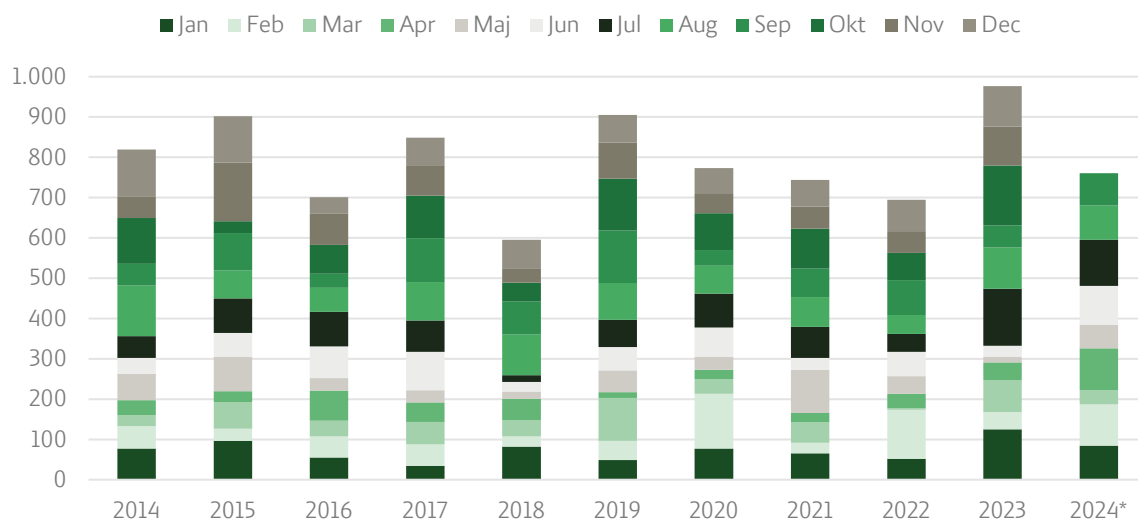
(0,0-10,0)

Anm.: *Data for 2024 er til og med september måned. Tørkeindekset er DMI's beregning af, hvor tørt der har været i Danmark på en skala, der rangerer fra 0,0-10,0.
Kilde: DMI vejarkiv.

Figur 1.9
Nedbørsindeks

mm

Anm.: *Data for 2024 er til og med september måned.
Kilde: DMI vejarkiv.

Tabel 1.4**Antal af madskoler, SPOR i landskabet og Åbent Landbrug i Danmark**

	Madskoler	Børn på madskoler, ca.	Besøgende ved Åbent Landbrug	SPOR i Landskabet (km)
2004	6	111		268
2005	36	700		351
2006	51	950		425
2007	55	1.000		492
2008	71	1.200		506
2009	87	1.350		549
2010	84	1.300	54.000	582
2011	89	1.350	55.000	665
2012	104	1.640	70.000	765
2013	133	2.305	65.300	872
2014	126	2.014	86.400	914
2015	166	2.692	118.000	946
2016	124	2.132	86.000	993
2017	110	1.833	96.000	1.033
2018	127	2.378	73.300	1.129
2019	121	1.921	84.922	1.214
2020	24	372	Ca. 400 mindre grupper	1.323
2021	121	1.780	54.827	1.323
2022	93	1.422	75.135	1.440
2023	109	1.732	96.100	1.501
2024	101	1.106	85.335	1.453

Anm.: Antal madskoler fra 2020 til 2024 inkluderer "3 dage med madskoler". Tidligere års tal er efterreguleret.
Kilde: L&F.

Tabel 2.1
Fødevareklyngens beskæftigelse, direkte og indirekte effekter

1.000 personer

	2017	2018	2019	2020	2021*	2022*	2023*
Landbrug og gartneri	63	62	62	62	58	59	58
Fiskeri	2	2	2	2	2	2	2
Primærproduktion	66	64	64	64	61	61	60
Slagterier	12	12	13	14	14	14	12
Fiskeindustri	3	3	3	3	2	2	2
Mejerier	6	6	6	7	6	7	7
Bagerier, brødfabrikker mm.	14	14	14	13	14	14	15
Anden fødevareindustri	10	10	10	10	10	10	9
Drikkevareindustri	3	3	3	3	4	4	4
Forarbejdning i alt	48	49	49	50	49	50	49
Engrosvirksomheder	18	18	17	17	17	17	16
Forsynings- og servicevirksomheder	58	57	54	57	58	58	54
Fødevareklyngen i alt	190	188	184	188	184	185	180

Anm.: *Data for 2021, 2022 og 2023 er baseret på foreløbige opgørelser og vil ændre sig i takt med, at Danmarks Statistik færdiggør nationalregnskaberne for de pågældende år. Årene 2017-2020 er baseret på endelige afsluttede nationalregnskaber. Som følge af afrunding kan summen af tallene i tabellen afvige fra totalen.

Kilde: Egne beregninger pba. L&F's input-output model og Danmarks Statistik.

Tabel 2.2
Landbrugskompleksets beskæftigelse, direkte og indirekte effekter

1.000 personer

	2017	2018	2019	2020	2021*	2022*	2023*
Landbrug og gartner	63	62	62	62	58	59	58
Fiskeri	0	0	0	0	0	0	0
Primærproduktion	63	62	62	62	58	59	58
Slagterier	0	12	13	14	14	14	12
Fiskeindustri	0	0	0	0	0	0	0
Mejerier	0	6	6	7	6	7	7
Bagerier, brødfabrikker mm.	2	2	2	2	3	2	3
Anden Fødevareindustri	3	3	3	3	3	3	3
Drikkevareindustri	0	0	0	0	0	0	0
Forarbejdning i alt	23	24	24	26	26	26	24
Engrosvirksomheder	9	8	8	8	8	8	7
Forsynings- og servicevirksomheder	32	31	29	32	32	32	30
Landbrugskomplekset i alt	127	124	123	127	125	124	119

Anm.: *Data for 2021, 2022 og 2023 er baseret på foreløbige opgørelser og vil ændre sig i takt med, at Danmarks Statistik færdiggør nationalregnskaberne for de pågældende år. Årene 2017-2020 er baseret på endelige afsluttede nationalregnskaber. Som følge af afrunding kan summen af tallene i tabellen afvige fra totalen.

Kilde: Egne beregninger pba. L&F's input-output model og Danmarks Statistik.

Tabel 2.3

Antal ansatte i landbrugskomplekset opdelt på kommuner

Antal personer, 2022

Kommune	Plante- produktionen	Kvæg- produktionen	Grise- produktionen	Øvrigt landbrug	Tætknyttede erhverv	Landbrugs- komplekset	Private arbejdspladser i alt
Total	23.021	13.077	10.059	8.025	31.210	85.392	2.199.630
Aabenraa	330	586	253	181	501	1.851	21.141
Aalborg	494	352	184	313	1.217	2.560	81.311
Aarhus	405	47	110	74	2.215	2.851	157.641
Albertslund	17.913
Allerød	45	.	5	28	10	.	11.619
Assens	335	73	177	128	250	963	11.804
Ballerup	17	.	.	.	59	.	39.007
Billund	217	173	24	114	60	588	17.661
Bornholm	270	114	182	88	361	1.015	11.504
Brøndby	3	22.830
Brønderslev	236	198	393	117	111	1.055	9.082
Christiansø	15
Dragør	15	.	.	.	3	.	2.178
Egedal	115	6	.	59	24	.	8.873
Esbjerg	254	584	85	236	691	1.850	44.789
Faaborg-Midtfyn	669	131	129	140	343	1.412	13.661
Fanø	7	3	.	.	4	.	827
Favrskov	499	67	141	71	108	886	15.302
Faxe	246	7	35	65	61	414	9.842
Fredensborg	104	3	.	57	33	.	9.366
Fredericia	54	12	61	18	395	540	24.222
Frederiksberg	7	.	.	3	3	.	27.994
Frederikshavn	221	97	214	122	863	1.517	19.232
Frederikssund	273	13	13	66	90	455	11.764
Furesø	45	.	.	29	.	.	10.933
Gentofte	8	.	.	6	17	.	32.382
Gladsaxe	38.386
Glostrup	13.664
Greve	67	.	.	8	19	.	15.196
Gribskov	168	28	.	68	30	.	9.452
Guldborgsund	593	59	130	87	336	1.205	15.237
Haderslev	268	315	233	262	416	1.494	15.976
Halsnæs	48	17	.	17	11	.	6.641
Hedensted	290	111	174	95	200	870	17.782
Helsingør	59	5	.	20	29	.	17.100
Herlev	.	.	.	3	.	.	15.719
Herning	460	516	323	143	1.033	2.475	37.531
Hillerød	106	10	9	49	93	267	22.795
Hjørring	323	489	278	307	172	1.569	20.980
Holbæk	419	57	113	120	69	778	19.006

Holstebro	193	346	220	167	1.478	2.404	21.053
Horsens	301	114	175	96	1.954	2.640	35.925
Hvidovre	6	21.528
Høje-Taastrup	79	.	.	3	62	.	34.205
Hørsholm	30	.	.	7	.	.	7.866
Ikast-Brande	292	199	160	119	167	937	20.072
Ishøj	20	.	.	.	192	.	7.791
Jammerbugt	356	341	105	152	265	1.219	10.232
Kalundborg	447	54	128	79	157	865	16.376
Kerteminde	319	9	48	43	18	437	8.036
Kolding	343	122	177	108	692	1.442	43.120
København	41	.	.	10	389	.	323.853
Køge	177	.	42	152	62	.	23.061
Langeland	197	37	122	20	40	416	3.240
Lejre	207	20	27	35	47	336	5.934
Lemvig	119	256	243	67	61	746	6.769
Lolland	579	23	69	78	434	1.183	11.275
Lyngby-Taarbæk	3	.	.	.	13	.	25.071
Læsø	27	7	.	20	.	.	562
Mariagerfjord	295	321	207	109	611	1.543	15.963
Middelfart	220	99	88	77	64	548	13.873
Morsø	176	121	270	74	124	765	7.258
Norddjurs	607	172	176	79	75	1.109	10.896
Nordfyns	463	84	147	72	119	885	7.508
Nyborg	166	66	60	51	58	401	7.711
Næstved	619	58	209	95	124	1.105	20.078
Odder	127	42	132	17	32	350	5.586
Odense	1.120	21	55	36	253	1.485	76.451
Odsherred	272	38	26	41	33	410	7.706
Randers	426	98	143	112	1.147	1.926	29.809
Rebild	203	354	160	95	256	1.068	9.591
Ringkøbing-Skjern	463	632	480	245	2.014	3.834	24.185
Ringsted	207	10	25	78	1.235	1.555	13.794
Roskilde	148	3	10	30	258	449	28.944
Rudersdal	9	.	.	12	11	.	21.576
Rødovre	4	.	14.137
Samsø	152	7	7	4	19	189	1.253
Silkeborg	353	295	202	82	305	1.237	32.958
Skanderborg	301	64	93	83	263	804	22.298
Skive	305	295	283	110	340	1.333	15.706
Slagelse	408	20	103	66	425	1.022	20.998
Solrød	49	.	.	.	10	.	4.863
Sorø	234	24	37	39	25	359	8.230
Stevns	212	5	49	54	107	427	4.529
Struer	98	83	143	57	93	474	5.916
Svendborg	296	83	59	138	294	870	15.280
Syddjurs	286	77	113	89	74	639	10.955
Sønderborg	195	65	295	175	1.040	1.770	24.175

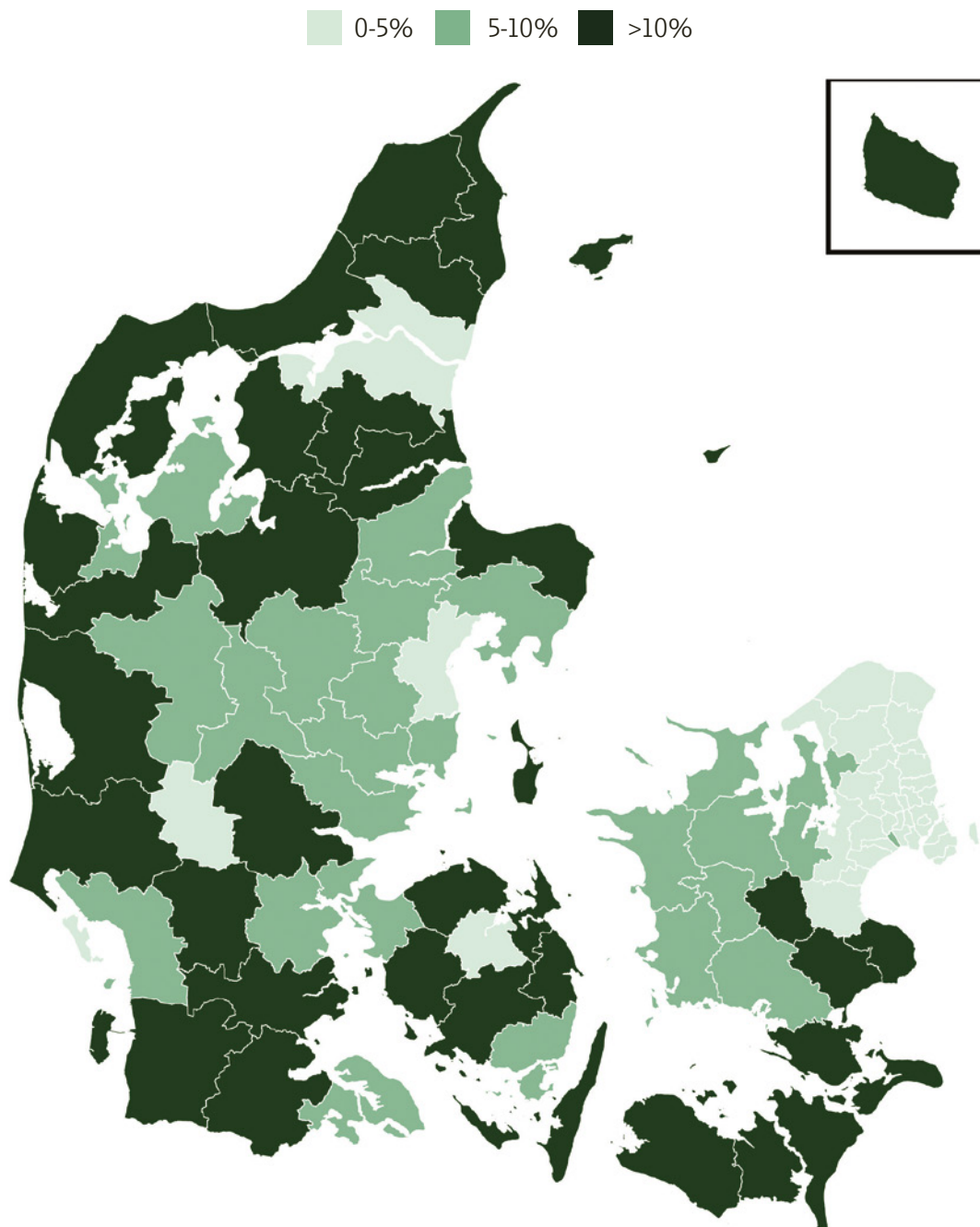
Thisted	312	365	331	161	900	2.069	16.142
Tårnby	9	.	.	23	5	.	21.679
Tønder	319	846	194	160	544	2.063	12.047
Vallensbæk	4.252
Varde	316	906	206	224	424	2.076	16.296
Vejen	340	600	223	152	1.065	2.380	16.869
Vejle	445	295	290	284	1.160	2.474	42.092
Vesthimmerlands	272	561	133	250	959	2.175	13.390
Viborg	728	666	289	301	772	2.756	33.607
Vordingborg	409	59	25	84	77	654	10.861
Ærø	48	35	11	6	22	122	1.662

Anm.: Alle kommuner med under 3 beskæftigede i en given kategori er diskretioneret. Opgørelsen af beskæftigede i tabellen følger metoden i kapitel 2, se Boks 2.2.

Kilde: L&F pba. Danmarks Statistik.

Figur 2.1
Fødevarerklængens andel af private arbejdspladser i de enkelte kommuner

Direkte arbejdspladser, 2022

Anm.: Kortet illustrerer, hvor stor en andel arbejdspladserne i fødevarerklængen udgør af det samlede antal private arbejdspladser i de respektive kommuner. Dvs. ekskl. afledte arbejdspladser.

Kilde: L&F pba. den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik (RAS), Danmarks Statistik, november 2022.

Tabel 2.4
Fødevareklyngens bidrag til indkomstdannelsen, direkte og indirekte effekter

Mia. kr.

	2017	2018	2019	2020	2021*	2022*	2023*
Produktionsværdi	356	352	369	385	395	397	377
- Forbrug i produktionen	240	241	253	265	274	285	270
Bruttoværditilvækst	116	111	117	120	121	112	107
- Andre produktionsskatter, netto	-5	-6	-5	-8	-8	-8	-7
Bruttofaktorindkomst	121	117	122	128	129	120	114
- Aflønning af ansatte	63	64	64	67	67	66	63
Bruttooverskud af produktion og blandet indkomst	58	53	57	60	62	53	51

Anm.: *Data for 2021, 2022 og 2023 er baseret på foreløbige opgørelser og vil ændre sig i takt med, at Danmarks Statistik færdiggør nationalregnskaberne for de pågældende år. Årene 2017-2020 er baseret på endelige afsluttede nationalregnskaber. Som følge af afrunding kan summen af tallene i tabellen afvige fra totalen.

Kilde: Egne beregninger pba. L&F's input-output model og Danmarks Statistik.

Tabel 2.5
Eksportens betydning for beskæftigelsen, direkte og indirekte effekter

1.000 personer

	2017	2018	2019	2020	2021*	2022*	2023*
Landbrug og gartneri	45	43	45	42	41	40	40
Fiskeri	2	2	2	2	2	2	2
Primærproduktion	48	45	47	44	43	42	41
Slagterier	9	9	10	10	11	11	9
Fiskeindustri	3	3	3	2	2	2	2
Mejerier	4	4	4	4	4	4	4
Bagerier, brødfabrikker mm.	4	4	4	4	4	5	5
Anden fødevarerindustri	6	6	6	6	6	6	6
Drikkevarerindustri	2	2	2	2	2	2	2
Forarbejdning i alt	28	28	29	28	30	30	27
Engrosvirksomheder	17	16	16	15	16	17	17
Forsynings- og servicevirksomheder	48	46	45	46	47	46	44
Fødevareklyngen i alt	140	136	136	134	136	135	130

Anm.: *Data for 2021, 2022 og 2023 er baseret på foreløbige opgørelser og vil ændre sig i takt med, at Danmarks Statistik færdiggør nationalregnskaberne for de pågældende år. Årene 2017-2020 er baseret på endelige afsluttede nationalregnskaber. Som følge af afrunding kan summen af tallene i tabellen afvige fra totalen.

Kilde: Egne beregninger pba. L&F's input-output model og Danmarks Statistik.

Tabel 2.6 Eksportens bidrag til indkomstdannelsen

Direkte og indirekte effekter, mia. kr.

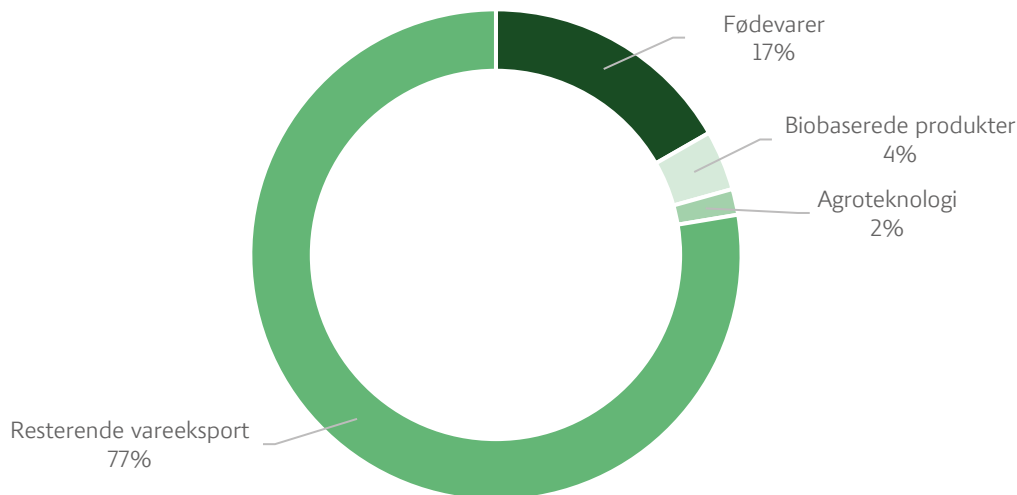
	2017	2018	2019	2020	2021*	2022*	2023*
Produktionsværdi	266	257	273	278	297	302	290
- Forbrug i produktionen	176	173	186	190	204	215	206
Bruttoværditilvækst	89	84	87	88	93	87	84
- Andre produktionsskatter, netto	-3	-4	-3	-5	-5	-5	-5
Bruttofaktorindkomst	92	88	91	93	98	92	89
- Aflønning af ansatte	48	48	49	49	52	52	50
Bruttooverskud af produktion og blandet indkomst	44	40	42	43	46	40	39

Anm.: *Data for 2021, 2022 og 2023 er baseret på foreløbige opgørelser og vil ændre sig i takt med, at Danmarks Statistik færdiggør nationalregnskaberne for de pågældende år. Årene 2017-2020 er baseret på endelige afsluttede nationalregnskaber. Som følge af afrunding kan summen af tallene i tabellen afvige fra totalen.

Kilde: Egne beregninger pba. L&F's input-output model og Danmarks Statistik.

Figur 2.2 Fødevareklyngens andel af den samlede vareeksport

Pct., 2023

Kilde: L&F pba. Danmarks Statistik, tabel KN8MEST.

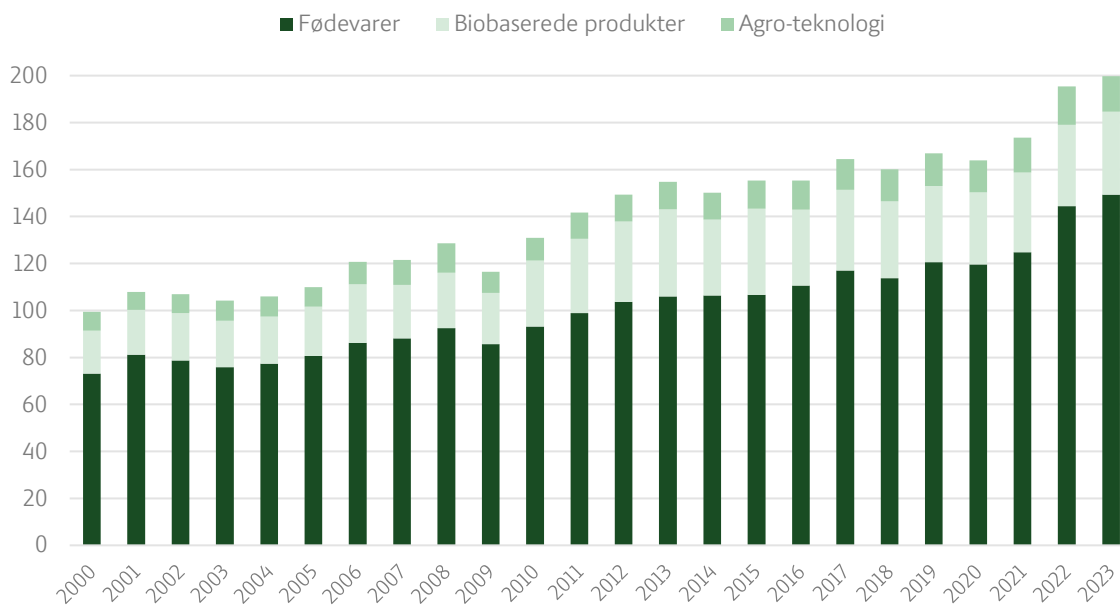
Tabel 2.7
Markedsfordeling af vareeksporten i 2023

	Fødevarerklngen	Øvrige danske virksomheder	Samlet dansk vareeksport
Mia. kr.			
Verden	200	693	893
EU27	115	363	478
Øvrige Europa	30	103	133
Asien	31	81	112
Øvrige markeder	25	145	170
Pct. fordeling			
Verden	100,0	100,0	100,0
EU27	57,6	52,4	53,6
Øvrige Europa	14,8	14,9	14,9
Asien	15,3	11,7	12,5
Øvrige markeder	12,4	21,0	19,0

Anm.: Fødevarerklngens eksport omfatter fødevarer, biobaserede produkter og agro-teknologi.
Kilde: L&F pba. Danmarks Statistik, tabel KN8MEST.

Figur 2.3
Fødevarerklngens samlede eksport

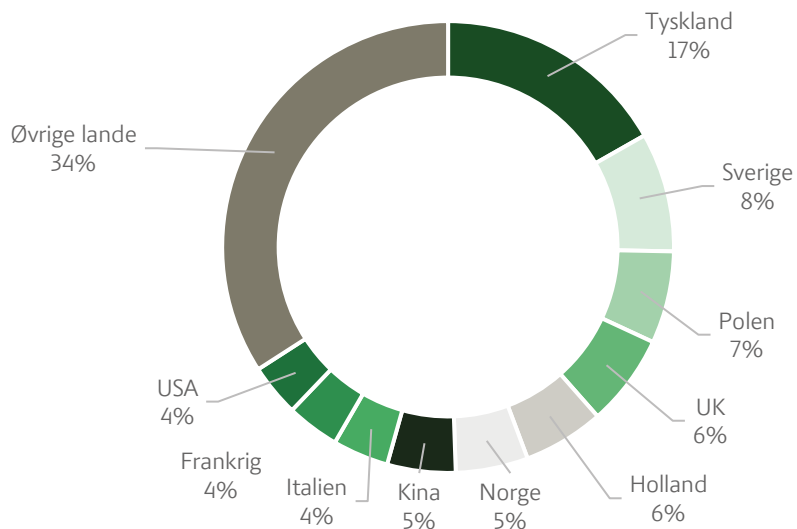
Mia. kr.

Kilde: L&F pba. Danmarks Statistik, tabel KN8MEST.

Figur 2.4
Fødevarerklængens eksport opdelt på lande

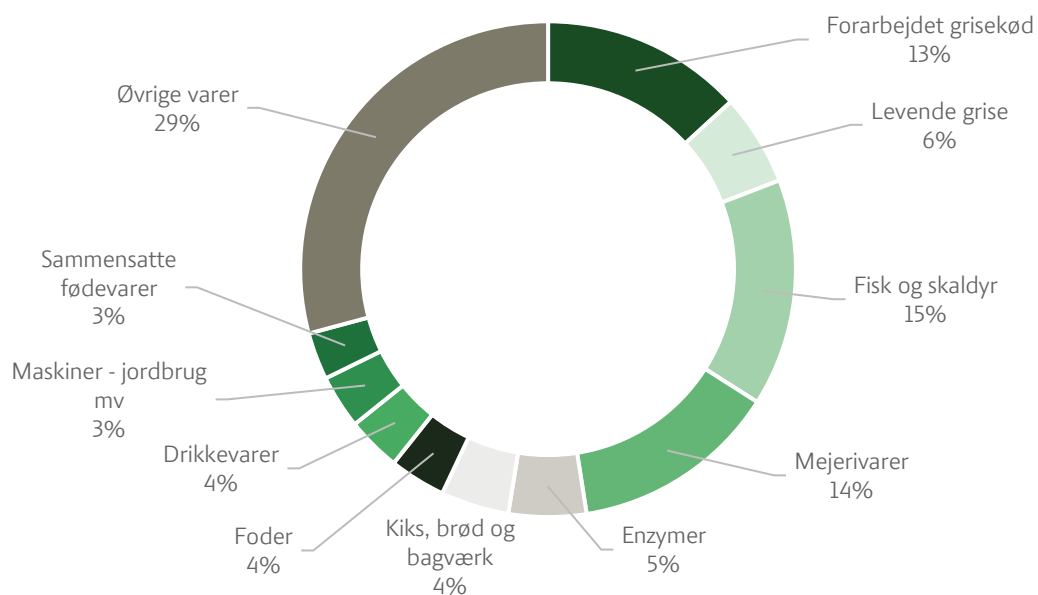
Pct., 2023

Kilde: L&F pba. Danmarks Statistik, tabel KN8MEST.

Figur 2.5
Fødevarerklængens eksport opdelt på varer

Pct., 2023

Kilde: L&F pba. Danmarks Statistik, tabel KN8MEST.

Tabel 2.8
Største vækstmarkeder målt på eksport af fødevarer, 2019-2023

Mio. kr.

	2019	2020	2021	2022	2023	Vækst i mio. kr.	Pct.
Eksport af fødevarer	120.587	119.586	124.849	144.473	149.267	28.680	24
Heraf til:							
Tyskland	22.250	20.072	19.860	25.069	27.448	5.197	23
Polen	7.079	7.070	6.367	8.274	11.438	4.359	62
Holland	4.892	4.459	5.638	7.035	7.770	2.877	59
Sverige	11.009	10.385	11.024	13.434	13.432	2.423	22
UK	9.595	9.132	7.682	9.246	11.001	1.406	15

Kilde: L&F pba. Danmarks Statistik, tabel KN8MEST.

Tabel 2.9
Eksport af levende dyr

1.000 stk.

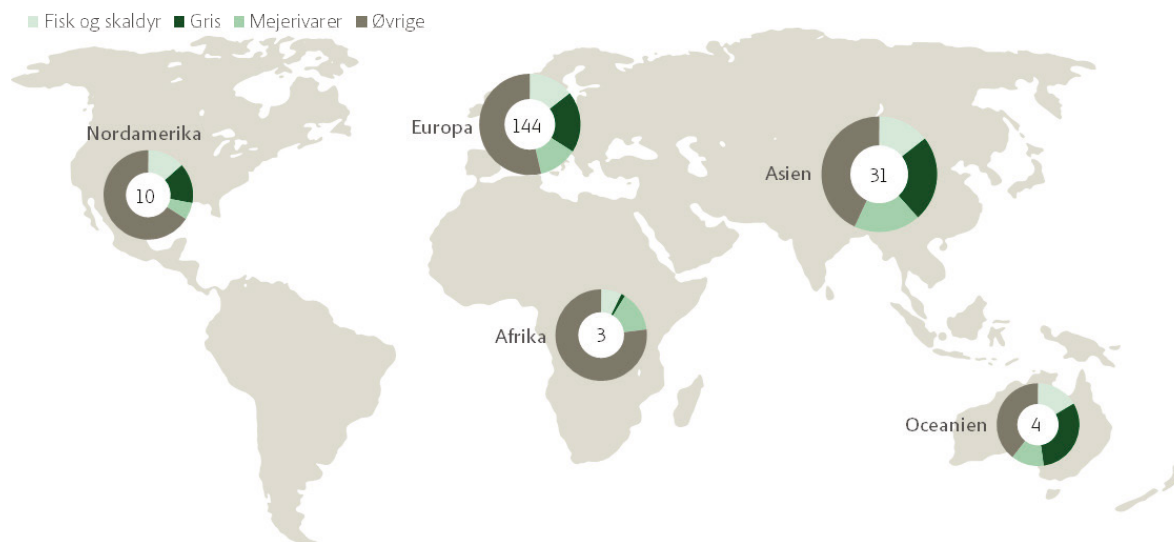
	2000	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Voksent kvæg	3	2	4	5	3	4	5	4
Kalve	66	31	35	45	45	46	50	51
Slagtesvin og søer	276	204	273	247	254	242	247	225
Smågrise	1.167	14.624	14.915	14.941	15.020	14.370	15.394	15.697
Kyllinger	12.578	59.974	54.821	62.425	61.829	71.069	76.063	70.469

Anm.: Opgørelsen af smågriseeksporten stammer fra den detaljerede udenrigshandelsstatistik og stemmer ikke nøjagtig overens med opgørelsen af eksport i Danmarks Statistiks tabel ANI5.

Kilde: Danmarks Statistik, tabel ANI4 og ANI6 samt L&F's eksportstatistik baseret på Danmarks Statistik.

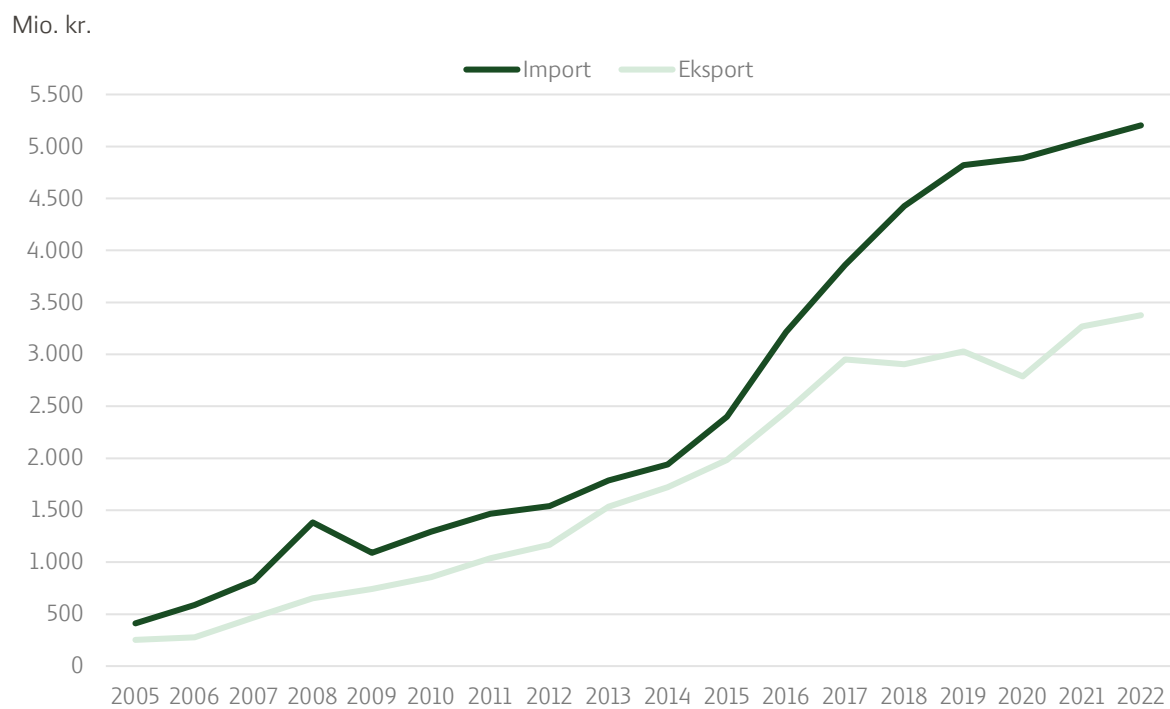
Figur 2.6 Fødevarerklængens eksport fordelt på verdensdele

Mia. kr., 2023

Kilde: L&F pba. Danmarks Statistik, tabel KN8MEST.

Figur 2.7
Udenrigshandel med økologiske varer

Kilde: Danmarks Statistik, tabel OEKO04.

Tabel 2.10
Optag på akademiske jordbrugs- og fødevareruddannelser

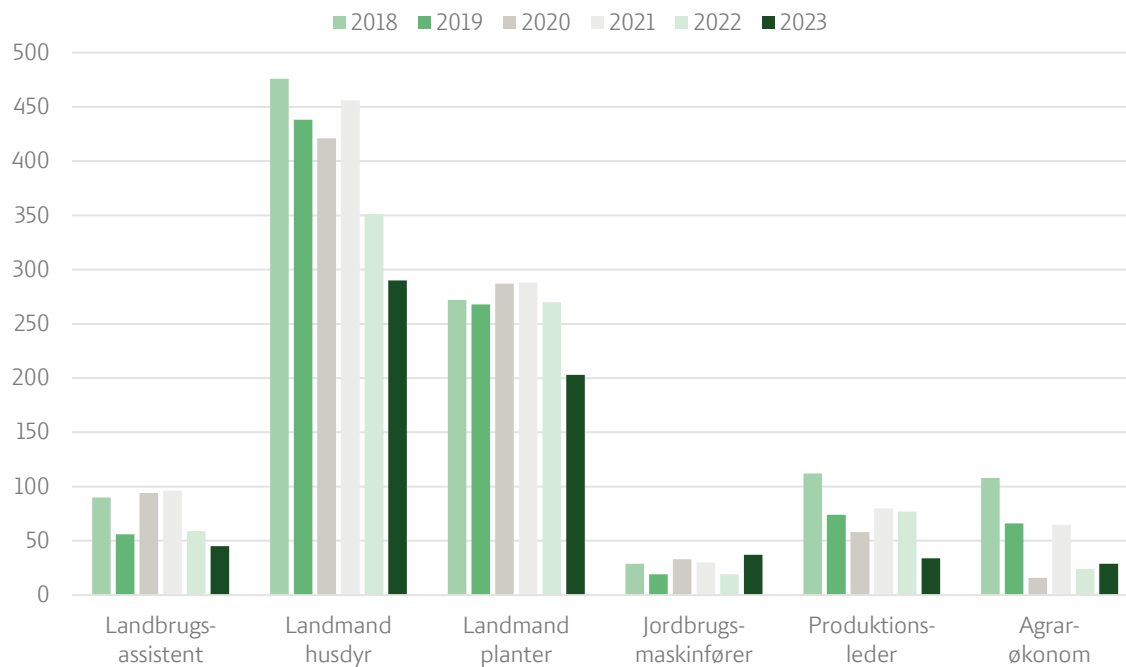
Antal optagne

Universitet/Uddannelsesretning	2010	2020	2021	2022	2023	2024
Københavns Universitet, i alt	645	754	686	629	634	556
Fødevarer og ernæring	79	100	102	85	68	60
Husdyrvidenskab	64	68	67	60	60	-
Miljø- og fødevarøkonomi (fhv. jordbrugsøkonomi)	18	49	40	35	32	36
Naturressourcer (planter, miljø, naturforvaltning)	64	99	61	47	68	60
Biokemi	125	134	116	116	113	114
Bioteknologi	65	78	77	77	73	76
Nanoscience	46	34	31	17	28	24
Veterinærmedicin	184	192	192	192	192	186
Aarhus Universitet, i alt	70	119	116	94	108	153
Agrobiologi	-	32	29	24	26	-
Dyrevidenskab	-	-	-	-	-	35
Molekylærbiologi	70	87	87	70	82	76
Plante- og fødevarervidenskab	-	-	-	-	-	10
DTU, i alt	103	170	226	213	180	118
Civilingeniør (Miljøteknologi)	40	66	51	39	40	40
Civilingeniør (Bioteknologi)*	63	72	150	149	120	60
Diplomingeniør Fødevarerikkerhed og Kvalitet	-	32	25	25	20	18
Professionsbachelor, i alt	463	476	496	395	284	252
Ernæring & sundhed (Aarhus)	73	69	105	105	105	105
Ernæring & sundhed (Haderslev)	44	46	49	40	29	22
Ernæring & sundhed (København)	206	238	220	181	102	80
Ernæring & sundhed (Slagelse)	140	95	90	58	37	29
Fødevareteknologi & applikation (Aarhus)	-	28	32	11	11	16
Erhvervsakademi, i alt	340	345	341	250	231	210
Jordbrugsteknolog (Aarhus)	108	167	166	112	121	120
Jordbrugsteknolog (Odense)	32	43	29	23	26	23
Jordbrugsteknolog (Slagelse)	63	26	45	32	16	12
Procesteknolog (Holstebro)	33	11	10	9	10	11
Procesteknolog (Odense)	28	30	22	25	18	-
Procesteknolog (Roskilde)	36	39	37	34	26	31
Procesteknolog (Vejle)	40	29	32	15	14	13
I alt	1621	1864	1865	1581	1437	1289

Anm.: Tidligere års optag er efterreguleret. I 2024 har enkelte uddannelser flyttet uddannelsessted, skiftet navn samt blevet erstattet af nye uddannelser. *Udviklingen for 2021-2023 skyldes sammenlægning af uddannelserne bioteknologi og teknisk biomedicin.
Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet, KOT-hovedtal 2023.

Figur 2.8
Udlærte elever på landbrugsskolerne

Antal elever

Anm.: Afgang fra det seneste år er foreløbige, da der det seneste år er en del afbrud, som vil mindskes ved senere opdatering.
Kilde: L&F baseret på tal fra uddannelsesstatistikken 2024.

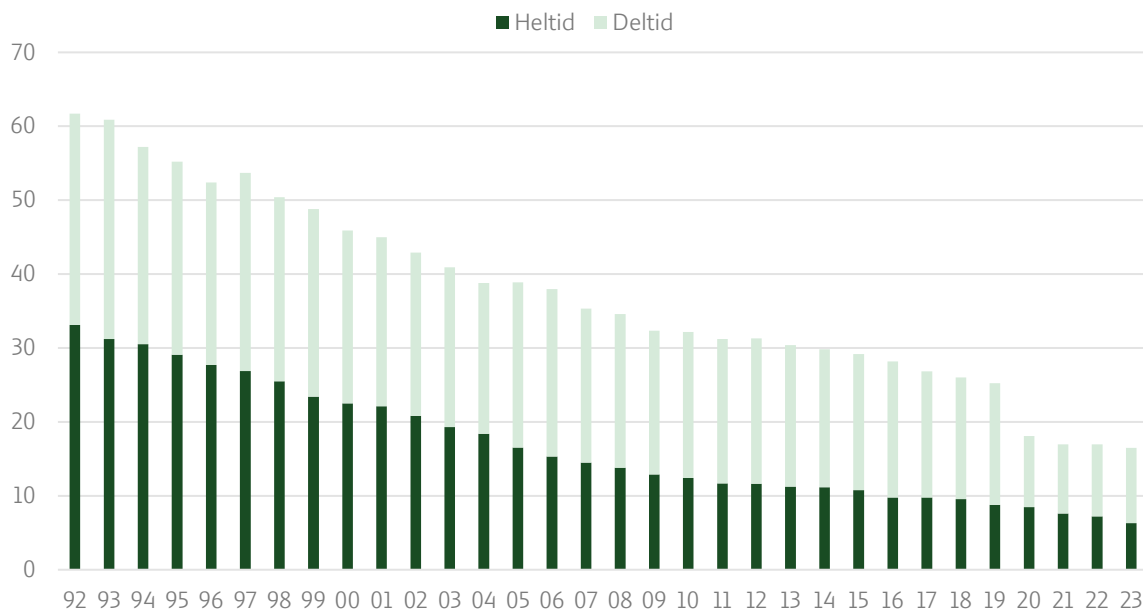
Tabel 3.1
Nøgletal for udviklingen i dansk landbrug

	2019	2020	2021	2022	2023
Antal jordbrug	33.607	33.148	31.395	30.678	29.554
heraf landbrug	32.555	32.122	30.419	29.672	28.550
heraf gartneri, planteskoler mv.	1.052	1.026	976	1.006	1.004
Dyrket areal, 1.000 ha	2.626	2.620	2.618	2.624	2.621
Gns. bedriftsstørrelse, ha	78	79	83	86	89
Beskæftigede i fødevarerklngen, 1.000 personer	184	188	184	185	180
Primærjordbrug	64	64	61	61	60
Forarbejdning og forædling	49	50	49	50	49
Afledte erhverv	71	75	74	75	71
Bruttoinvesteringer, mio. kr.	7.022	8.059	8.656	9.135	7.823
Antal kvægbesætninger	10.243	10.261	9.552	9.244	8.972
Antal grisebesætninger	2.890	2.921	2.576	2.399	2.131
Antal malkekøer, 1.000 stk.	567	567	564	557	547
Antal grise, 1.000 stk.	12.299	13.163	13.168	12.373	10.823
Korn i pct. af landbrugsareal	53	53	53	51	48
Rodfrugter i pct. af landbrugsareal	3	4	3	3	4
Grovfoder i pct. af landbrugsareal	2.586	2.578	2.578	2.581	2.581
Handelsgødningsforbrug, kg pr. ha:					
Kvælstof	90	96	91	91	-
Kalium	20	23	32	17	-
Fosfor	6	6	7	5	-
Kornproduktion, mio. ton	10	10	9	10	7
Mængdeindeks for landbrugets salg, 2020=100	-	100,0	101,6	99,5	91,2
Salgsprodukter i alt, mio. kr.	78.274	81.632	80.265	97.017	90.097
Animalske produkter, mio. kr.	49.227	52.026	47.984	57.027	56.546
Vegetabiliske produkter, mio. kr.	29.048	29.606	32.281	39.991	33.551
Landbrugsmæssige tjenester mv., mio. kr.	4.977	4.456	4.493	5.085	5.167
Forbrug i produktionen i alt, mio. kr.	59.801	60.181	64.973	78.359	71.041
Generelle driftstilskud, mio. kr.	6.560	6.827	6.634	6.628	6.469
Produktionsskatter, mio. kr.	1.061	1.061	1.062	1.060	1.057
Bruttofaktorindkomst, mio. kr.	28.648	32.170	26.796	30.377	26.725
Resultat af primær drift, 1.000 kr. pr. heltidslandbrug	1.778	1.814	1.697	3.178	2.642
Finansieringsomkostninger, 1.000 kr. pr. heltidslandbrug	927	910	939	671	1.669
Generelle driftstilskud, 1.000 kr. pr. heltidslandbrug	482	478	532	557	571
Driftsresultat, 1.000 kr. pr. heltidslandbrug	1.333	1.382	1.289	3.065	1.544
Aktiver i selveje, kontantværdi, mia. kr.	551	502	509	513	497
Gæld i pct. af kontantværdi	56	57	56	52	51
Forrentningsprocent på heltidslandbrug	4,1	3,9	3,2	6,9	4,7

Anm.: '-' angiver, at data ikke er tilgængelige. Antallet af bedrifter indeholder alle bedrifter og inkluderer dermed heltids-, deltids- og hobbybrug.
Kilde: L&F pba. Danmarks Statistik.

Figur 3.1
Udvikling i antal landbrugsbedrifter

1.000 stk.

Anm.: Databrud mellem 2019 og 2020 skyldes nye opgørelsesmetoder fra Danmarks Statistik. I opgørelsen for hel- og deltidslandbrug tælles de helt små bedrifter ikke med (standardoutput under 25.000 euro fra 2020), hvilket er årsagen til, at figuren viser færre bedrifter end tabel 3.2.
Kilde: IFRO og Regnskabsstatistik for jordbrug fra Danmarks Statistik, tabel JORD2 og JORD3.

Tabel 3.2
Bedriftssammensætning

Antal bedrifter

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Husdyrbedrifter								
Bedrifter med kvæg	11.586	11.277	10.978	10.243	10.261	9.552	9.244	8.972
Bedrifter med gris	3.294	3.226	3.125	2.890	2.921	2.576	2.399	2.131
Bedrifter med får	2.087	1.957	1.936	1.621	1.665	1.612	1.756	1.643
Bedrifter med fjerkræ	2.842	3.030	1.770	1.873	1.804	1.692	1.570	1.775
Bedrifter med pelsdyr	1.438	1.380	1.326	1.060	817	-	-	-
Plantebedrifter								
Bedrifter med korn	24.831	23.729	22.520	21.814	20.362	19.803	19.138	18.388
Bedrifter med hvede	15.407	14.724	12.588	13.656	12.027	12.501	11.794	11.456
Bedrifter med byg	22.087	21.040	20.354	18.658	17.864	16.953	16.532	15.731
Bedrifter med varigt græs	25.271	25.407	24.926	24.844	25.161	24.730	24.494	24.633
Bedrifter med græs og grøntfoder i omdriften	19.513	19.561	18.430	18.811	18.237	17.352	16.980	15.388
Bedrifter med rug	5.493	5.375	4.742	6.258	5.377	4.980	5.178	4.936
Bedrifter med havre	4.877	4.816	5.368	4.117	4.594	4.384	4.181	3.716
Bedrifter med raps	7.409	6.864	6.122	6.409	5.463	6.035	6.572	6.884
Bedrifter med sukkerroer	1.119	915	1.008	752	785	848	743	710
Bedrifter med kartofler	1.680	1.754	1.634	1.612	1.694	1.596	1.489	1.511

Anm.: Flere bedrifter er kombinationsbedrifter, hvorfor totalen vil overstige antallet af bedrifter i figur 3.1. Fra 2021 findes der ikke data på mink efter produktionen blev nedlukket i forbindelse med COVID-19.

Kilde: Danmarks Statistik, tabel AFG3, AFG207, HDYR07 og HDYR2.

Tabel 3.3
Husdyrbestanden i maj/juni

1.000 stk.

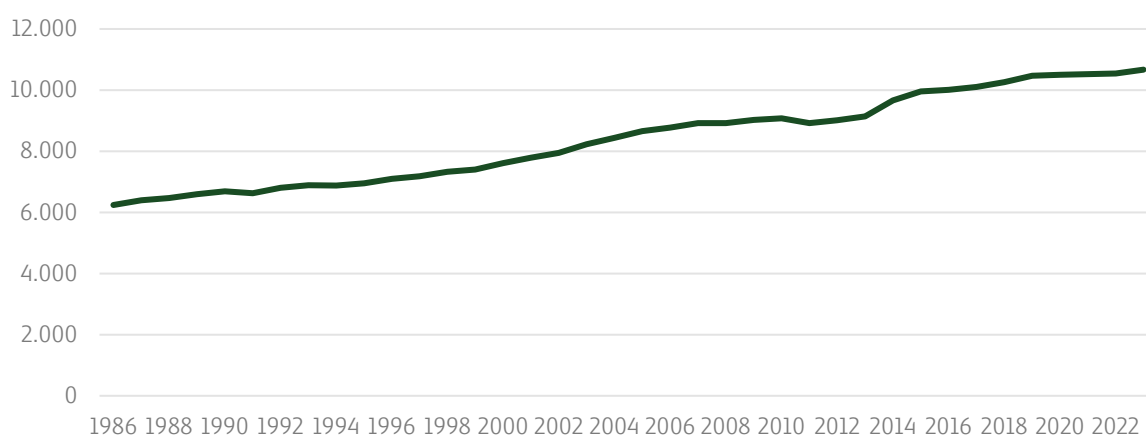
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kvæg i alt	1.552	1.568	1.545	1.540	1.491	1.499	1.488	1.471	1.443
heraf malkekøer	561	572	570	575	567	567	564	557	547
heraf ammekøer	91	93	85	85	79	82	79	74	68
Grise i alt	12.538	12.383	12.308	12.781	12.299	13.163	13.168	12.373	10.823
heraf søer	1.034	999	1.014	1.045	1.002	1.037	1.042	975	911
Får	144	147	154	144	147	135	135	180	153
Høner over ½ år	4.671	4.644	6.148	5.477	6.033	5.705	5.795	5.716	4.504
Kyllinger	12.216	13.254	14.585	13.874	16.430	15.630	15.659	16.696	17.340
heraf til slagtning	11.122	11.745	13.297	12.350	14.690	13.950	14.056	15.237	15.652
Kalkuner	251	245	304	264	176	240	121	231	251
Ænder	248	175	174	166	55	151	57	53	65
Gæs	7	5	4	4	2	6	3	4	3
Mink, avlsdyr	3.388	3.251	3.416	3.363	2.466	2.216	-	-	-

Anm.: Fra 2021 findes der ikke data på mink efter produktionen blev nedlukket i forbindelse med COVID-19.

Kilde: Danmarks Statistik, tabel HDYR1 og PELS33 (afsluttet).

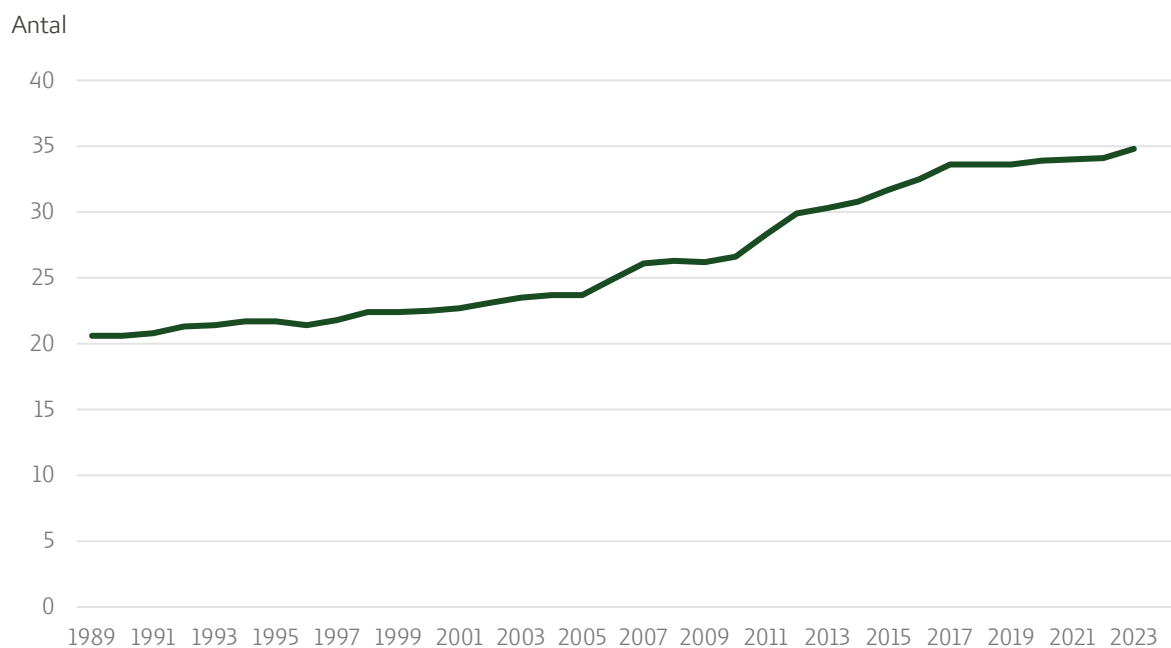
Figur 3.2
Gennemsnitlig mælkeydelse pr. malkeko

1.000 kg

Kilde: L&F, Mejeristatistikken 2023.

Figur 3.3
Gennemsnitligt antal producerede grise pr. årssø

Kilde: SEGES, Landsgennemsnit for produktivitet i produktion af grise i 2023.

Tabel 3.4
Det dyrkede areal

1.000 ha

	2000	2019	2020	2021	2022	2023
Dyrket areal i alt	2.647	2.626	2.620	2.618	2.624	2.621
i pct. af Danmarks areal	62	61	61	61	61	61
Forpagtningsprocent	26	39	41	41	41	41
Vinterhvede	611	559	483	520	478	481
Vårhvede	8	13	18	26	17	12
Rug	50	145	115	108	112	108
Vinterbyg	145	100	88	79	64	59
Vårbyg	587	491	564	542	548	506
Havre	44	50	75	65	62	56
Triticale og andet korn til modenhed	55	21	21	23	23	21
Korn i alt	1.500	1.379	1.364	1.363	1.305	1.242
Bælgsæd til modenhed	36	22	27	34	40	45
Kartofler	39	54	63	55	57	61
Sukkerroer til fabrik	59	29	33	33	32	31
Foderroer	18	5	4	4	3	4
Rodfrugter i alt	115	88	100	92	92	96
Frilandsgrøntsager og -blomster	11	14	13	13	12	10
Frugt og bær i alt	8	5	5	5	5	5
Planteskole	3	2	2	2	2	2
Gartneriprodukter i alt	22	20	20	20	19	18
Raps i alt	99	165	146	165	196	212
Anden industrifrø samt hørfrø	5	1	1	1	2	2
Industrifrø i alt	104	167	147	166	198	213
Frø til udsæd	79	113	106	110	124	108
Korn og bælgsæd til ensilering	119	54	49	47	49	43
Majs til opfodring	61	186	188	171	161	178
Græs, lucerne, mv. i omdriften	252	284	283	276	270	253
Græs og grøntfoder i omdriften i alt	433	525	521	493	480	474
Juletræer	-	19	22	20	24	22
Øvrige afgrøder og uopdyrket mark	1	78	82	77	99	151
Græsarealer uden for omdriften	166	207	222	234	233	226
Braklægning med græs	191	9	8	8	9	25
Andet i alt	359	313	335	340	366	424

Anm.: '-' angiver, at data ikke er tilgængelige.

Kilde: Danmarks Statistik, tabel AFG5, FORP1 og Danske Sukkerroedykere.

Tabel 3.5
Høstudbytte i Danmark

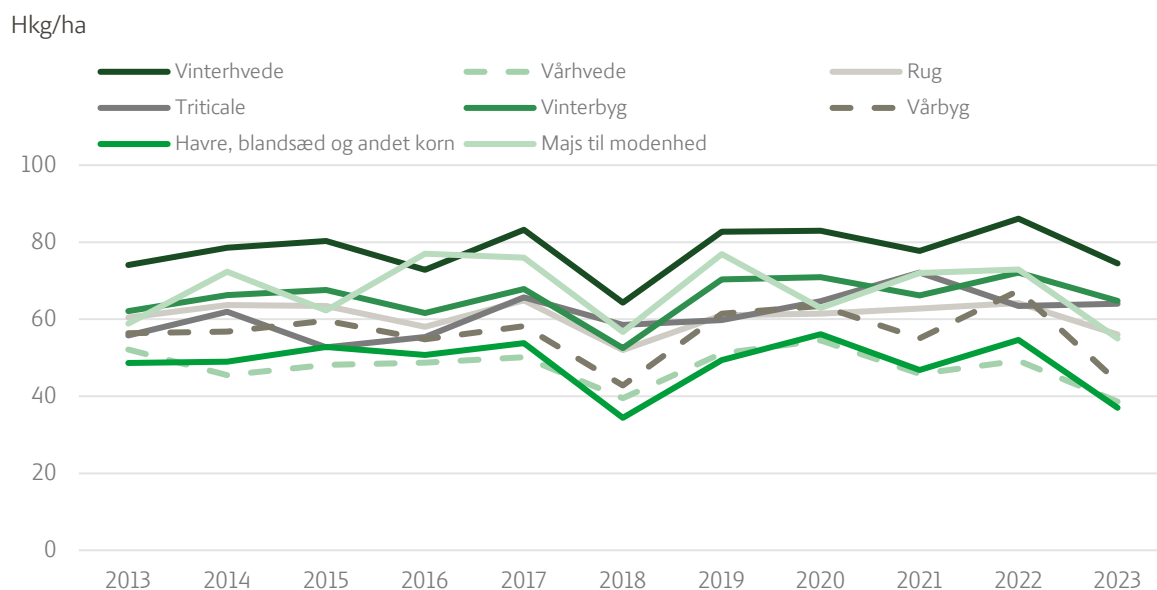
1.000 ton

	2000	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Vinterhvede	4.651	2.524	4.627	4.018	3.972	4.127	3.550
Vårhvede	43	131	70	100	122	88	48
Rug	263	482	894	708	680	700	608
Triticale	244	38	52	42	50	34	28
Vinterbyg	816	438	701	622	505	460	372
Vårbyg	3.164	3.048	2.967	3.583	2.998	3.711	2.199
Havre og blandsæd	233	309	279	467	368	395	238
Majs til modenhed	-	36	41	39	46	61	41
Korn i alt	9.413	7.005	9.630	9.579	8.742	9.575	7.084
Markærter	-	19	22	32	34	64	56
Hestebønner	-	-	-	79	82	104	75
Bælgsæd i alt	138	89	86	112	116	168	131
Bjærget halm i alt	3.699	3.640	3.518	3.294	3.085	3.568	2.825
Raps i alt	294	489	729	560	651	889	823
Kartofler	1.645	1.807	2.409	2.763	2.375	2.618	2.757
Fabriksroer	3.173	2.108	2.340	2.545	2.546	2.269	2.248
Fodersukkerroer	1.153	265	323	285	274	283	386
Rodfrugter i alt	5.971	4.179	5.072	5.593	5.194	5.170	5.391
Lucerne	332	30	46	49	31	29	16
Majs til ensilering	2.105	6.315	7.422	7.396	6.795	6.622	6.651
Korn til ensilering	2.360	762	1.031	950	752	869	527
Græs og kløver i omdriften	10.368	9.946	12.444	12.564	12.300	12.026	8.921
Græs uden for omdriften	3.989	3.319	2.362	2.420	2.572	1.837	1.432
Efterslæt efter korn og helsæd	2.878	366	529	505	428	512	313
Græs, grønfoder og efterslæt i alt	22.031	20.738	23.834	23.884	22.877	21.895	17.860

Anm.: "-" angiver at tal ikke er tilgængelige. Tidligere år er efterreguleret.

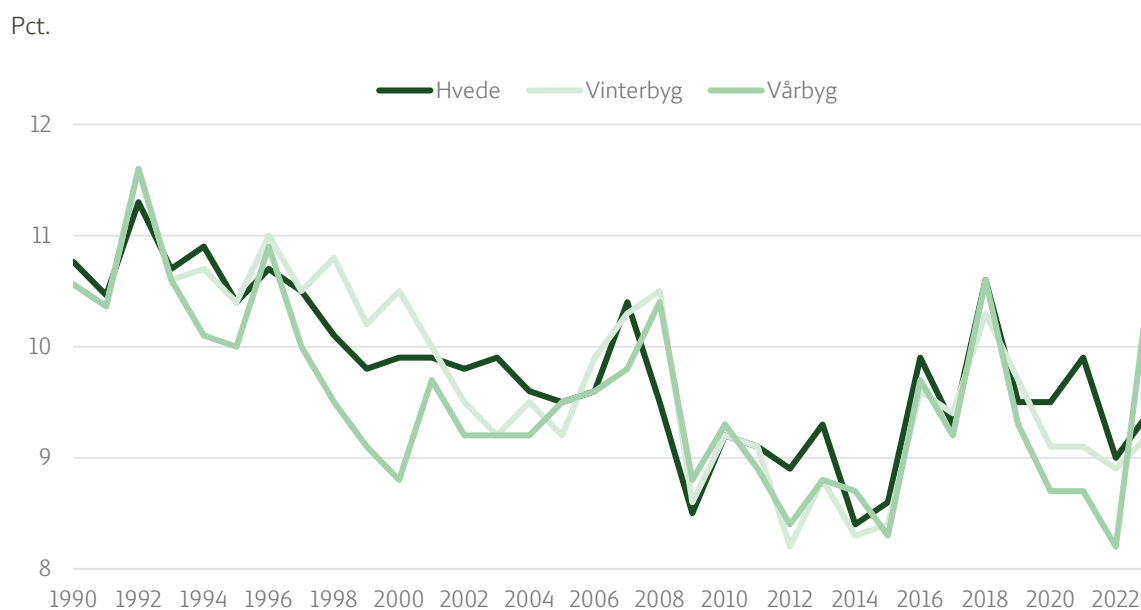
Kilde: Danmarks Statistik, tabel HST77 og Danske Sukkerroedyrkere.

Figur 3.4
Afrødeudbytter

Anm.: Hkg/ha står for hektokilo pr. hektar (kerneudbytte). 1 hkg er lig 100 kg. Rug og triticale er overvejende vinterafgrøder. Havre er en vårafgrøde.
Kilde: Danmarks Statistik, tabel HST77.

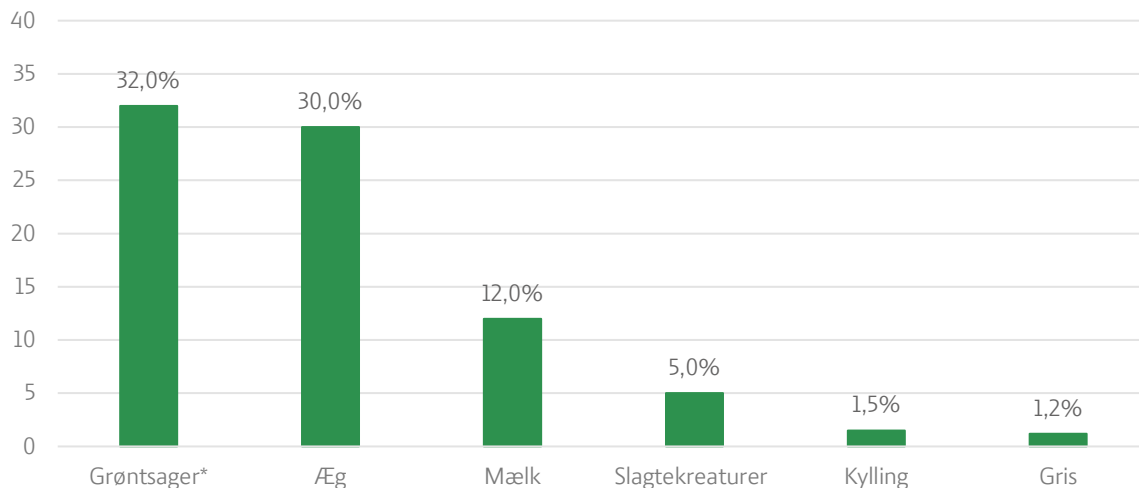
Figur 3.5
Udviklingen i råproteinkoncentrationen

Anm.: Opgjort ved et tørstofindhold på 85 pct.
Kilde: SEGES, Næringsindhold i korn fra høsten 2023.

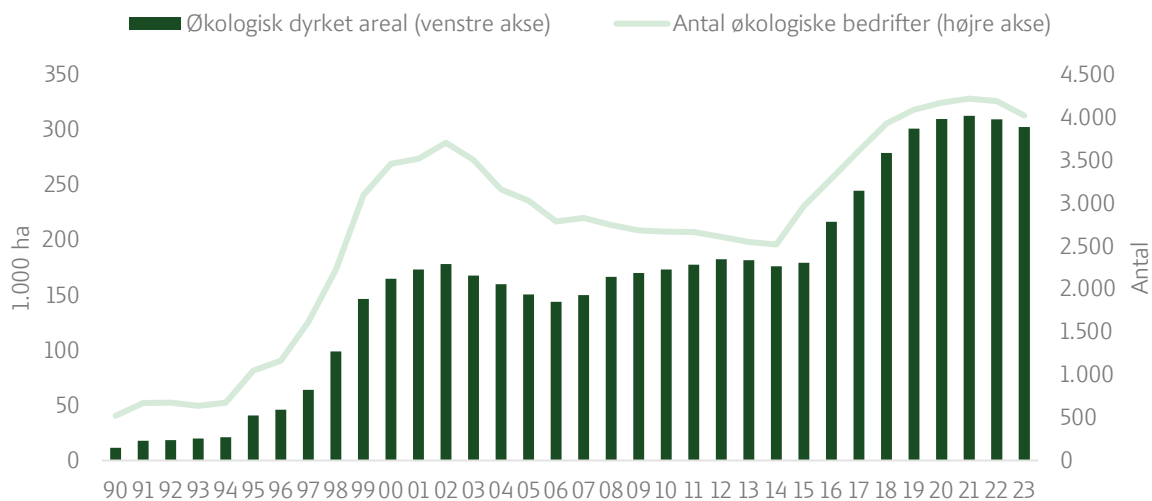
Figur 3.6
Økologisk produktion i pct. af den samlede produktion

Pct., 2023

Anm.: *Grøntsager er baseret på arealet.
Kilde: L&F samt Danmarks Statistik.

Figur 3.7
Udvikling i antal økologiske bedrifter og det økologiske areal

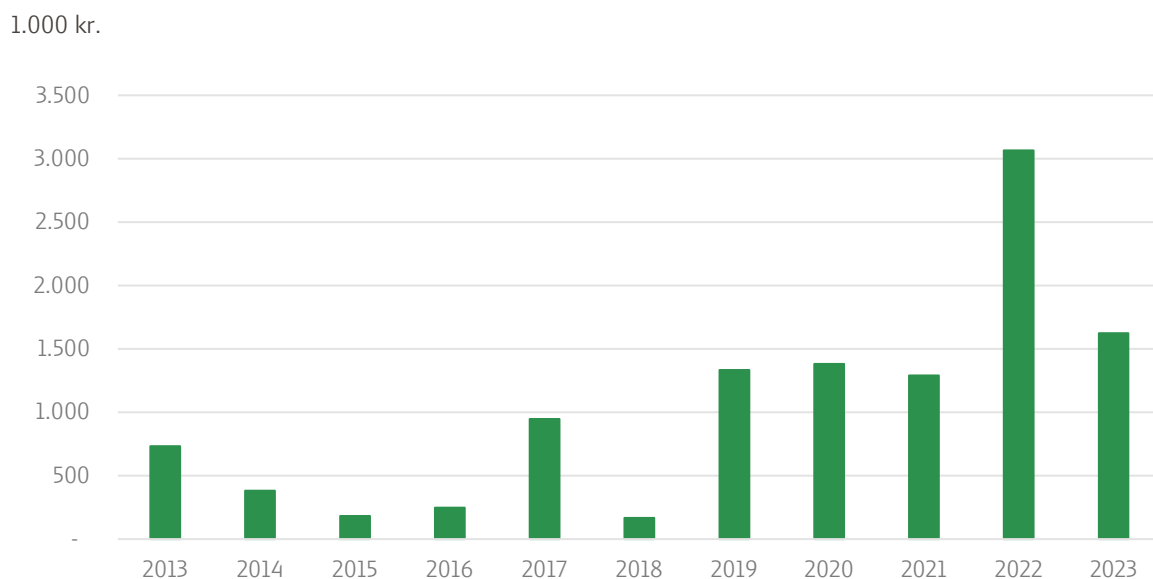
Anm.: Opgørelsesmåden er blevet ændret fra 2005. Antal bedrifter i figuren indeholder bedrifter, der er autoriseret eller har søgt om autorisation pr. 31. december i det pågældende år. Data fra 2012 til 2022 er blevet korrigeret pba. sagsbehandlinger vedrørende økologificeringer.
Kilde: Miljø- og Fødevareministeriet, Statistik over økologiske jordbrugsbedrifter 2023.

Tabel 3.6
Landbrugets produktionsværdi og bruttofaktorindkomst

Mio. kr.	2017	2018	2019	2020	2021*	2022*	2023*
Korn i alt	10.892	9.958	11.425	11.331	12.936	19.160	13.869
Bælg­sæd til modenhed	116	139	129	169	284	558	401
Industrifrø	2.038	1.315	1.986	1.572	2.235	3.883	3.343
Frø til udsæd	1.135	1.325	1.479	1.406	1.699	1.888	1.157
Sukkerroer	506	368	430	510	516	549	704
Kartofler	1.524	1.656	1.751	2.053	2.285	2.185	2.937
Foderroer, græs mv.	5.237	5.220	5.557	5.986	5.678	5.376	4.857
Frugt og grønt	5.697	5.667	5.488	5.966	6.011	5.573	5.511
Halm til fyring	713	658	803	613	636	819	772
Produktionsværdi plante­produktion	27.856	26.304	29.048	29.606	32.281	39.991	33.551
Mælk	16.180	16.041	15.628	16.071	17.259	24.274	20.395
Okse- og kalvekød	3.109	3.261	3.104	2.872	3.274	4.253	3.968
Grisekød	24.163	20.624	25.321	27.545	24.176	24.439	27.917
Fjerkrækød	1.729	1.822	2.026	2.028	2.029	2.712	2.887
Æg	852	885	888	957	1.031	1.091	1.113
Pelsdyr	3.753	3.656	1.912	2.325	4	6	6
Andet	377	379	348	228	212	251	259
Produktionsværdi husdyr­produktion	50.163	46.668	49.227	52.026	47.984	57.027	56.546
Tjenesteydelser mv.	5.321	5.188	4.977	4.456	4.493	5.085	5.167
Lager- og besætningsforskydninger	397	386	-480	318	1.199	820	-3.157
Produktionsværdi i alt	83.737	78.546	82.772	86.406	85.957	102.923	92.107
Udsæd	2.482	2.618	2.454	2.544	2.597	2.850	2.765
Foderstoffer	24.664	26.894	25.338	27.139	30.563	38.247	33.449
Gødningsstoffer	2.615	1.825	2.242	2.414	2.847	5.249	3.457
Bekæmpelsesmidler	2.007	1.761	1.958	1.980	2.042	2.388	2.149
Dyrlæge og medicin	1.357	1.361	1.329	1.466	1.459	1.377	1.308
Energi	3.049	3.271	2.989	2.609	3.176	4.823	3.717
Reparation og vedligeholdelse	5.239	5.038	5.211	5.245	5.215	5.585	5.698
Landbrugsmæssige tjenester	4.424	4.391	4.532	4.472	4.529	4.978	5.078
Bankomkostninger	5.591	5.340	5.270	4.734	4.890	5.116	5.529
Tjenesteydelser	8.626	8.303	8.477	7.578	7.654	7.746	7.892
Rå- og hjælpes­toffer i alt	60.054	60.802	59.800	60.181	64.972	78.359	71.042
Produktionsværdi – rå- og hjælpes­toffer	23.684	17.744	22.971	26.225	20.985	24.563	21.066
+ Produkttilknyttede tilskud	179	178	179	179	240	245	247
+ Generelle tilskud	6.387	7.489	6.560	6.827	6.634	6.628	6.469
- Produktionsskatter mv.	1.026	1.051	1.061	1.061	1.062	1.060	1.057
Bruttofaktorindkomst	29.224	24.360	28.649	32.170	26.797	30.376	26.725

Anm.: *Data for 2021, 2022 og 2023 er baseret på foreløbige opgørelser.
 Kilde: Danmarks Statistik, tabel LBF11.

Figur 3.8
Gennemsnitligt driftsresultat for heltidsbedrifter

Kilde: Danmarks Statistik, tabel JORD2.

Tabel 3.7
Landbrugets restgæld ultimo året

Mia. kr.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Antal landbrug	26.027	25.218	17.833	16.699	16.700	16.182
Gæld i alt	315,8	302,5	276,3	277,1	262,2	246,9
Heraf realkreditinstitut	228,9	222,5	206,2	208,4	201,7	189,8
Heraf bank	55,8	49,4	38,6	36,5	30,6	27,7
Heraf varegæld og anden gæld	30,3	29,9	30,3	32,6	34,0	30,9
Heraf regulering til kontantværdi	0,8	0,7	1,2	-0,4	-4,1	-1,6
Heraf gæld på heltidsbedrifter	250,4	235,8	229,7	224,7	210,1	197,6

Anm.: Der er databrud mellem 2019 og 2020, idet bundgrænsen for deltagende jordbrug er hævet.

Kilde: Danmarks Statistik, tabel JORD1 og JORD2.

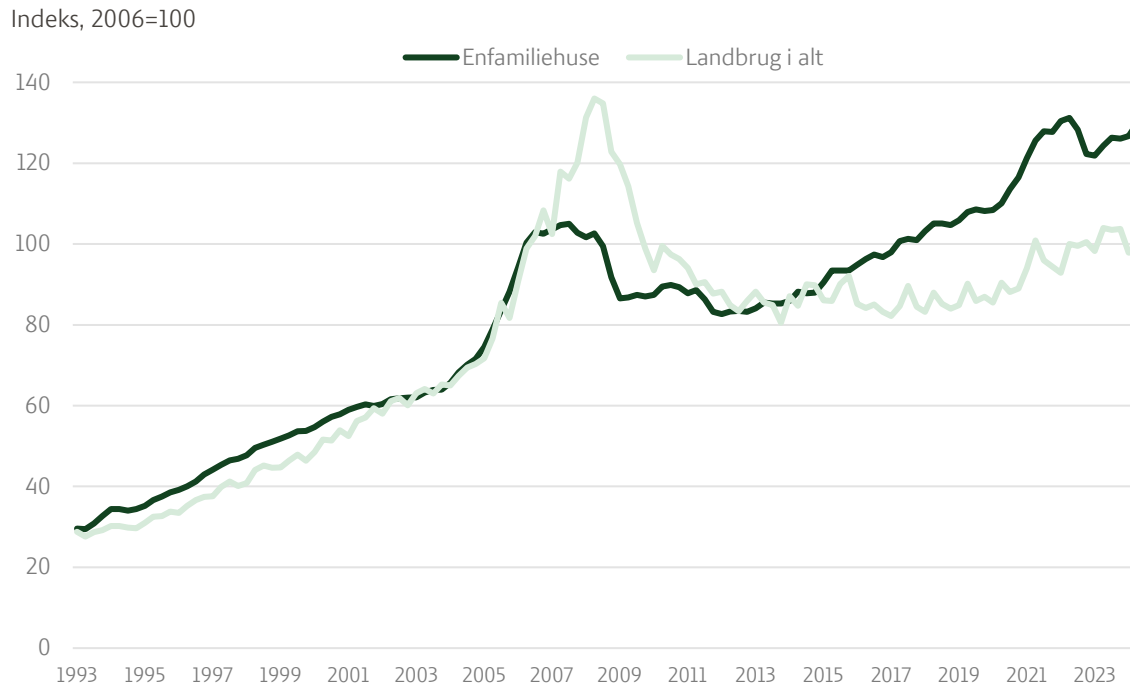
Tabel 3.8
Kontantværdi af landbrugets aktiver mv.

Mia. kr.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Jordbrugsaktiver	435,9	431,9	399,2	400,5	407,6	396,1
Andre erhverv	29,6	20,2	17,2	20,6	22,8	19,3
Private aktiver	38,0	39,3	28,5	27,3	25,5	26,1
Finansielle aktiver	52,1	59,3	57,0	61,1	57,3	55,3
Aktiver i alt i selveje	555,6	550,6	501,9	509,5	513,2	496,9
Heraf finansieret med						
Gæld	321,6	308,1	284,0	284,7	269,3	253,9
Hensatte forpligtelser	65,0	64,0	59,4	61,0	62,9	61,3
Egenkapital	168,9	175,0	155,1	160,0	181,0	181,7
Gældsprocent	57,9	56,0	56,6	55,9	52,5	51,1

Anm.: Omfatter aktiver og passiver på bedrifter med 10 ha og derover. Jordbrugsaktiverne og aktiverne er angivet korrigeret for den bogførte værdi af forpagtede aktiver. Der er databrud mellem 2019 og 2020, idet bundgrænsen for deltagende jordbrug er hævet. Gældsprocenten er opgjort uden hensatte forpligtelser (beregnet ved gæld/aktiver i alt i selveje).
 Kilde: L&F pba. Danmarks Statistik, tabel JORD1.

Figur 3.9
Prisindeks for ejendomssalg efter ejendomskategori

Anm.: Prisindeks for enfamiliehuse er baseret på bestandsvægte, mens prisindeks for landbrug er baseret på handelsvægte.
 Kilde: L&F pba. Danmarks Statistik, tabel EJ5 og EJ56.

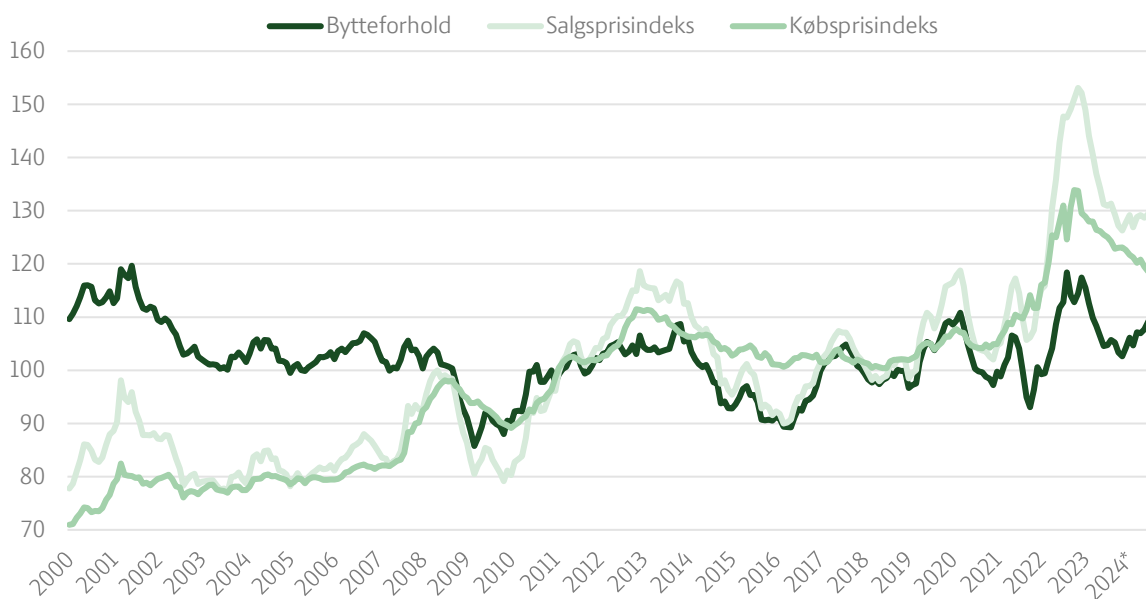
Tabel 3.9
Landbrugets samlede investeringer

Mio. kr.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Driftsbygninger i alt	2.726	2.358	2.041	1.775	2.581	3.339	2.534	2.431
Heraf								
- Kvægstalde	490	389	358	486	611	525	883	744
- Svinestalde	611	640	537	432	770	1.366	171	378
- Andre driftsbygninger	1.626	1.328	1.146	858	1.200	1.448	1.480	1.309
Maskiner og inventar	4.261	4.940	4.109	5.077	5.302	5.125	6.431	5.242
Plantager og grundforbedring	230	180	250	169	175	193	170	151
Bruttoinvesteringer i alt	7.217	7.477	6.400	7.022	8.059	8.656	9.135	7.823

Kilde: Danmarks Statistik, tabel JB4.

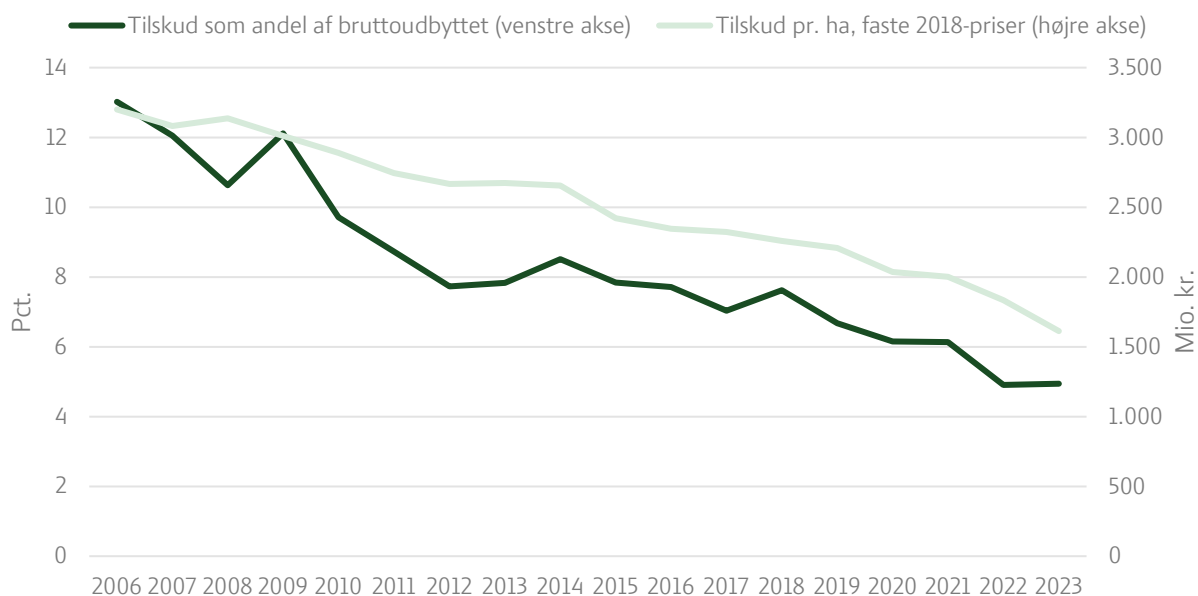
Figur 3.10
Indeks for landbrugets prisudvikling

Anm.: *Data for 2024 er t.o.m august måned. Bytteforholdet viser forholdet mellem salgs- og købspriser. De bagvedliggende priser til bytteforholdsberegningen er indekseret så 2010-2012 = 100.

Kilde: L&F pba. SEGES' regnskabsdatabase.

Figur 3.11
Landbrugsstøttens udvikling

Anm.: Beregningerne medtager både støtte fra EU og nationale ordninger samt tager udgangspunkt i en gennemsnitlig bedrift.
Forbrugerpriserne bruges som deflator til tilskud pr. ha, faste 2018 priser.
Kilde: Egne beregninger pba. Statistikbanken, tabel REGNLA2 og JORD1.

Tabel 4.1
Slagtninger på slagterierne

1.000 stk.

	2000	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Slagtninger på slagterierne								
Voksent kvæg og slagtekalve	620	476	495	468	452	456	439	431
Søer og orner	421	526	521	489	499	562	600	360
Polte	17	7	8	7	6	7	7	6
Slagtesvin	20.284	16.932	17.569	16.277	16.773	17.982	17.203	14.118
Kyllinger	133.987	101.371	103.690	104.155	103.351	102.212	97.801	102.736

Kilde: Danmarks Statistik, tabel ANI4, ANI5 og ANI6.

Tabel 4.2
Husdyrproduktionens størrelse

Mio. kg

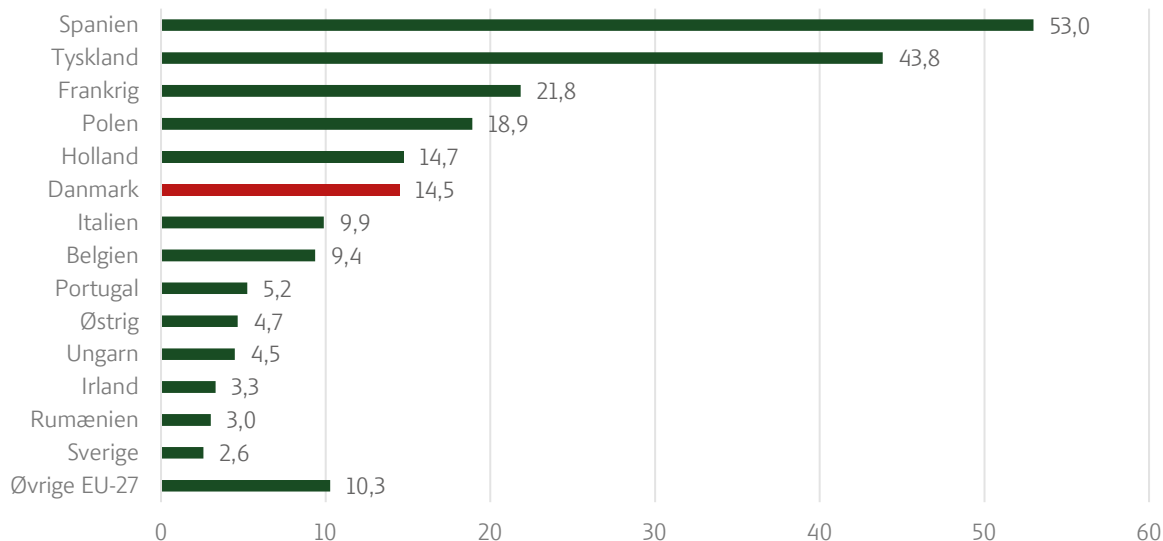
	2000	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Samlet mælkeproduktion	4.720	5.573	5.694	5.693	5.745	5.722	5.742	5.764
Heraf smør	46	57	74	75	73	82	85	96
Heraf ost	306	450	452	457	468	455	468	497
Okse- og kalvekød	171	135	142	137	133	134	128	126
Grisekød	1.748	1.896	1.967	1.864	1.952	2.079	1.957	1.663
Fjerkrækød	202	155	159	169	158	157	152	160
Æg	47	68	69	74	77	81	76	72
Minkskind, 1.000 stk.	11.000	17.900	17.150	12.850	-	-	-	-

Anm.: Fra 2020 findes der ikke data på minkskind efter produktionen blev nedlukket i forbindelse med COVID-19.

Kilde: Danmarks Statistik, tabel PELS1 (afsluttet), ANI4, ANI5, ANI6, ANI7 og ANI8.

Figur 4.1
Svineslagtninger i EU-lande

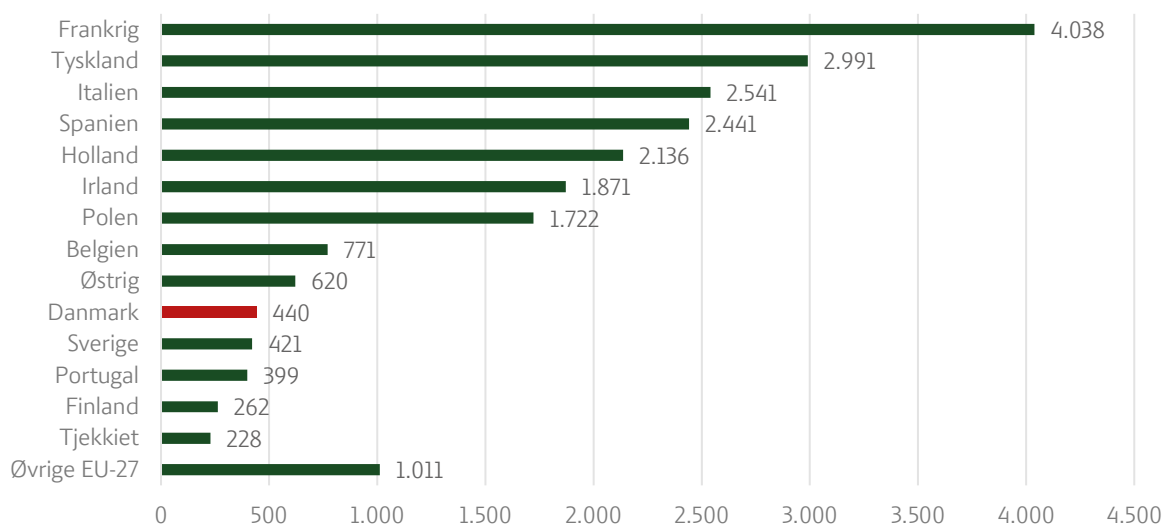
Mio. stk., 2023

Kilde: Eurostat, apro_mt_pann.

Figur 4.2
Antal kvægslagtninger i EU-lande

1.000 stk., 2023

Kilde: Eurostat, apro_mt_pann.

Tabel 4.3
Indvejning af mælk opdelt på andels- og privatvirksomheder

Mio. kg/pct.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Total indvejning, mio. kg	5.494	5.615	5.615	5.662	5.644	5.664	5.687
Andelsvirksomheder, pct.	94	94	93	92	92	92	92
Privatvirksomheder, pct.	6	6	7	8	8	8	8

Kilde: L&F, Mejeristatistikken 2023.

Tabel 4.4
Mælkeanvendelsen i pct. af den samlede mængde mælk

Pct.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mælkefedt							
Smør	34	37	38	37	37	39	40
Ost	44	44	43	44	43	43	45
Konsummælk	12	12	11	12	13	11	10
Mælkekonserves	7	6	6	6	6	5	4
Andet	3	1	2	1	1	2	1
Fedtfri mælk							
Ost	54	55	54	54	53	54	57
Konsummælk	15	15	14	14	13	13	12
Mælkekonserves	25	26	26	26	26	25	23
Andet	6	4	6	6	8	8	8

Kilde: L&F, Mejeristatistikken 2023.

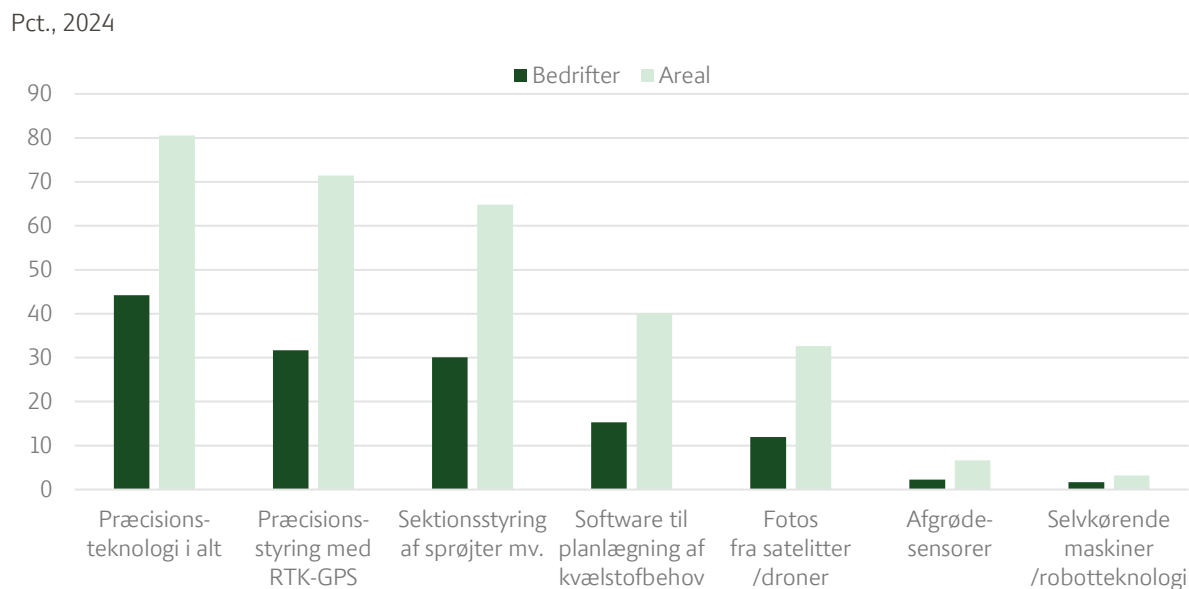
Tabel 4.5
Indvejning samt salg til detail og foodservice af æg

Mio. kg	2000	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Buræg	28,7	14,6	13,9	12,1	10,4	8,4	7,8
Skrabeæg	8,2	25,8	31,2	35,3	40,2	37,4	36,4
Frilandsæg	4,2	6,3	6,6	6,2	5,3	5,6	5,6
Økologiske æg	5,9	21,9	22,2	23,4	24,7	25,0	21,7
Total	47,0	68,5	74,0	77,0	80,6	76,4	71,5
Total skrabe-, frilands- og økologiske æg	18,3	53,9	60,0	64,9	70,1	68,0	63,7
Salg til detail og foodservice, mio. kg							
Buræg	19,4	9,1	5,5	5,0	4,7	4,5	3,7
Skrabeæg	6,0	25,5	28,8	32,6	32,5	32,6	31,2
Frilandsæg	2,9	3,8	3,8	4,4	3,2	3,2	3,5
Økologiske æg	4,5	16,2	17,0	19,0	19,4	18,9	17,0
Total	32,8	54,6	55,1	61,0	59,9	59,3	55,5
Total skrabe-, frilands- og økologiske æg	13,4	45,5	49,6	56,0	55,1	54,8	51,8

Kilde: Danske æg og Det Danske Fjerkræsråds årsberetning 2023.

Note: Der er databrud mellem 2022 og 2023 som følge af ny opgørelsesmetode, hvorfor man ikke kan sammenligne data fra 2023 med tidligere års tal.

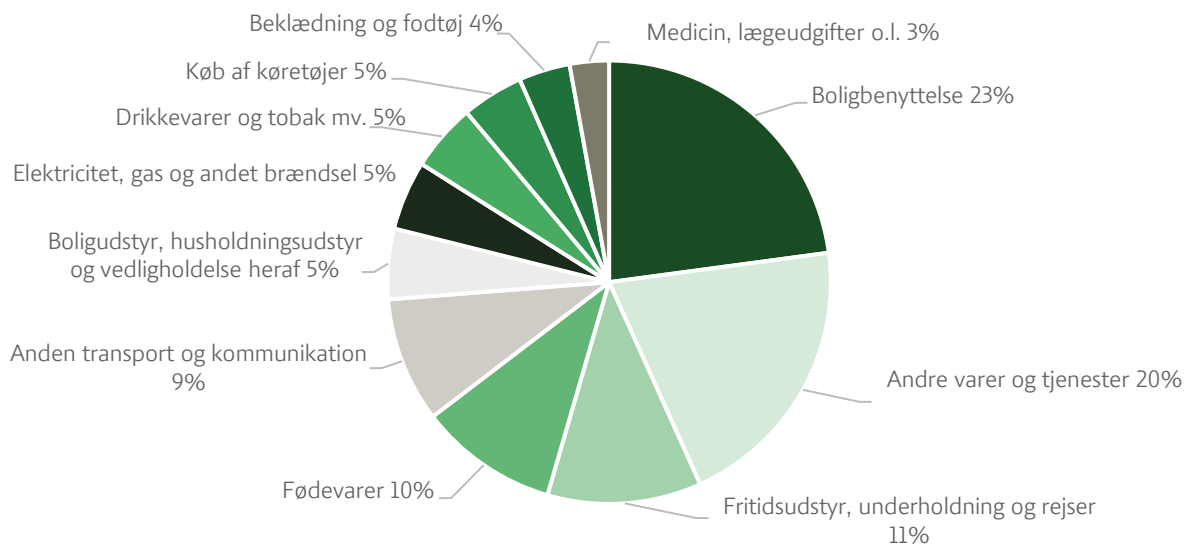
Figur 4.3
Præcisionsteknologi – udbredelse efter antal bedrifter og areal

Kilde: Kilde: L&F pba. Danmarks Statistik, tabel PL1.

Figur 5.1
Fordeling af en husholdnings samlede privatforbrug

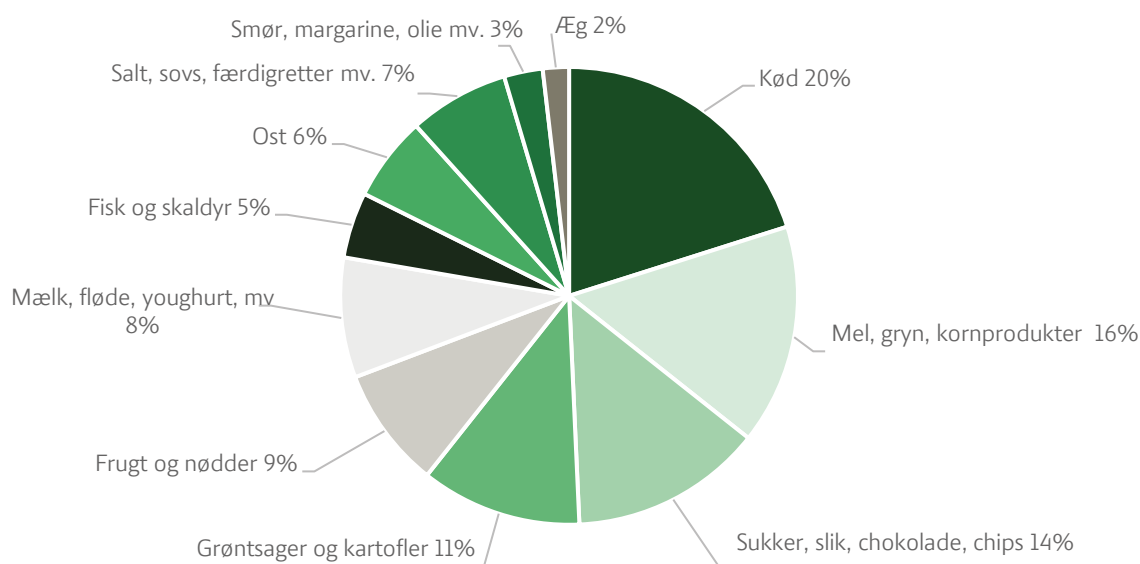
Pct., 2023

Anm.: Husholdningernes forbrug på dansk område.
Kilde: Danmarks Statistik, tabel NAHC21.

Figur 5.2
Varegruppernes andel af husstandens fødevarerforbrug

Pct., 2022

Kilde: Danmarks Statistik, tabel FU02.

Kilder mv.

Det statistiske grundlag er indsamlet blandt mange kilder. Der er hovedsageligt tale om data fra Danmarks Statistik, offentlige myndigheder samt egne beregninger.

Foto

Petri&Betz

Tryk

Grafipro

Design & Layout

e-Types

Papir

Ensocoat og MultiOffset

Udgivet af

Landbrug & Fødevarer
Axelborg, Axeltorv 3
1609 København V
www.lf.dk

Landbrug & Fødevarer
Axelborg, Axeltorv 3
1609 København V

T +45 3339 4000
E info@lf.dk
W www.lf.dk

Tryksag
5041 1003

Denne tryksag er klima-kompenseret i henhold til ClimateCalc.
Kompensation er købt hos: Gold Standard
www.climatecalc.eu
Cert. No. CC-000137/DK